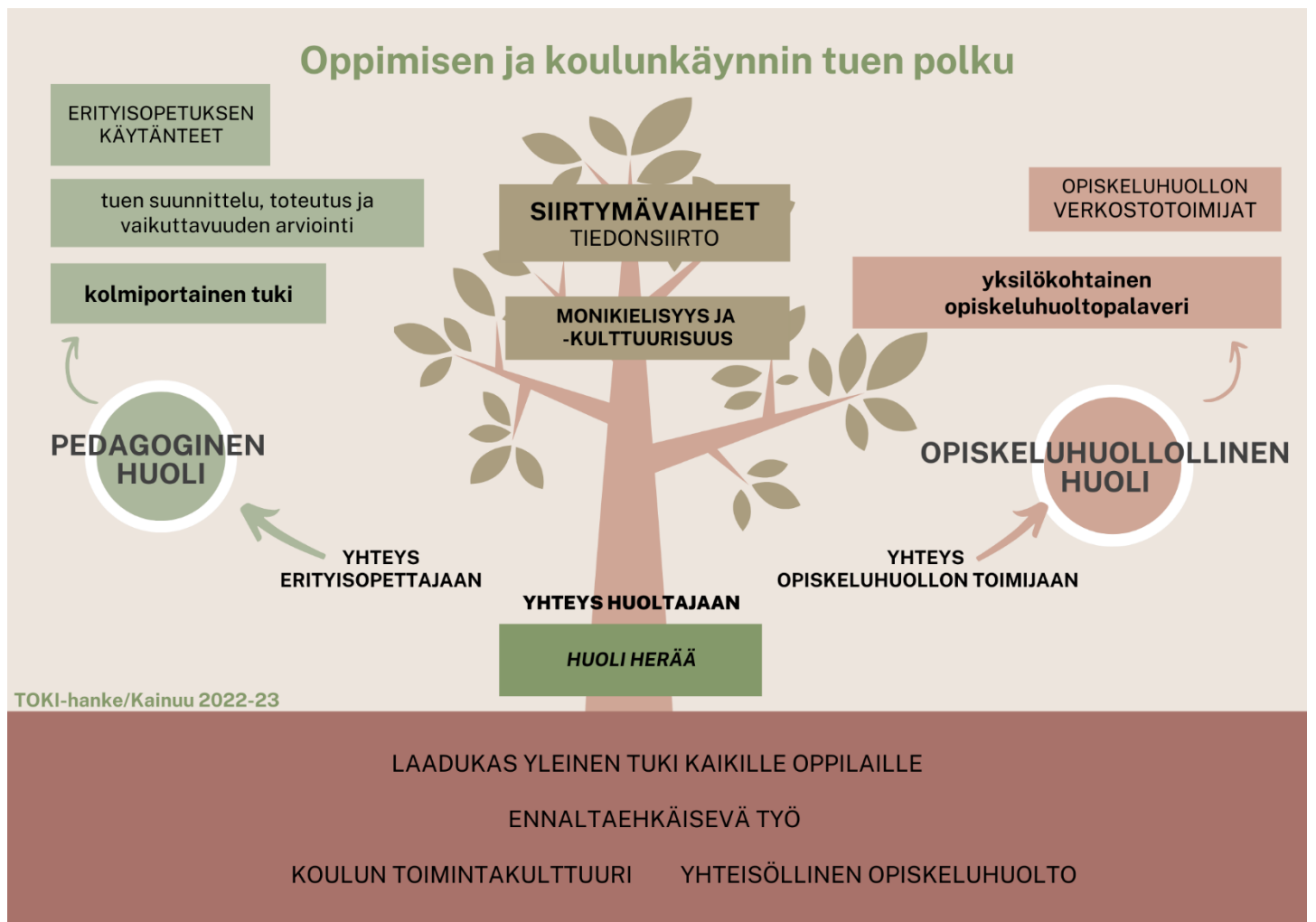

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN KÄSIKIRJA

Päivitetty: 6.8.2024

Kajaanin kaupunki

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	5
OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN PERUSTA	6
YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO.....	7
TOIMINTAKULTTUURI	7
Esiopetus.....	7
Perusopetus.....	8
ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ.....	9
Osallisuus	9
Aamupäivä- ja iltapäivätoiminta.....	9
Kummioppilastoiminta	9
Tukioppilastoiminta	9
Oppilaskuntatoiminta	10
Nuorisovaltuusto	10
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön oppilaitoskohtaisten yhteyshenkilöiden verkosto (Tasuri)	11
Kerhotoiminta.....	11
Harrastamisen Suomen malli.....	11
Kodin ja koulun yhteistyö	12
Nuorisotyö	12
Seurakunta.....	13
Kirjasto	13
Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen	14
Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen	15
Oppilaanohjaus	15
Tehostettu oppilaanohjaus.....	16
LAADUKAS YLEINEN TUKI KAIKILLE OPPILAILLE.....	17
HUOLEN PUHEEKSIOTTO	18
YHTEYDENOTTO HUOLTAJAAN.....	19
YHTEYDENOTTO ERITYISOPETTAJAAN	19
YHTEYDENOTTO OPISKELUHUOLLON HENKILÖSTÖÖN	20
PEDAGOGISET OPETUSJÄRJESTELYT	21
TUEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI.....	21
KOLMIPORTAINEN TUKI	21
Yleinen tuki	22
Toimintaohje.....	22
Tehostettu tuki	23
Toimintaohje.....	23
Opiskelun erityiset painoalueet (ydinsisällöt)	24
Erityinen tuki.....	24
Toimintaohje.....	25
Milloin tehdään pedagoginen selvitys.....	26
Opiskelun erityiset painoalueet (ydinsisällöt)	27
Oppimäärän yksilöllistäminen	27
VAATIVA MONIALAINEN TUKI.....	28
Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.....	28
Oppaita toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen	28
ERITYISET OPETUSJÄRJESTELYT JA VUOSILUOKKIIN SITOMATON OPETUS.....	28
Oppilaan siirtäminen seuraavalle vuosiluokalle	28
Toimintaohje.....	29
Vapautus oppiaineen opiskelusta.....	29

Toimintaohje.....	29
Lyhennetty koulupäivä.....	30
Toimintaohje.....	30
Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)	31
Toimintaohje	31
ERITYISOPETUKSEN KÄYTÄNTEET	32
Erityisopetus esiopetuksen aikana	32
Osa-aikainen erityisopetus	33
Primus-merkinnät	34
Erityisopetuksen pienryhmät.....	35
Yhteisopettajuus	35
OPISKELUHUOLTO.....	36
YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO	36
Toimintaohje.....	36
OPISKELUHUOLLON VERKOSTOTOIMIJAT.....	37
PERHEKESKUSVERKOSTO	37
KOULUTERVEYDENHUOLTO.....	38
Kouluterveydenhoitaja	38
Koululääkäri	39
Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari.....	39
KURAATTORIPALVELUT	39
PSYKOLOGIPALVELUT.....	40
PERHENEUVOLA.....	41
LAPSIPERHEIDEN SOSIAALIPALVELUT	41
Lapsiperheiden kotipalvelu.....	41
Perhetyö.....	42
Nopsa-perhetyö	43
Lapsiperheiden sosiaalityö.....	43
Palvelutarpeenarviointi	43
Lastensuojelu	44
Perheoikeudelliset palvelut (lastenvalvojat)	45
Sosiaalipäivystys	45
Fysioterapia.....	45
Puheterapia.....	46
Ravitsemusterapia	46
Toimintaterapia	46
ERIKOISSAIRAANHOITO	47
Lastenpsykiatrian poliklinikka	47
Nuorisopsykiatrian poliklinikka.....	48
Lastenneurologian poliklinikka	49
Kehitysvammapoliklinikka	49
SAIRAALAOPETUS JA PALOKANKAAN KOULU.....	50
Konsultoiva erityisopetus	51
POLIISI	51
Yhteistyö poliisin kanssa liittyen lapseen kohdistuviin väkivaltaepäilyihin	51
Koulupoliisi.....	52
Ankkuritoiminta	52
SIIRTYMÄVAIHEIDEN JA NIIHIN LIITTYVIEN TIEDONSIIRTOJEN KÄYTÄNTEET	53
TIEDONSIIRROSSA HUOMIOITAVAT ASIAT.....	53
PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS	53
VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN.....	53

ESIOPETUKSESTA ALKUOPETUKSEEN.....	54
ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN	54
YLÄKOULUSTA TOISELLE ASTEELLE	55
KOULUNKÄYNNIN POIKKEUKSELLINEN ALOITTAMINEN.....	56
VUOSILUOKAN KERTAAMISEN KÄYTÄNTEET	57
OPPILAAN VAIHTAESSA LUOKKAA KOULUN SISÄLLÄ.....	57
OPPILAAN VAIHTAESSA YLEISOPETUKSEN LUOKASTA ERITYISOPETUKSEN LUOKKAAN	57
OPPILAAN VAIHTAESSA ERITYISOPETUKSEN LUOKASTA YLEISOPETUKSEN LUOKKAAN.....	58
OPPILAAN SIIRTYESSÄ JOPO-OPETUKSEEN	58
ESIOPETUKSESTA VALMISTAVAAN OPETUKSEEN	59
VALMISTAVASTA OPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN	59
VALMISTAVASTA OPETUKSESTA TOISELLE ASTEELLE.....	59
OPPILAAN VAIHTAESSA KOULUA KUNNAN SISÄLLÄ	60
OPPILAAN VAIHTAESSA KUNTAA	60
MONIKIELISYYS JA -KULTTUURISUUS.....	61
S2 -OPETUS	61
VALMISTAVA OPETUS	61
LIITTEET	63
VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA.....	63
VERKOSTOTAPAAMINEN: YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ	64
.....	64
VERKOSTOTAPAAMINEN: TIETOA KOULULAISEN HUOLTAJALLE	65
OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI	66
KOULUNKÄYNTIKYVYN ARVIOINTISEULA.....	70
LINKKIVINKKEJÄ	72
Oman työn ja oppilaiden tueksi.....	72
Maksuttomat koulutukset	73

Johdanto

Kainuun kuntien yhteisen TOKI-hankkeen 2022–2023 tavoitteena oli vahvistaa inklusiivista toimintakulttuuria ja luoda yhtenäinen tuen toimintakulttuuri Kainuun esi- ja perusopetukseen. Hanke oli Opetushallituksen rahoittama.

Osana hanketta Kainuun esi- ja perusopetukseen luotiin oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirja, joka on jatkumoa varhaiskasvatuksen lapsen tuen mallille. Kuntatyöryhmät täydensivät kuntakohtaisia käsikirjojaan paikallisilla tarkennuksilla ja sisällöillä.

Käsikirjan kuntien yhteisten osuuksien laadintaan osallistuivat TOKI-hankkeen koordinaattori Päivi Härkönen, Kainuun hyvinvointialueen HELLÄ-hankkeen koordinaattori Johanna Hoikkala sekä kuntatyöryhmien vetäjät. Kajaanissa käsikirjan paikallisten osuuksien laadintaan osallistuivat Nina Lanko, Tarja Karvonen, Reetta Suhonen, Jenni Kettunen, Goyi Geo Gewran ja Sanna Oikarinen.

Käsikirjan lähteinä olivat mm. opetussuunnitelmat, lainsäädäntö, Opetushallituksen ohjeistukset sekä kuntakohtaiset ohjeistukset.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirja on kouluissa toimivan henkilöstön työn tueksi ja ennen kaikkea sen tehtävänä on tukea tavoitetta, että lapsi/oppilas saa tarvitsemansa tuen suunnitelmallisesti, oikea-aikaisesti, monialaisesti, oikean vahvuisena ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Käsikirjaa päivitetään vuosittain. Palautetta voi antaa sähköpostitse Kajaanin perusopetuksen kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle.

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN PERUSTA

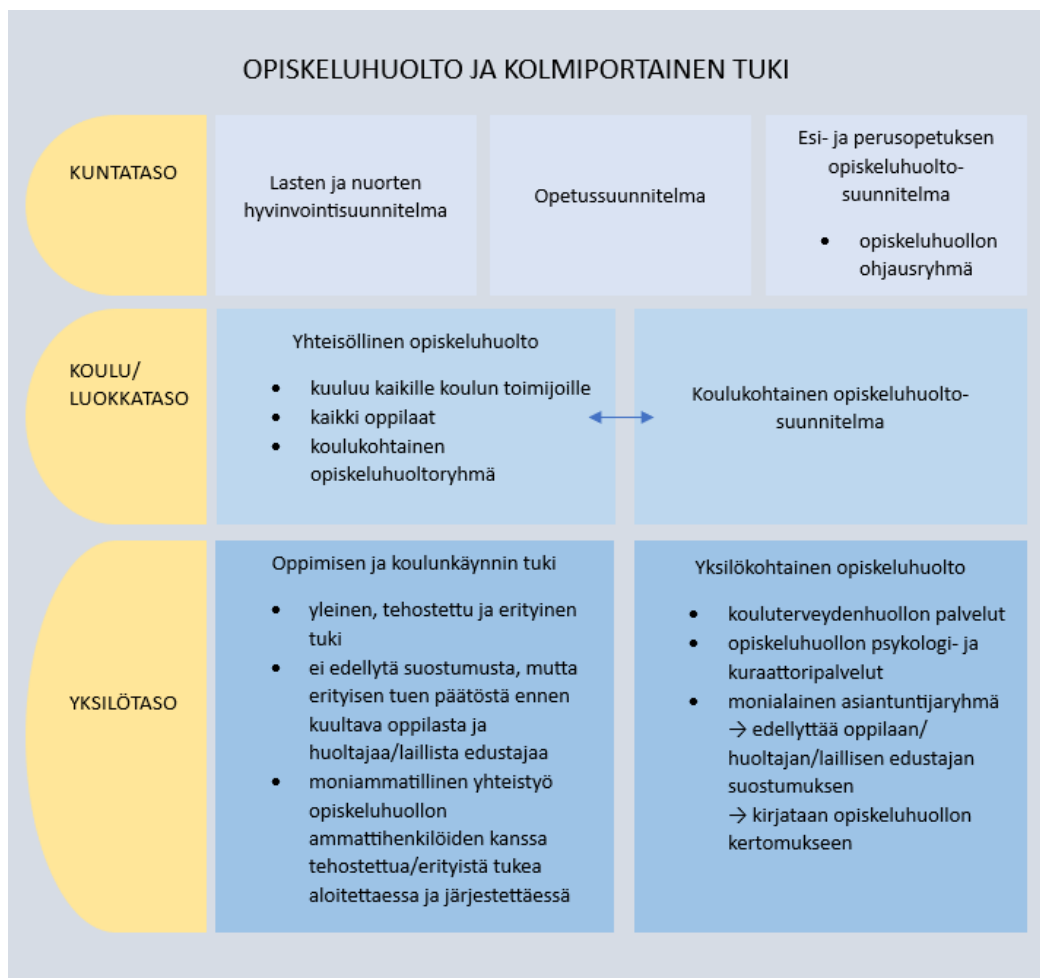
Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ohella oppilaanohjausta ja riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko perusopetuksen ajan. Tukea on annettava heti, kun tuen tarve ilmenee. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tuen tasoista ja niihin liittyvistä toimintaohjeista kerrotaan tarkemmin luvussa [KOLMIPORTAINEN TUKI](#).

Lapsen/oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen perustuu kolmiportaisen tuen lisäksi opiskeluhooltoon, jolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niihin edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetus-/kouluyhteisössä. Lapsen edun ensisijaisuus ja hänen hyvinvointinsa edistäminen ohjaavat opiskeluhooltotyötä. ([Opiskeluhoolto | Opetushallitus \(oph.fi\)](#))

Opiskeluhoolto on yhteisöllistä työtä ja yksilöllistä tukea

- Oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus saada maksutta opiskeluhooltoa, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.
- Opiskeluhooltoa toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä, koko yhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona.
- Lisäksi oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon ja opiskeluhoollon palveluihin. ([Opiskeluhoolto | Opetushallitus \(oph.fi\)](#))

Alla oleva kuva havainnollistaa mm. opiskeluhoollon järjestämistä yksilö-, koulu-/luokka- ja kuntatasolla. Lisäksi kuva havainnollistaa opiskeluhoollon ja kolmiportaisen tuen yhteyttä toisiinsa.

KUVA 1 OPISKELUHUOLTO JA KOLMIPORTAINEN TUKI

Lisää tietoa opiskeluhoollon tavoitteista ja järjestämisestä löytyy käsikirjan luvuista [YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO](#) ja [YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO](#) sekä Kajaanin perusopetuksen verkkosivuilta: [Kajaanin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoollisuunnitelma](#).

YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä/työyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoolta toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4§)

Kaikkien oppilaitoksessa oppilaiden/opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoaltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön/työyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4§)

Yhteisöllistä opiskeluhoaltotyötä on mm.

- yhteistyö koulupsykologin, kouluterveydenhuollon ammattihenkilöiden, koulukuraattoreiden sekä kieli- ja kulttuurikoordinaattoreiden kanssa
- verkostotyö muiden asiantuntijoiden kanssa (nuorisotyö, poliisi, MLL jne.)
- yhteistyö nuorisotyön ja oppilaskunnan kanssa
- kiusaamiseen puuttuminen (KiVa Koulu-ohjelma, SoPu-ohjelma)
- ryhmäytyminen / ryhmädynamiikka
- läsnäolo tunneilla tarvittaessa / pienryhmien ohjaaminen
- erilaiset kyselyt / tiedottaminen
- vanhempainillat
- työparityöskentely.

TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaamaan koulutyön laatuun. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat koulu yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

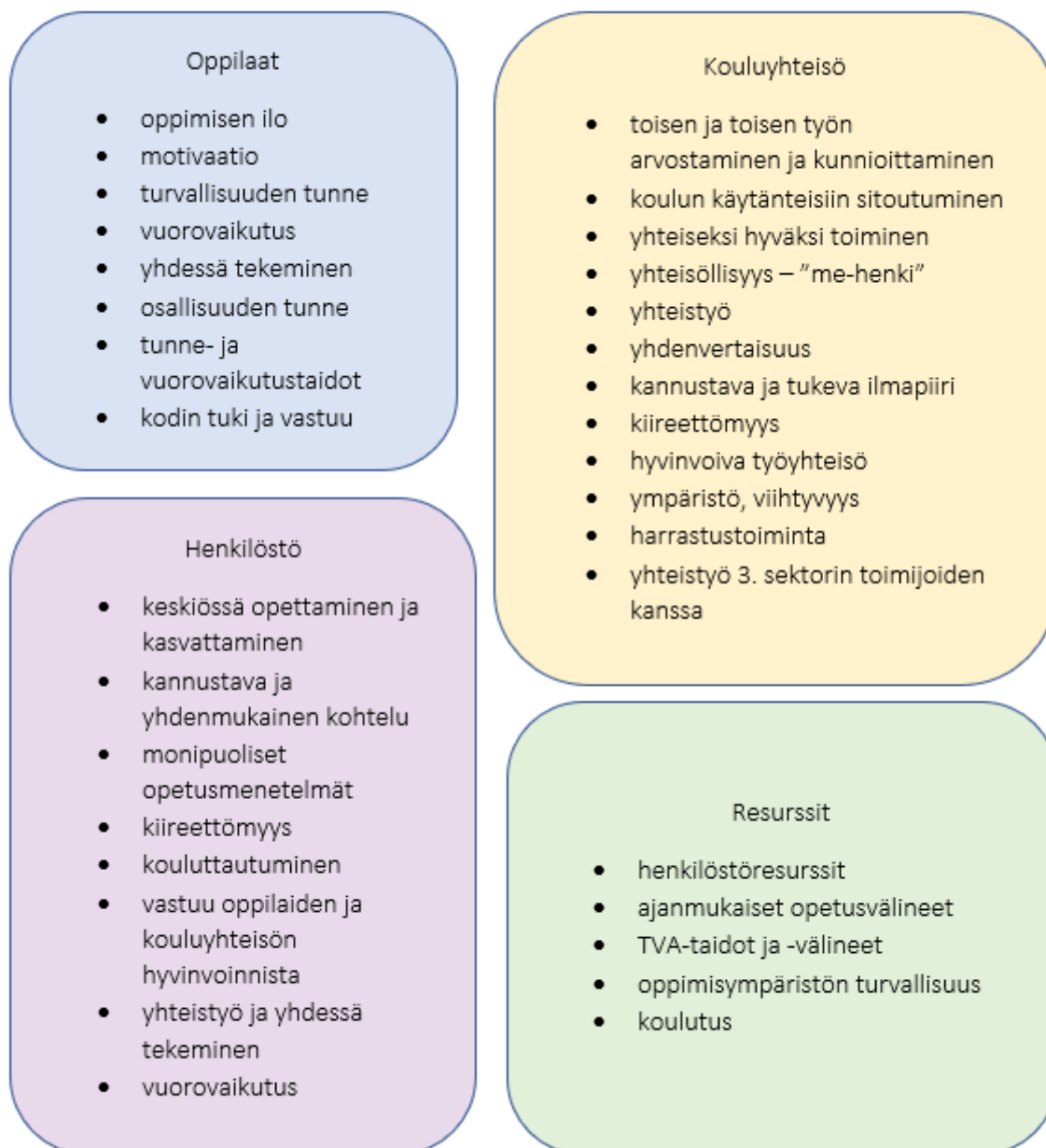
Esiopetus

Kajaanin esiopetus järjestetään päiväkodeissa, joissa on mahdollista toteuttaa esiopetuksen lisäksi täydentävä varhaiskasvatus sitä tarvitseville perheille. Esiopetuksessa pyritään tukemaan lapsia heidän tuen tarpeidensa mukaisesti omassa ryhmässään inklusiivisesti. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on keskeinen esiopetuksen osa-alue, jossa ennaltaehkäisevä toiminta on merkityksellinen. Mikäli lapsen lähipäiväkodissa ei ole mahdollista tarjota hänen tarvitsemaansa tukea esiopetuksen arkeen, hänellä on mahdollista saada tarvitsemaansa tukea muussa yksikössä.

Perusopetus

Kajaanin perusopetuksen kouluissa pyritään tukemaan oppilaita heidän oppimisensa ja koulunkäyntinsä tuen tarpeet huomioiden. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on keskeinen osa koulujen toimintakulttuuria. Yhteisölliseen opiskeluhooltoon liittyen ennaltaehkäisevällä toiminnalla ja työllä on suuri merkitys. Mikäli oppilaan lähikoulussa ei ole mahdollista tarjota riittävää tukea esim. kokoaikaista erityisopetusta, oppilaalla on mahdollista saada tarvitsemaansa oppimisen ja koulunkäynnin tukea kaupungin toisessa koulussa.

Alla olevaan kuvioon on tiivistetty Kajaanin koulujen toimintakulttuuria ohjaavat keskeisimmät painopistealueet. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

KUVA 2 KAJAANIN KOULUJEN TOIMINTAKULTTUURIA OHJAAVAT KESKEISIMMÄT PAINOPISTEALUEET

ENNALTAEHKÄISEVÄ TYÖ

Osallisuus

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvuille aktiivisiksi kansalaisiksi. Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Kajaanissa osallisuutta tuetaan mm. seuraavin toiminnoin.

Aamupäivä- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminta on perusopetuslain mukaista ohjattua toimintaa, joka on suunnattu ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille ja muiden vuosiluokkien erityisen tuen päätöksen oppilaille. Aamu- ja iltapäivätoiminta on lapsen ohjattua vapaa-aikaa ja sitä järjestetään kaupungin omana toimintana sekä toimintaa järjestää Spartak Kajaani ry., Kajaanin Seurakunta, 4H-yhdistys ja Nakertaja-Hetteenmäen kyläyhdistys. Toimintaa järjestetään koulun tiloissa tai läheisyydessä. Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumisen perusteena on huoltajan/huoltajien työssäkäynti tai opiskelu, jotta lapsilla on mahdollisuus viettää iltapäivä turvallisessa ympäristössä vertaisryhmässä. Aamu- ja iltapäivätoimintaa voidaan myöntää myös tukitoimena, jos se todetaan moniammatillisesti tarpeelliseksi. Kajaanissa toimintaa ohjaa aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, jossa painotetaan lasten osallisuutta, tasa-arvoa ja hyvinvointia. Aamu- ja iltapäivätoiminnalla on myös syrjäytymistä ennaltaehkäisevä tavoite.

Toimintaan haetaan Wilman kautta ja lisätietoja löytää osoitteesta:

[Aamu- ja iltapäivätoiminta Kajaanissa](#)

Kummioppilastoiminta

Kajaanin kouluilla kummioppilastoimintaa toteutetaan koulukohtaisesti.

Kummioppilastoiminnan tavoitteena on

- tukee oppilaiden osallisuutta ja kouluviihtyvyyttä
- luoda kouluun yhteisöllisyyttä
- edistää uusien oppilaiden turvallista koulun alkua
- ehkäistä kiusaamista ja yksinäisyyttä.

Toiminta voi olla esimerkiksi kummioppilaiden ja esiopetuksen/alempien vuosiluokkien oppilaiden yhteisiä oppitunteja tai kummioppilaiden järjestämiä välituntileikkejä, retkiä, juhlia ja askarteluhetkiä.

Ideoita ja vinkkejä kummioppilastoimintaan löytyy MLL:n verkkosivuilta:

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kummioppilastoiminta/>

Tukioppilastoiminta

Tukioppilastoiminnan tavoitteena on

- 1) vahvistaa myönteistä ja turvallista ilmapiiriä
- 2) lisätä oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä
- 3) ehkäistä kiusaamista ja yksinäisyyttä.

Tukioppilaat auttavat uusia oppilaita tutustumaan toisiinsa, järjestävät iloa ja yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia ja organisoivat välituntitoimintaa. Tukioppilastoiminta kirjataan koulun vuosittaiseen toimintasuunnitelmaan ja sisällytetään

osaksi koulun yhteisöllistä oppilashuoltoa. Toiminnasta vastaavat tukioppilasohjaaja tai -ohjaajat. Koko koulu yhteisön tuki on tärkeää tukioppilastoiminnan toteutuksessa.

Tällä hetkellä tukioppilastoimintaa on Kajaanin lyseon, Keskuskoulun, Lehtikankaan sekä Otanmäen kouluilla.

MLL:n sivuilla on lisätietoa tukioppilastoiminnasta kouluille:

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/tukioppilastoiminta/>

Oppilaskuntatoiminta

Kaikissa Kajaanin kouluissa toimii oppilaskunta sitä ohjaavan tai ohjaavien opettajien vetämänä. Oppilaskunnan tavoitteena on kannustaa oppilaita vaikuttamaan koulu yhteisön asioihin. Demokraattisesti valittu oppilaskunta edustaa kaikkia koulun oppilaita.

Oppilaskunta

- toimii suunnitelmallisesti ja vaikuttavasti niin koulun sisällä kuin ulkopuolella
- parantaa oppilaiden asemaa ja kouluhyvinvointia omassa luokassa ja koulussa
- järjestää erilaisia teema- ja toimintapäiviä ja juhlia
- on kanava oppilaille saada äänensä kuuluviin heitä koskeissa asioissa ja vaikuttaa koulu yhteisönsä kehittämiseen
- tukee osallisuutta ja tarjoaa mahdollisuuden demokratiataitojen harjoitteluun käytännössä
- voi tehdä yhteistyötä esim. vanhempien, nuorisotoimen, nuorisovaltuuston ja erilaisten järjestöjen kanssa

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaita muodostuva oppilaskunta. Jokainen oppilaskunta on erilainen, ja siksi oppilaskuntatoimintaan ei ole yhtä oikeaa mallia. Oppilaskunnan tukena toimii ohjaava opettaja, joka myös huolehtii yhteydenpidosta muihin opettajiin ja rehtoriin.

Lisää oppilaskuntatoiminnasta:

Kajaanin perusopetus

<https://www.kajaani.fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/oppilaan-hyvinvoinnin-tukeminen/>

Oma Oppilaskunta (oppilaskuntia ohjaaville opettajille suunnattu tukipalvelu)

<https://omaoppilaskunta.fi/>

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto on kunnallinen, puoluepoliittisesti sitoutumaton vaikuttajaryhmä. Kuntalain mukaan kunnassa on oltava nuorisovaltuusto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Kajaanissa nuorisovaltuusto on toiminut 20 vuotta.

Jäsenet ovat 14–20-vuotiaita kajaanilaisia tai Kajaanissa opiskelevia, jotka valitaan demokraattisesti kunnan nuorten joukosta. Viime vuosina kaikki mukaan haluavat ovat päässeet mukaan Kajaanin nuorisovaltuustoon, jonka koko on ollut noin 15–25 nuorta.

Nuorisovaltuusto tuo nuorten äänen kuuluviin ja päätöksentekoon sekä edistää nuorten osallisuutta. Nuorisovaltuusto tekee aloitteita ja kannanottoja, järjestää ja tukee nuorten tapahtumia sekä osallistuu alueellisiin ja valtakunnallisiin vaikuttajanuorille järjestettäviin tapaamisiin sekä koulutuksiin. Sillä on edustajat Kajaanin kaupunginvaltuustossa, sivistyslautakunnassa ja ympäristöteknillisessä lautakunnassa, vammaisneuvostossa, opiskelu huollon ohjausryhmässä sekä jäsen hyvinvointialueen nuorisovaltuustossa.

Toiminta tapahtuu nuorisovaltuuston valitsemissa paikoissa esim. nuorisotiloissa sekä tapahtumien järjestämispaikoissa. Ryhmytymis-, koulutus- ja suunnitteluretket ovat esimerkiksi Joutenlammella.

Nuorisopalveluista on nimetty vastaava nuoriso-ohjaaja nuorisovaltuuston mentoriksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön oppilaitoskohtaisten yhteyshenkilöiden verkosto (Tasuri)

Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki edellyttävät kaikkia kouluja laatimaan lukuvuosittain oman oppilaitoskohtaisen toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus suunnitelman, joka liitetään lukuvuosisuunnitelman liitteeksi. Kajaanissa kaikille perusopetuksen kouluille on nimetty oma tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus asioista vastaava opettaja/-opettajat (1–2 opettajaa /koulu). Yhdessä nämä koulujen tasa-arvo ja yhdenvertaisuusasioiden (TAYV) yhteyshenkilöt muodostavat koko kaupungin perusopetuksen koulujen yhteisen TASURI-verkoston, joka kokoontuu n. 2–4 kertaa vuodessa keskustelemaan oppilaitoskohtaisten TAYV-suunnitelmien toimeenpanosta ja hyvistä käytännöistä. TASURI-verkoston vetäjinä toimivat yhdessä Lohtajan koulun rehtori ja kieli- ja kulttuurikoordinaattori. Verkoston tarkoituksena on tarjota TAYV-yhteysopettajille vertaistukea ja välittää heille tietoa ajankohtaisista koulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön liittyvistä asioista.

Kerhotoiminta

Kerhotoiminnan lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet.

Kerhotoimintaa järjestetään jokaisessa koulussa sekä koulun omin että ulkopuolisin voimin. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista. Kerhotoiminta on osa maksutonta perusopetusta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi.

Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Kerhotoiminnan paikalliset tavoitteet:

- Kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen ja lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- Mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- Mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- Luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- Lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan
- Mahdollisuus oppilaantuntemuksen lisäämiseen
- Harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen
- Syrjäytymisen ehkäiseminen

Kajaanin perusopetuksen kerhotoiminnan linjaukset löytyy Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelman nettisivuilta:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opetussuunnitelma/22288640/perusopetus/tekstikappale/26414103>

Harrastamisen Suomen malli

Suomen mallin tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia. Tarkoituksena on tarjota jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus aidosti mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä ja koulujen tiloissa. Koko Suomen malli perustuu lapsilähtöisyyteen: harrastusten tulee olla lasten itsensä toivomia ja heille parhaiten sopivaan aikaan. Järjestettävät harrastukset perustuvat valtakunnalliseen koululaiskyselyyn, jossa kysyttiin lasten ja nuorten mieluisia harrastustoiveita. Kainuussa suosituimpia harrastuksia olivat muun muassa parkour, kuvataide, lumilautailu ja laskettelu, ruoan valmistus, kuntosali, pelisuunnittelu ja koodaus sekä metsästys.

Kajaanissa toimintaa järjestetään kaikilla kouluilla. Koulukohtaisten harrastusten lisäksi tarjolla on koulusta riippumattomia harrastuksia, kuten jääkiekkoa jäähallilla, tennistä tennishallilla sekä uintia vesiliikuntakeskus Kaukavedessä. Kaikki harrastukset ovat osallistujille maksuttomia! Mukaan harrastuksia järjestämään on saatu laaja joukko paikallisia urheiluseuroja, kulttuuritoimijoita sekä opiskelijoilta Kajaanin ammattikorkeakoulun eri aloilta. (www.kajaani.fi)

[Harrastamisen Suomen malli Kainuussa | Kajaani](#)

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Kajaanissa kodin ja koulun välistä tiedottamista toteutetaan Wilma-viestien, Wilma-merkintöjen ja viikko/kuukausitiedotteiden muodossa. Kouluilla toimii vanhempainryhmiä ja -yhdistyksiä, joiden kanssa yhteistyössä järjestetään tapahtumia kouluvuoden aikana. Vanhempainilloissa ja arviointikeskusteluissa vanhemmat ja opettajat luovat yhteistä kasvatuskumppanuutta oppilaan parhaaksi. Oppilaan tuen tarpeet ohjaavat yhteyden pitoa huoltajiin. Mitä enemmän tuen tarvetta oppilaalla on, sitä tiiviimpää on yhteyden pito ja keskustelu huoltajien kanssa.

Nuorisotyö

Opetustoimi ja nuorisopalvelut tekevät saumatonta yhteistyötä lapsen ja nuoren kokonaisvaltaisen kasvun ja kehittymisen turvaamiseksi. Kouluilla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä, kaveritaitoja ja kouluviihtyvyyttä nuorisotyön keinoin. Yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Yhteistyössä huomioidaan lapsen ja nuoren ikä, kehitystaso ja yksilölliset tarpeet.

Toimintatavat:

- opetusryhmien ryhmäyttäminen
- ennaltaehkäisevä päihdetyö (päihdepolku, päihdetunnit)
- osallisuustoiminnan kehittäminen (oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta ja toimijoiden kouluttaminen, nuorisovaltuustotoiminta; sivistystoimen palvelun arviointi ja strategian suunnittelu oppilaskuntien ja nuorisovaltuutettujen toimesta)
- pienryhmätoiminta (tukea tarvitsevat nuoret ja haastavat ryhmät)
- teemapäivät (terveyspäivät, liikuntapäivät, päihteet, kansainvälisyys)
- yrittäjyyskasvatus (luokkien yritystoiminta, nuokkarin diskot ja muut tapahtumat esim. Helmimarkkinat)
- vanhempainilloissa mukana; toiminnan esittely, täsmäaiheet esim. päihteet, etsivä nuorisotyö
- leirikoulut (sairaalakouluyhteistyö)
- kerhotoimintayhteistyö koulujen kanssa
- erityisnuorisotyön tuki koulunkäynnissä

- nuorisotyössä voi olla tet-harjoittelussa
- yhteistyö kriisitilanteissa

Nuorisotyö nyt:

- 8lk päihdetyö kaksi tuntia ja 7 lk ryhmäyttäminen 4 tuntia.
- Eri kouluilla kohdennettuja ryhmäytymisharjoituksia 5 toimintakertaa 1-2 tuntia/kerta
- 7–8 Camera obscura elämysrata. Yhteistyön kehittäminen
- Jokaiselta koululta edustus nuorisovaltuustoon
- Nuorisotilojen käyttö aktiivisemmaksi
- Opettajille esittely, mahdollisuuksien esille tuominen ja nuorisotyö toiminnan avaaminen
- Oppitunneille nuorisotyö mukaan.
- Vanhempainiltoihin enemmän mukaan.
- Yhteistyötä oppilashuollon kanssa.
- Yhteistyö ”pikkukoulujen” ja alakoulujen kanssa.
- Vanhojen hyvien käytäntöjen kehittäminen esim. leirikoulut.
- Nuorisotalon ja lähikoulujen yhteistyön kehittäminen.
- nuorityön ops NOPS
- Erilliset tapahtumien liittäminen johonkin isompaan kokonaisuuteen
- Yhteistyö oppimiskokonaisuuksissa Nuorten palvelu

Seurakunta

Kajaanin seurakunta tarjoaa päivänavausten, kirkon työn esittelyn ja koulukirkkojen lisäksi kouluille seuraavanlaisia toimintoja; tunnetaito-ohjausta luokille ja ryhmille, itsetuntotunteja luokille, turvallisten aikuisten läsnäoloa koulupäivän aikana (KouluSaapas ja vastuukoulut), ryhmäytymisharjoituksia, mahdollisuuksia leirikouluun Joutenlammen kurssikeskuksessa, sekä erityistä pienryhmätoimintaa esimerkiksi yksinäisyydestä kärsiville oppilaille. Lähtökohtaisesti työntekijöillä on omat vastuukoulut, mutta sopimuksen mukaan he voivat tehdä töitä millä koululla tahansa. Erityisnuorisotyöntekijöillä ei ole varsinaisia vastuukouluja. Seurakunnan työntekijät ovat myös käytettävissä niissä tilanteissa, joissa koulua tai luokkaa on kohdannut jokin kriisityötä ja sen jälkihoitoa vaativa tapahtuma.

[Yhteystiedot - Kajaanin seurakunta](#)

Kirjasto

Kirjastopolku on tavoitteellinen suunnitelma kirjastonkäytön opetuksesta eri luokka-asteille. Kirjastopolulle on koottu myös kirjavinkkejä sekä eri kirjastojen lukudiplomeita. Koululuokat ja muut ryhmät voivat käydä kirjastossa lainaamassa itsenäisesti ilmoittamatta vierailusta etukäteen. Mikäli vierailulle on erityistoiveita, vierailusta voi sopia ottamalla yhteyttä kirjastoon.

Kirjavinkkauksia järjestetään Kajaanin alueen peruskouluille. Vinkkauksia voidaan järjestää joko kirjastoissa paikan päällä tai etäyhteydellä Microsoft Teamsin välityksellä. Lähikirjastojen kirjavinkkaukset ja ryhmäkäynnit varataan ottamalla yhteyttä suoraan kyseiseen kirjastoon.

Etäkirjavinkkauksessa kirjaston työntekijä luo Teamsiin kokouksen, johon kutsuu opettajan sähköpostilla. Luokassa täytyy olla laitteet, joiden avulla oppilaat näkevät vinkkaajan ja vinkkaaja luokan. Ennen varsinaista vinkkausta yhteys testataan opettajan kanssa. Kirjasto lähettää opettajalle sähköisesti listan vinkattavista kirjoista, jonka voi jakaa oppilaille.

Pääkirjaston opastukset ja ryhmäkäynnit varataan ottamalla yhteyttä vastaavaan kirjastonhoitajaan:

Mari Karvonen
0447100020
mari.karvonen@kajaani.fi

Aika etävinkkaukseen ja pääkirjaston kirjavinkkaukseen varataan alla olevalla lomakkeella vähintään kaksi viikkoa ennen toivottua vinkkausajankohtaa.

[Varaa aika kirjavinkkaukseen](#)

Lähde:

[Lapset ja nuoret | Kajaani](#)

Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen

Läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin koulu yhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta.

Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Kajaanin perusopetuksen toimintamalli oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi löytyy [kaupungin verkkosivuilta](#) sekä Wilman PDF-lomakkeista. Päivitetty toimintamalli on otettu käyttöön 1.8.2023 ja sitä päivitetään tarvittaessa. Wilman PDF-lomakkeista löytyy myös materiaalia poissaolojen käsittelyn tueksi.

Kouluissa työskentelevä henkilökunta on veloitettu toimimaan mallin mukaisesti.

Huomioitavia asioita:

- Opetuksen järjestäjä velvoittaa kaikki opettajat merkitsemään poissaolot Wilmaan ja noudattamaan toimintamallin mukaista ohjeistusta.
- Jos oppilaalle on tehty hallintopäätös erityisistä opetusjärjestelyistä koulupäivän lyhentämiseksi, koulupoissaolot merkitään Wilmaan merkinnällä Opiskelu muualla.
- Poissaolot eivät nollaudu lukuvuoden aikana. Näin voidaan seurata oppilaan poissaolojen määrää koko lukuvuoden ajalta.
- Oppilaiden poissaolojen seurannassa huomioidaan myös luvalliset ennakkoon sovitut, luvalliset poissaolot.
- Poissaolorajan ylittyessä esim. luvallisen matkan vuoksi, huoltajalle voi laittaa viestin, että tuntimäärä ylittyi matkan vuoksi ja asia on selvä. Myös Wilman selvityslomakkeeseen laitetaan tämä tieto. Toki, jos poissaolojen määrä on muutenkin korkea tai huoli herää oppilaan koulunkäynnistä ja oppimisesta, on toimittava poissaolomallin mukaisesti.
- Päivitetyt Wilma-merkinnät ohjataan löytyvät Wilman PDF-lomakkeista.
- Poissaolorajan ylittyessä sekä luokanopettajalle/-valvojalle että huoltajalle tulee sähköpostitse viesti.
- Opettaja saa seuraavan viestin:

Oppilaan poissaolojen tuntimäärä on ylittänyt rajan. Toimi seuraavasti:

- tarkista oppilaan poissaolojen tuntimäärä
- toimi toimintamallin ohjeistuksen mukaisesti
- otettuasi yhteyden oppilaaseen ja huoltajaan, tee kirjaus yhteydenotosta Wilmaan
- jatka poissaolojen seuranta.

- Huoltaja saa seuraavan viestin:

Hei,

perusopetuksessa seurataan oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti toimintamallin mukaisesti.

Lapsenne poissaolojen tuntimäärä on ylittänyt toimintamallin mukaisen rajan. Lapsenne luokanopettaja/luokanvalvoja on yhteydessä teihin lähiaikoina.

Toimintamalli oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi löytyy Kajaanin kaupungin verkkosivuilta.

[Oppilaan hyvinvoinnin tukeminen | Kajaani](#)

Kajaanin perusopetus

- Mikäli on tiedossa, ettei opettaja ja/tai huoltaja saa em. viestejä poissaolorajojen ylittyessä, pyydetään olemaan yhteydessä mahdollisimman pian perusopetuksen hallintoasiantuntijaan tai kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijaan.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen

SoPu – Sovitaan puhumalla-ohjelma

Kajaanin kouluissa toteutetaan kiusaamisen ennaltaehkäisyssä ja mahdollisten kiusaamistapausten selvittämisessä SoPu – Sovitaan puhumalla -ohjelmaa osana perusopetuslain (29§) säätämää yhteisöllistä opiskeluhuoltoa (4§).

SoPu-ohjelmasta löytyy oppilaille, huoltajille, opettajille ja kaikille koulun aikuisille neuvoja, mitä tehdä, jos epäilee tai havaitsee kiusaamista. Kiusaamiseen voidaan puuttua, kun se tiedetään.

Kouluissa toimivat SoPu-tiimit, jotka koostuvat pääasiallisesti opettajista ja koulukuraattorista koulun valinnan mukaan. SoPu-tiimi selvittää, kirjaa ja sopii puhumalla tietoon tulleet kiusaamistapaukset. Tiimillä on käytössään SoPu-lomakkeet, joihin kiusaamistapaukset, selvitykset, seurantalaverit ja mahdolliset jatkotoimenpiteet kirjataan.

<https://www.kajaani.fi/tiedostot/sopu/>

KiVa Koulu® on valtakunnallinen kiusaamisen vastaiseksi työvälineeksi kehitetty toimenpideohjelma.

Toiminnan tavoitteena ovat

- kiusaamisen ennalta ehkäiseminen kiusaamisen vastaisen kulttuurin luomisella
- tehokas puuttuminen esille tuleviin kiusaamistapauksiin
- jatkuva oman koulun tilanteen seuranta jokavuotisten online-kyselyiden ja niistä saatavien palautteiden muodossa

Pitkin vuotta systemaattisesti pidettävillä KiVa-oppitunneilla avulla voidaan vaikuttaa oppilasryhmien normeihin ja siihen, miten lapset ja nuoret toimivat kiusaamista havaitessaan.

KiVa Koulu -ohjelma on käytössä Kajaanin lyseolla. Lyseolla on opettajista koostuva KiVa-tiimi. Kaikissa KiVa-tiimin käsittelemissä tapauksissa otetaan yhteyttä asianosaisten oppilaiden huoltajiin.

Lisätietoja osoitteessa www.kivakoulu.fi.

Oppilaanohjaus

Ohjaus on koko koulu yhteisön yhteinen tehtävä. Siihen osallistuvat kaikki lapsen ja nuoren kanssa toimivat koulun aikuiset. Onnistunut ohjaus edellyttää yhteistyötä myös huoltajien kanssa. Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja.

Perusopetuksessa oppilaanohjaus alkaa vuosiluokkien 1–6 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Vuosiluokilla 7–9 opinto-ohjaajalla on päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta.

Lisätietoa oppilaanohjauksesta:

<https://www.kajaani.fi/tiedostot/perusopetuksen-oppilaanohjauksen-ohjaussuunnitelma/>

Tehostettu oppilaanohjaus

Tehostetun oppilaanohjauksen asiakkaina ovat Kajaanin perusopetuksen esim. erityis-, JOPO-, ja avoluokkien oppilaat, jotka tarvitsevat lisätukea toisen asteen koulutussuunnitelmiin ja omien vahvuuksiensa löytämiseen. Syksyisin etusijalla ovat 9. vuosiluokkien oppilaat. Keväisin yhteishaun jälkeen alkaa työskentely 8. luokkalaisten kanssa.

Oppilaat ohjautuvat tehostettua oppilaanohjausta toteuttavan oppilaanohjaajan asiakkaiksi peruskoulujen oppilaanohjaajien, erityisopettajien, koulukuraattoreiden, koulupsykologien, nuoriso-ohjaajien, miekkareiden sekä opiskeluhoitoryhmien kautta. Opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä em. ammattilaisten lisäksi toisen asteen opinto-ohjaajien kanssa. Myös eri työnantajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita esim. TET- ja työkokeilujaksoilla.

Tehostetun oppilaanohjauksen opinto-ohjaaja mm:

- järjestää tutustumiskäyntejä koulutusohjelmiin liittyen
- mieltii yhdessä nuoren kanssa vahvuuksia
- tukee nuorta TET-jaksoilla
- pyrkii vahvistamaan nuoren arjenhallintaa ja työelämävalmiuksia
- seuraa yhteishaun etenemistä
- on ”rinnalla kulkija”
- tekee henkilökohtaisia haastatteluja
- järjestää tarvittaessa jälkiohjausta yhteishaun suhteen
- on mukana tiedonsiirrossa toiselle asteelle.

Yhteystiedot: Tanja Ruotsalainen

tanja.ruotsalainen@edukajaani.fi

puh. 0447100733

LAADUKAS YLEINEN TUKI KAIKILLE OPPILAILLE

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Monipuolinen yleisen tuen kautta tapahtuva oppilaan tukeminen omaan opetusryhmäänsä on keskeinen tuen porrastuksen lähtökohta. Useat tuen muodot ovat käytettävissä kaikilla tuen tasoilla. On kuitenkin huomioitava, että opiskelun erityiset painoalueet voivat olla vain tehostetun sekä erityisen tuen tasoilla ja oppiaineiden yksilöllistäminen on mahdollista vain erityisen tuen tasolla. Perusopetuslain 30§ mukaan oppilaan on saatava riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Yleisen tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää liitteenä olevaa [OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI](#) -lomaketta. Tietokoneella täytettävä lomake löytyy Wilman PDF-lomakkeista.

HUOLEN PUHEEKSIOTTO

Dialoginen huolen puheeksi ottaminen

Dialoginen huolen puheeksi ottaminen on tapa ottaa askarruttava tai hankala asia puheeksi toista ihmistä arvostaen. Varhainen puuttuminen kannattaa, sillä silloin osapuolet pääsevät yhteistyöhön varhain ja toimintamahdollisuuksia on vielä runsaasti. Tärkeää on, että huoli otetaan puheeksi kunnioittavalla tavalla. Yhteistyö ja luottamus rakentuvat, kun asiat otetaan puheeksi *kunnioittavasti, avoimesti ja rohkeasti*.

Huolen puheeksi ottamisen vaiheet

Lähde: Dialoginen huolen puheeksi ottaminen - THL / HELLÄ JA TOKI -hankkeet 2023

KUVA 3 HUOLEN PUHEEKSI OTTAMISEN VAIHEET

Huolesta voi keskustella oppilaan kanssa hyödyntäen Tuen käsi -mallia:

KUVA 4 TUEN KÄSI -MALLI

[KOULUNKÄYNTIKYVYN ARVIOINTISEULA](#) (liitteenä) on tarkoitettu apuvälineeksi tilanteisiin, kun on huoli oppilaan koulunkäynnistä. Arviointiseula auttaa hahmottamaan suuntaa antavasti, millä alueella oppilaan koulunkäyntikykyä tulee vahvistaa.

YHTEYDENOTTO HUOLTAJAAN

Opettaja ottaa yhteyttä huoltajaan, kun hänellä herää huoli oppilaan oppimisesta, koulunkäynnistä tai hyvinvoinnista. Opettaja sopii yhteistyössä huoltajan kanssa, kuinka asiassa edetään. Opettaja pohtii huoltajan kanssa, mitkä yhteistyötahot pyydetään yhteistyöhön oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseksi. Tässä tilanteessa voi hyödyntää verkostokarttaa: [VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA](#).

Mikäli kyseessä on kiireellisen lastensuojelun tarve, yhteydenotossa huoltajaan toimitaan lain antamien velvoitteiden mukaisesti. Ohjeistus löytyy mm. tästä käsikirjasta: [Lastensuojelu](#).

Mikäli herää epäily lapsen/nuoreen kohdistuneesta rikoksesta, toimintaan Wilman PDF-lomakkeista löytyvien ohjeiden mukaisesti. Ohjeistuksessa on kuvattu yhteydenotto huoltajaan.

YHTEYDENOTTO ERITYISOPETTAJAAN

Opettaja ottaa yhteyttä erityisopettajaan, jos hänellä herää huoli oppilaan oppimisesta. Luokan-/aineenopettaja sopii yhteistyössä huoltajan ja erityisopettajan kanssa, kuinka oppimiseen liittyvässä huolesta edetään. Pohditaan myös verkoston koollekutsumisen tarvetta, mikäli on tarve arvioida/selvittää tuen tasolta toiselle siirtymistä ja/tai esim. koulupsykologin tutkimusten tekemistä. Verkoston koollekutsumisessa voidaan hyödyntää verkostokarttaa: [VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA](#). Opettaja voi myös konsultoida erityisopettajaa nimettömästi huolen herätessä.

YHTEYDENOTTO OPISKELUHUOLLON HENKILÖSTÖÖN

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa 16 § sanotaan seuraavasti:

Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15§:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu, joka ammatillisessa tehtävässään on saanut tietää opiskelijan tuen tarpeesta, voi salassapitosäännösten estämättä ottaa yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin.

Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto tässä pykälässä säädetystä yhteydenotosta, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Näin ollen opettaja tai muu oppilaitoksen/opiskeluhuollon työntekijä ottaa yhteyttä opiskeluhuollon ammattilaiseen, jos hänellä herää huoli oppilaan hyvinvoinnista. Kouluissa toimivia opiskeluhuollon henkilöstöä ovat mm. koulukuraattori, terveydenhoitaja, koululääkäri, psykiatrinen sairaanhoitaja (miekkari) ja koulupsykologi. Opettaja sopii yhteistyössä huoltajan ja opiskeluhuollon ammattilaisen kanssa, kuinka asiassa edetään. Pohditaan, onko tarvetta järjestää yksilökohtainen monialaisen asiantuntijaryhmän tapaaminen. Tässä tilanteessa voidaan hyödyntää verkostokarttaa: [VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA](#). Tarkempi ohjeistus yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamiseen löytyy mm. tästä käsikirjasta: [YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO](#)

Opettaja voi myös konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä tai muita yhteistyötahoja nimettömästi huolen herätessä.

PEDAGOGISET OPETUSJÄRJESTELYT

TUEN SUUNNITTELU, TOTEUTUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014:

- Oppilaalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.
- Oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti.
- Ensimmäiseksi tarkastellaan käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaan tarvitsemaa tukea.
- Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.
- Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun.
- Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Kajaanissa oppilaan pedagogisen tuen suunnittelu, toteutus ja vaikuttavuuden arviointi toteutetaan vuosikellon mukaisesti. Opettajan on perehdyttävä oppilaan pedagogisiin asiakirjoihin syyslomaan mennessä ja tuen tason mukainen suunnitelma on laadittava syyslukukauden aikana sekä aina tuen tarpeen muuttuessa. Tuen järjestelyjä muutetaan joustavasti lukuvuoden aikana. Suunnitelma on tarkistettava ainakin kerran lukuvuoden aikana.

Oppilaiden oppimisen tuen tarvetta tarkastellaan luokan-/aineenopettajien arvioiden ja kokeiden lisäksi laaja-alaisten erityisopettajien pitämien saneluiden, lukemisen sekä matematiikan osaamista mittaavien testien avulla. Myös välitodistuksen tarkastelun avulla voidaan löytää tuen tarpeiset oppilaat. Heikot arvosanat, oppiaineessa arvosana 5 tai heikko keskiarvo, antavat selkeän viitteen oppimisen ja opiskelun haasteista. Matalalla kynnyksellä tukitoimet tulee aloittaa välittömästi, jos niitä ei vielä ole järjestetty. Laaja-alainen erityisopettaja keskustelee oppilasta opettavan opettajan kanssa, oppilaan itsensä kanssa sekä hänen huoltajansa kanssa. Yhdessä voidaan keskustella mahdollisista syistä heikkoon menestykseen sekä sopivista tuen järjestelyistä.

Tuen vuosikello tulossa lukuvuonna 2023–2024. Vuosikello sisältää aikataulutuksen liittyen mm. asiakirjoihin perehtymiseen, laatimiseen ja tarkistamiseen, nivelvaiheisiin, yhteisölliseen opiskeluhooltoon, Kajaanin erityisopettajien vuosittaisiin tapaamisiin (laaja-alaisten ja erityisluokanopettajien palaverien aikataulut).

KOLMIPORTAINEN TUKI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopeus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista. Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa.

Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu.

- Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista.
- Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä.
- Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä.

- Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta.

(Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

KUVA 5 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN TOTEUTTAMINEN

Yleinen tuki

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Kajaanin esiopetuksessa kaikille oppilaille laaditaan yleisen tuen oppimissuunnitelma.

Toimintaohje

Kun oppilaalla ilmenee tuen tarve, **laaditaan oppimissuunnitelma** = kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta

→ ei edellytä tutkimuksia eikä päätöksiä

→ opetushenkilöstö voi tehdä tämän

→ laaditaan uusi suunnitelma aina lukuvuoden alkaessa sekä tuen tavoitteiden/tuen tarpeen muuttuessa

→ suunnitelma **tarkistetaan** vähintään kerran lukuvuoden aikana.

Vastuu luokanopettajalla/-valvojalla, joka tekee yhteistyötä oppilaan, huoltajan, laaja-alaisen erityisopettajan, muiden oppilasta opettavien opettajien sekä oppilaan kanssa työskentelevän henkilöstön kanssa. Luokanopettaja/-valvoja mm. sopii tapaamisajan, kokoaa tarvittavat tiedot em. työntekijöiltä ja tiedottaa heitä oppilaan opetuksen kannalta tärkeisiin asioihin liittyen, huolehtii suunnitelman laatimisesta sekä tarkistamisesta.

Huomioitava:

On tärkeää, että oppilaalle annettava tuki kirjataan yleisen tuen oppimissuunnitelmaan ja sen vaikutuksia arvioidaan. Kirjaaminen on tärkeää myös siksi, että se tekee näkyväksi koulun toimenpiteet tuen antamisessa ja turvaa oleellisen tiedon siirtymisen myös opettajan/koulun/kunnan vaihdostilanteissa.

Yleisen tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää liitteenä olevaa [OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI](#) –lomaketta. Tietokoneella täytettävä lomake löytyy Wilman PDF-lomakkeista.

Mikäli yleinen tuki ei riitä, tehdään pedagoginen arvio ja siirrytään tehostettuun tukeen. Tarkempi ohje tehostetun tuen alla.

Mikäli on ilmeistä, että oppilas tarvitsee säännöllistä tukea ja samanaikaisesti useita tukimuotoja pitemmän aikaa, voi tehdä pedagogisen arvion ja siirtää tehostettuun tukeen ilman, että oppilaalle on ensin laadittu yleisen tuen suunnitelma.

Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan, kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Toimintaohje

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Yksikin opiskeluhuollon ammattihenkilö riittää. **Tehdään pedagoginen arvio**

→ eli opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhoitaja/koulupsykologi/koulukuraattori

→ jos em. ammattihenkilö ei pääse paikalle, konsultoidaan ja konsultointi kirjataan pedagogiseen arvioon

→ **tehdään oppimissuunnitelma** = kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta. Kopioi pedagoginen arvio suunnitelman pohjaksi

→ **tarkistetaan** vähintään kerran lukuvuoden aikana

Uusi suunnitelma laaditaan aina lukuvuoden alkaessa sekä tuen tavoitteiden/tuen tarpeen muuttuessa. Jos viimeisin asiakirja on oppimissuunnitelma -> laaditaan uusi suunnitelma tai kopioidaan entinen ja poistetaan tarkistusosiot ym. vanhat tarpeettomat tekstit.

HUOM! Kyseessä pedagogiset asiakirjat, ei kirjata terveystietoja, lääkityksiä, perheen asioita yms. Mutta on tärkeää kirjata sairauden tai oireyhtymän vaikutus oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä niiden huomiointi opetuksen ja tuen järjestämisessä.

Oppilaan muuttaessa toiselta paikkakunnalta, on arvioitava tuen antaminen uudelleen eli tehdään pedagoginen arvio, mikäli oppilas on saanut tehostettua tukea.

Myös siirryttäessä tehostetusta tuesta yleiseen tukeen, tehdään pedagoginen arvio.

Tehostetun tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää liitteenä olevaa [OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI](#) –lomaketta. Tietokoneella täytettävä lomake löytyy Wilman PDF-lomakkeista.

Vastuu luokanopettajalla/-valvojalla ja laaja-alaisella erityisopettajalla, jotka tekevät yhteistyötä oppilaan, huoltajan, muiden oppilasta opettavien opettajien sekä oppilaan kanssa työskentelevän henkilöstön kanssa. Luokanopettaja/-valvoja kokoaa tarvittavat tiedot pedagogisiin asiakirjoihin em. työntekijöiltä ja tiedottaa heitä oppilaan opetuksen kannalta tärkeisiin asioihin liittyen. Luokanopettaja/-valvoja ja laaja-alainen erityisopettaja sopivat tapaamisajat sekä vastaavat pedagogisten asiakirjojen laatimisesta ja tarkistamisesta. Laaja-alaisen erityisopettajan on suositeltavaa seurata vastuuluokkiensa oppilaiden tehostetun tuen asiakirjojen ajantasaisuutta.

Esiopetuksessa vastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla ja varhaiskasvatuksen erityisopettajalla, jotka tekevät yhteistyötä oppilaan, huoltajan/-ien sekä muun henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen opettaja kokoaa tiedot pedagogisiin asiakirjoihin ja vastaa niiden ajantasaisuudesta. Varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa suunnittelevat sopivat tukitoimet esiopetuksen arkeen.

Opiskelun erityiset painoalueet (ydinsisällöt)

Tehostetun ja erityisen tuen tukitoimi, sisällöt kirjataan oppilaan suunnitelmaan.

- Oppilas opiskelee opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Käytännössä esim. E-kirjat, tummennetut sanat, tärkeää-laatikot.
- Keskittymällä olennaiseen, oppilaalla jää voimavaroja oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen.
- Useimmiten väliaikainen ratkaisu, sisältöjä lisätään edistymisen mukaisesti.
- Wilman PDF-lomakkeista löytyy Ydinsisällöt-osio, josta löytyvät ydinsisällöt suomen kieli ja kirjallisuus, englanti, ruotsi ja matematiikka koko perusopetuksen ajalle sekä muiden lukuaineiden sisällöt yläkoulun osalta.

Arviointi

- Oppilas pyrkii oman vuosiluokkansa tavoitteisiin ja suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen vuosiluokan tavoitteisiin.
- Yleisen vuosiluokan tavoitteet on huomioitava kokeiden laadinnassa. Haasteellista arvioinnissa on se, jos oppilas tekee helpotettuja kokeita, oppilas saa kokeesta esim. 9, mutta ei voi saada sitä todistukseensa, koska oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Suositellaan, että oppilas tekee saman kokeen kuin muutkin, mutta kokeesta on ympyröity tehtävät, jotka mittaavat painoalueiden osaamista ja pisteet on laskettu siten, että oppilas saa esim. arvosanaksi 6–7. Oppilas voi kuitenkin tehdä myös muita tehtäviä, jolloin hän voi saada luonnollisestikin paremmankin arvosanan.
- Erityisiä painoalueita opiskeleva oppilas voi siis saada hyviä tai kiitettäviäkin arvosanoja, jos hän osoittaa osaavansa enemmän kuin mitä painoalueet ovat. Toki tällöin on syytä miettiä, onko syytä enää opiskella painoalueittain.
- Sanakokeiden laatimisessa voi käyttää samaa sanakoetta, mutta opettajan laskettava, kuinka monta sanaa esim. arvosanaan 6 on osattava.
- Hyvä muistaa, että arvioinnin tulee olla monipuolista, oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri keinoin.
- Huoltajalla oltava tieto, miten erityiset painoalueet vaikuttavat oppiaineen arviointiin.

HUOM! Painoalueet eivät voi olla alempien luokkien sisältöjä tai tavoitteita.

Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta,

perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden.

Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti. Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Toimintaohje

Erityisen tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä oppilaan, huoltajan/laillisen edustajan ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

→ **Tehdään pedagoginen selvitys.**

Kannattaa katsoa kuvalliset vaiheohjeet: Wilman PDF-lomakkeet → Sähköinen allekirjoitus -kansio → Pedagoginen selvitys, sähköinen allekirjoitus, diat

1. Moniammatillisen tapaamisen (= kuulemistilaisuus) sopiminen oppilaan ja huoltajan kanssa Wilma-viestillä tai kirjeellä
→ eli opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhoitaja/koulupsykologi/koulukuraattori
→ jos em. ammattihenkilö ei pääse paikalle, konsultoidaan ja konsultointi kirjataan pedagogiseen selvitykseen
→ huoltajan oltava tietoinen, että kyseessä on kuulemistilaisuus
→ kutsun esittämisen pvm ja tapa kirjataan pedagogisen selvityksen kuulemiskohtaan.

2. Pedagogisen selvityksen täyttäminen, kuulemis- ja päätösesityskohdat viimeistellään palaverissa.

3. Selvitys huoltajalle luettavaksi ennen tapaamista (suositus n. viikkoa aikaisemmin). Pedagogisen selvityksen kuulemiskohtaan kirjataan, milloin selvitys ollut luettavissa.

Mikäli huoltajalla ei ole riittävää kielitaitoa/luku- ja kirjoitustaitoa, asiakirja käydään läpi em. sovituksessa tapaamisessa tulkin avustamana ja kirjataan tämä tieto pedagogiseen selvitykseen kuulemiskohtaan. Huoltajalle varataan tarvittaessa uusi aika tulla kuulluksi.

4. Tapaamisessa käsitellään asiat, kirjataan läsnäolijat, oppilaan ja huoltajan kuuleminen sekä koulun päätösesitys. Kaikkien kohtien huolellinen täyttäminen on tärkeää päätöksenteon kannalta. Tuen alkamispäivämääräksi laitetaan päivämäärä, josta alkaen esityksessä olevat asiat astuvat voimaan.

5. Tarkistetaan tapaamisessa huoltajan/laillisen edustajan sähköpostiosoitteen oikeellisuus sekä kysytään suostumus sähköiseen allekirjoitukseen → laitetaan rastit kohtiin Suostumus sähköiseen allekirjoitukseen sekä Asiakirja valmis tarkistettavaksi.

Rasti laitetaan kohtaan Asiakirja valmis tarkistettavaksi myös siinä tapauksessa, että huoltaja/laillinen edustaja allekirjoittaa asiakirjan käsin.

6. Kasvun ja oppimisen tuen asiantuntija saa automaattisesti sähköpostitse tiedon, että pedagoginen selvitys on valmis tarkistettavaksi. Jos asiakirja on ok, hän laittaa rastit ruutuihin Asiakirja tarkistettu/valmis allekirjoitettavaksi ja Muuttaminen estetty.

7. Tarkistamisen jälkeen, asiakirjasta vastaava työntekijä (erityisopettaja) saa sähköpostitse tiedon, että asiakirja on valmis sähköisesti allekirjoitettavaksi.

8. Toiminta Sähköinen allekirjoitus -ohjeen mukaisesti. Ohje löytyy Wilman PDF-lomakkeista.

HUOM!

Mikäli huoltaja/laillinen edustaja ei suostu/ei voi allekirjoittaa sähköisesti, tulostetaan asiakirja ja allekirjoitetaan, kun asiakirjasta vastaava työntekijä (erityisopettaja) on saanut sähköpostitse tiedon, että asiakirja on valmis allekirjoitettavaksi. Pedagoginen selvitys liitteineen toimitetaan kaupungintalolle.

9. Sähköisesti allekirjoitettua asiakirjaa ei tarvitse tulostaa eikä arkistoida paperisena. Asiakirjat siirretään aikanaan Primuksesta sähköiseen arkistoon. Siihen saakka sähköisesti ja käsin allekirjoitetut pedagogiset selvitykset arkistoidaan kaupungintalolla päätöksentekovaiheessa.

10. Hallintopäätöksen tekeminen kaupungintalolla.

→ **Tehdään HOJKS**

→ **HOJKS tarkistetaan** vähintään kerran lukuvuoden aikana

HUOM! Kyseessä pedagogiset asiakirjat, ei kirjata terveystietoja, lääkityksiä, perheen asioita yms. Mutta on tärkeää kirjata sairauden tai oireyhtymän vaikutus oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä niiden huomiointi opetuksen ja tuen järjestämisessä.

Erityisen tuen suunnittelun ja arvioinnin apuna voi hyödyntää liitteenä olevaa [OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI](#) –lomaketta. Tietokoneella täytettävä lomake löytyy Wilman PDF-lomakkeista.

Uusi HOJKS laaditaan aina lukuvuoden alkaessa sekä tuen tavoitteiden/tuen tarpeen muuttuessa.

Vastuu opetusjärjestelyiden ja kotiluokan mukaan joko erityisluokanopettajalla tai luokanopettajalla/-valvojalla ja laaja-alaisella erityisopettajalla, jotka tekevät yhteistyötä oppilaan, huoltajan, muiden oppilasta opettavien opettajien sekä oppilaan kanssa työskentelevän henkilöstön kanssa. Erityisluokanopettaja, luokanopettaja/-valvoja tai laaja-alainen erityisopettaja kokoaa tarvittavat tiedot pedagogisiin asiakirjoihin muilta oppilasta opettavilta opettajilta ja tiedottaa heitä oppilaan opetuksen kannalta tärkeisiin asioihin liittyen. Mikäli tieto kerätään Wilma-viestin välityksellä, valitaan vastaanottajiksi vain ne opettajat, joille viesti on suunnattu ja laitetaan rasti, etteivät vastaanottajat näe toistensa vastauksia. Erityisluokanopettaja tai luokanopettaja/-valvoja ja laaja-alainen erityisopettaja sopivat tapaamisajat sekä vastaavat pedagogisten asiakirjojen laatimisesta ja tarkistamisesta. Laaja-alaisen erityisopettajan on suositeltavaa seurata vastuuluokkiensa oppilaiden erityisen tuen asiakirjojen ajantasaisuutta.

Esiopetuksessa vastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla ja varhaiskasvatuksen erityisopettajalla, jotka tekevät yhteistyötä oppilaan, huoltajan/-ien sekä muun henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksen opettaja kokoaa tiedot pedagogisiin asiakirjoihin ja vastaa niiden ajantasaisuudesta. Varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa suunnittelevat sopivat tukitoimet esiopetuksen arkeen.

Milloin tehdään pedagoginen selvitys

- **siirryttäessä** tehostetusta tuesta erityiseen tukeen

- **siirryttäessä** erityisestä tuesta tehostettuun tukeen

- erityisen tuen päätös tarkistetaan ainakin

- **toisen vuosiluokan jälkeen**, käytännössä pedagoginen selvitys tehdään 2. vuosiluokan keväällä

- sekä **ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä**, käytännössä pedagoginen selvitys tehdään 6. vuosiluokan keväällä

- erityisen tuen päätös tarkistettava aina **tuen tarpeen muuttuessa** sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä (pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut, muut 31 §:ssä tarkoitetut palvelut, kuten oppilaan tarvitsemat apuvälineet tai tukijaksot Valteri-koulussa, mahdolliset yksilöllistettävät oppiaineet, niiden lisääminen tai vähentäminen, opetuksen järjestäminen poiketen 11 §:ssä määritellyistä oppiaineista, oppilaan

vapauttaminen oppiaineen opiskelusta, muut perusopetuslain 18 §:n perusteella päätettävät erityiset opetusjärjestelyt, kuten muut opetuksen sisältöjä tai järjestämistapaa koskevat järjestelyt, päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta, opiskelu toiminta-alueittain)

- aina oppilaan **muuttaessa toiselta paikkakunnalta**, jossa hänelle on tehty erityisen tuen päätös

- esitettäessä erityisiä opetusjärjestelyitä erityisen tuen oppilaalle esim. lyhennetty koulupäivä, vapauttaminen

→ Hallintopäätös aina erityisen tuen antamisen aloittamisesta/jatkamisesta/lopettamisesta eli pedagoginen selvitys liitteineen kaupungintalolle päätettäväksi.

Opiskelun erityiset painoalueet (ydinsisällöt)

Tehostetun ja erityisen tuen tukitoimi, sisällöt kirjataan oppilaan suunnitelmaan.

- Oppilas opiskelee opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Käytännössä esim. E-kirjat, tummennetut sanat, tärkeää-laatikot.
- Keskittymällä olennaiseen, oppilaalla jää voimavaroja oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen.
- Useimmiten väliaikainen ratkaisu, sisältöjä lisätään edistymisen mukaisesti.
- Wilman PDF-lomakkeista löytyy Ydinsisällöt-osio, josta löytyvät ydinsisällöt suomen kieli ja kirjallisuus, englanti, ruotsi ja matematiikka koko perusopetuksen ajalle sekä muiden lukuaineiden sisällöt yläkoulun osalta.

Arviointi

- Oppilas pyrkii oman vuosiluokkansa tavoitteisiin ja suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen vuosiluokan tavoitteisiin.
- Yleisen vuosiluokan tavoitteet on huomioitava kokeiden laadinnassa. Haasteellista arvioinnissa on se, jos oppilas tekee helpotettuja kokeita, oppilas saa kokeesta esim. 9, mutta ei voi saada sitä todistukseensa, koska oppimäärää ei ole yksilöllistetty. Suositellaan, että oppilas tekee saman kokeen kuin muutkin, mutta kokeesta on ympyröity tehtävät, jotka mittaavat painoalueiden osaamista ja pisteet on laskettu siten, että oppilas saa esim. arvosanaksi 6–7. Oppilas voi kuitenkin tehdä myös muita tehtäviä, jolloin hän voi saada luonnollisestikin paremmankin arvosanan.
- Erityisiä painoalueita opiskeleva oppilas voi siis saada hyviä tai kiitettäviäkin arvosanoja, jos hän osoittaa osaavansa enemmän kuin mitä painoalueet ovat. Toki tällöin on syytä miettiä, onko syytä enää opiskella painoalueittain.
- Sanakokeiden laatimisessa voi käyttää samaa sanakoetta, mutta opettajan laskettava, kuinka monta sanaa esim. arvosanaan 6 on osattava.
- Hyvä muistaa, että arvioinnin tulee olla monipuolista, oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri keinoin.
- Huoltajalla oltava tieto, miten erityiset painoalueet vaikuttavat oppiaineen arviointiin.

HUOM! Painoalueet eivät voi olla alempien luokkien sisältöjä tai tavoitteita.

Oppimäärän yksilöllistäminen

Opetussuunnitelman perusteiden luku 7.4.4 ”Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen”:

Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää.

→ Eli, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta vaikuta saavuttavan arvosanaa 5.

Esim. kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka ja käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla perusteena yksilöllistämiseksi. Ajan myötä näistä voi seurata esim. merkittäviä oppimisvaikeuksia, jolloin yksilöllistäminen on mahdollista.

Tavoitteet ja sisällöt voivat olla esim. alempien vuosiluokkien mukaisia.

Huomioitava tavoitteiden mukaisen opetuksen järjestämisen mahdollisuus.

Ennen oppimäärän yksilöllistämistä tarjotaan ja kokeillaan seuraavia tukitoimenpiteitä

- opetuksen eriyttäminen: laajuus, syvyys, etenemisnopeus
- tukiopeutus, myös ennakoiva tukiopeutus

- osa-aikaisen erityisopetuksen tuki
- erityiset painoalueet
- yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- ohjaajapalvelut
- erityisopettajan antama samanaikaisopetus
- oppilas apuopettajana, yhteistoiminnallinen oppiminen
- tilapäiset eri tasoiset ryhmät, esim. lukuryhmät
- oman opinto-ohjelman mukaan opiskelu

→ Näiden tukitoimien vaikutusten seuranta ja arviointi

(Lähde: [OPH, Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi](#))

Suoritusten arviointi suoritetaan yksilöllisiin tavoitteisiin nähden. Todistuksessa oppiaineen arvosanan yhteydessä on tähtimerkintä.

VAATIVA MONIALAINEN TUKI

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Kajaanissa toiminta-alueittain järjestettävä opetus tapahtuu pääsääntöisesti kokonaisopetuksen periaatteella Väinölän koulussa. Oppiminen tapahtuu luontevasti laajoina, konkreettisina kokonaisuuksina, joiden sovellettavuus oppilaan arkeen ja lähiympäristöön on tärkeää. Koska jokainen toiminta-alueittain opiskeleva oppilas on erityistä tukea tarvitseva ja yksilöllisen oppimissuunnitelman mukaan etenevä, ovat opetuksen toteutustavat hyvin monimuotoiset. Menetelminä opetuksessa käytetään mm. Voimauttavaa vuorovaikutusta, kuvakommunikaatiota, tukiviittomia ja strukturointia. Muita merkittäviä menetelmiä vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetuksessa ovat KNILL, KPL, Sherborne ja sensomotoriset aistiharjoitukset. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Oppaita toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen

[Opin ja osaan. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus esi- ja perusopetuksessa.](#)

[TOI-opetuksen tukimateriaali palapelikuviolla/VALTERI](#)

[Kaikki oppii! Pidennetty oppivelvollisuus ja oppimisen mahdollisuudet.](#)

ERITYISET OPETUSJÄRJESTELYT JA VUOSILUOKKIIN SITOMATON OPETUS

Oppilaan siirtäminen seuraavalle vuosiluokalle

Pol 18§ Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Oppilaan osaaminen suhteessa vuosiluokan tavoitteisiin tulee aina selvittää ja vasta sen jälkeen voidaan tehdä päätös

hänen siirtämisestään luokkaa ylemmäs. Siirtoa harkittaessa on huomioitava, että kesken lukuvuotta ylemmälle luokalle siirretty oppilas joutuu suorittamaan tämän ylemmän luokan oppimäärän vajaassa lukuvuodessa.

Toimintaohje

- Täytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvä Esitys erityisistä opetusjärjestelyistä.
- Kuvaus tehdystä selvityksestä on pakollinen liite, erityisen tuen oppilaalla pedagoginen selvitys, tehostetun ja yleisen tuen oppilailla joko pedagoginen arvio tai Wilman PDF-lomakkeista löytyvä Erityiset opetusjärjestelyt ja VSOP-liite.
- Mikäli kyseessä on koulun esitys, järjestetään kuulemistilaisuus oppilaan ja huoltajan kuulemiseksi. Kirjataan lomakkeeseen heidän mielipiteidensä ilmaisu.
- Allekirjoitettu lomake em. liitteineen toimitetaan kaupungintalolle kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle. Perusopetuksen johtaja tekee hallintopäätöksen.

Vapautus oppiaineen opiskelusta

Pol 18§ Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Kokonaan vapautettua oppineita ei mainita todistuksessa tai valmiissa lomakkeessa tämä kohta jätetään tyhjäksi. Jos oppilas on vapautettu oppiaineen jostakin/joistakin osa-alueista, vapautettuja osa-alueita ei oteta huomioon oppiainetta arvioitaessa. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Erityisessä tuessa olevan oppilaan osalta kuvataan HOJKS:ssa konkreettisesti, miten oppilaan opiskelu käytännössä toteutetaan. Muiden osalta opiskelun järjestäminen kuvataan oppilaalle laadittavassa oppimissuunnitelmassa.

Oppilas voidaan vapauttaa tilapäisesti (oppiaine/osa-alue) enintään lukukaudeksi kerrallaan. Lääkärintodistus tai muu selvitys vapauttamisesta ja sen perusteista on pakollinen liite. Jos oppilas osallistuu kuntoutukseen tai terapiaan kouluaikana, oppilas vapautetaan opiskelusta ko. oppituntien ajaksi. Myös tällöin selvitys on pakollinen liite.

OPH:n mukaan tilapäiset tai vähäiset poikkeamiset opetusjärjestelyissä eivät edellytä perusopetuslain 18 § mukaista päätöstä.

→ Kajaanin linjaus: tilapäiseksi/vähäiseksi poikkeamiseksi voidaan katsoa oppilaan saadessa terapiaa 1–5 krt lukukaudessa koulupäivän aikana, jolloin ei tarvitse tehdä esitystä erityisistä opetusjärjestelyistä. Mikäli oppilas saa terapiaa koulupäivien aikana enemmän kuin viisi kertaa lukukaudessa, hänelle tehdään esitys ja sen mukaan päätös erityisistä opetusjärjestelyistä. Tämä linjaus koskee kaikkien perusopetuksen oppilaiden opetuksen järjestämistä opetusryhmästä riippumatta.

→ Kaikki päätettävät sekä ei-päätettävät poikkeamat kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan/HOJKS:aan.

Toimintaohje

- Täytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvä Esitys erityisistä opetusjärjestelyistä.
- Mikäli kyseessä on koulun esitys, järjestetään kuulemistilaisuus oppilaan ja huoltajan kuulemiseksi. Kirjataan lomakkeeseen heidän mielipiteidensä ilmaisu.
- Jos oppilas vapautetaan kaikille yhteisen oppiaineen opiskelusta ja hän on erityisessä tuessa, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tätä esitystä varten tehty pedagoginen selvitys on pakollinen liite, jossa myös kuvaus muun opetuksen tai ohjatun toiminnan järjestämisestä.

- Muiden kuin erityistä tukea saavien osalta tehdään erillinen perusopetuksen johtajan hallintopäätös. Tällöin pedagoginen arvio on pakollinen liite, jossa myös kuvaus muun opetuksen tai ohjatun toiminnan järjestämisestä.
- Allekirjoitettu lomake em. liitteineen (em. asiakirjat esityksen sisällön ja oppilaan tuen tason mukaisesti) toimitetaan kaupungintalolle kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle. Perusopetuksen johtaja tekee hallintopäätöksen.
- Kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan/HOJKS:aan, miten oppilaan opiskelu käytännössä toteutetaan.

HUOM!

Opetuksen järjestäjällä on perusopetuslain 29 § mukaan vastuu turvallisesta opiskeluympäristöstä eli koulupäivän aikana oppilas on opettajan (viime kädessä rehtorin) vastuulla, vaikka oppilas työskentelisi jonkun muun tahon valvonnassa. Vastuu kannattaa miettiä aina paikan ja ajan näkökulmasta.

On huomioitava myös opetusjärjestelyt suhteessa kolmiportaiseen tukeen.

Lyhennetty koulupäivä

Pol. 18§ Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Ensisijaisena menettelynä on aina erilaisin järjestelyin turvata oppilaan mahdollisuus osallistua opetukseen ja päätöksen tulee aina perustua arvioon oppilaan terveydentilasta. Päätökset tehdään aina määräajaksi ja enintään lukukaudeksi kerrallaan. Osittain toisin voi tarkoittaa esim. koulupäivän lyhentämistä, muun tahon antamaa opetusta/valvomaa opiskelua tai oppilaan poissaolon ajaksi sovittuja opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Jos oppilaan viikkotuntimäärää alennetaan, on samassa yhteydessä myös määriteltävä, mitä oppiaineita päätös koskee. Jos oppilas vapautetaan jostakin oppiaineesta tai viikkotuntimäärää jossakin oppiaineesta alennetaan, ei hänen tarvitse suorittaa väliin jääneitä opintoja tai tehtäviä myöhemmin. Esim. tukiopetuksella on pidettävä huolta siitä, että oppilas saa riittävät pohjatiedot opintoja jatkettaessa.

Toimintaohje

- Täytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvä Esitys erityisistä opetusjärjestelyistä.
- Mikäli kyseessä on koulun esitys, järjestetään kuulemistilaisuus oppilaan ja huoltajan kuulemiseksi. Kirjataan lomakkeeseen heidän mielipiteidensä ilmaisu.
- Erityisen tuen oppilaalla tätä esitystä varten tehty pedagoginen selvitys on pakollinen liite.
- Yleisen ja tehostetun tuen oppilaan osalta täytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvä Erityiset opetusjärjestelyt ja VSOP-liite, jossa on kuvaus moniammatillisesti opiskeluhoillon/terveydenhuollon ammattihenkilöstön kanssa tehdystä arvioinnista ja opetuksen järjestämisestä. Liite on pakollinen.
- Allekirjoitettu lomake em. liitteineen (em. asiakirjat esityksen sisällön ja oppilaan tuen tason mukaisesti) toimitetaan kaupungintalolle kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle. Perusopetuksen johtaja tekee hallintopäätöksen.
- Kirjataan oppilaan oppimissuunnitelmaan/HOJKS:aan, miten oppilaan opiskelu käytännössä toteutetaan.
- Erityisten opetusjärjestelyiden mukaisten tuntien osalta koulupoissaolot merkitään Wilmaan merkinnällä Opiskelu muualla.

Vuosiluokkiin sitomaton opetus (VSOP)

VSOP eli vuosiluokkiin sitomaton opetus voi tukea oppilaan oppimista ja koulupolun etenemistä kaikilla tuen portailla. Nimensä mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa edetään omaan, henkilökohtaiseen tahtiin vuosiluokkiin sidotun opinto-ohjelman sijaan. Perusopetusasetuksen mukainen vuosiluokkiin sitomaton opetus edellyttää, että siitä on maininta kunnan/koulun opetussuunnitelmassa. Erityiset opetusjärjestelyt -päätöksellä (PoL§18) VSOP voidaan ottaa käyttöön niissä tilanteissa, joissa paikallisessa opetussuunnitelmassa ei ole mainintaa VSOP:sta. Usein VSOP on käytössä sellaisilla yksittäisillä oppilailla, joilla katsotaan olevan väliaikainen este tai hidaste oppimisessa ja opiskelussa. VSOP:ta voidaan käyttää myös silloin, kun on syytä nopeuttaa etenemistä koulupolulla. Oppilaalla saattaa esimerkiksi olla jo valmiina vuosiluokalle tarvittavia tietoja ja taitoja.

Oppiaineet, jotka opiskellaan vuosiluokkiin sitomattomasti, tulee määritellä yhteisessä suunnittelupalaverissa huoltajia ja oppilasta kuunnellen. Oppiaineiden tavoitteet perustuvat oppilaalla käytössä olevaan opetussuunnitelmaan. Opiskeltava tuntimäärä noudattelee opetuksenjärjestäjän määrittelemää tuntijakoa, jos erityisten opetusjärjestelyjen (PoL18§) turvin muuta ei ole päätetty.

VSOP-opiskelussa toteutettava formatiivinen ja summatiivinen arviointi ei eroa vuosiluokkiin sidotusti opiskelevan arvioinnista. Jokainen oppilas on oikeutettu ohjaavaan ja kannustavaan arviointiin ja palautteeseen oppimisprosessinsa aikana. Oppilaat, jotka opiskelevat vuosiluokkiin sitomattomasti, tarvitsevat usein tukea opiskeluun ja koulunkäyntiinsä monin eri tavoin. Väli- ja lukuvuosiarvioinnissa noudatetaan paikallisen koulutuksenjärjestäjän linjauksia. Lukuvuositoludistukseen merkitään arviointi valmiista oppiaineista ja opintokokonaisuuksista.

VSOP-oppilalle on laadittava oma opinto-ohjelma, jonka mukaisesti hän etenee opinnoissa. Omaan opinto-ohjelmaan kirjataan opetussuunnitelman pohjalta tavoitteet, opintokokonaisuuksien toteuttamisjärjestys, aikataulu ja erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä seurataan säännöllisesti. Opinto-ohjelma laaditaan oppimissuunnitelmalomakkeelle tai HOJKS-lomakkeelle, jos oppilas on erityisessä tuessa. Lukuvuoden päättyessä todistukseen merkitään hyväksytyt suoritukset. Oppilas siirtyy lukuvuoden päättyttyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka suorittaa vielä aiemman vuosiluokan opintoja. Oppilas jatkaa yhdeksännellä vuosiluokalla niin kauan kuin saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

Kajaanissa VSOP -opetukseen siirtyminen arvioidaan aina oppilaskohtaisesti.

HUOM!

Oppivelvollisuutta tulee suorittaa lasten ja nuorten perusopetuksessa siihen asti, kunnes perusopetuksen oppimäärä on suoritettu, kuitenkin enintään lukuvuoden koulutyön päättymiseen asti sinä kalenterivuonna, jona oppilas täyttää 17 vuotta. Eli TELMA- ja TUVA-koulutuksessa ei voi suorittaa perusopetuksen oppimäärää. TUVA-koulutuksessa opiskelija voi kuitenkin korottaa perusopetuksen arvosanoja.

Toimintaohje

- Täytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvä Esitys erityisistä opetusjärjestelyistä ja VSOP-lomake.
- Mikäli kyseessä on koulun esitys, järjestetään kuulemistilaisuus oppilaan ja huoltajan kuulemiseksi. Kirjataan lomakkeeseen heidän mielipiteidensä ilmaisu.
- Jos oppilas on erityisessä tuessa VSOP:sta päätetään erityisen tuen päätöksessä eli täytetään pedagoginen selvitys liitteeksi. Tätä esitystä varten laadittu pedagoginen selvitys on pakollinen liite.
- Yleisen ja tehostetun tuen oppilaan osalta täytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvä Erityiset opetusjärjestelyt ja VSOP-liite, jossa on kuvaus moniammatillisesti opiskeluhuollon/terveydenhuollon ammattihenkilöstön kanssa tehdystä arvioinnista ja opetuksen järjestämisestä. Liite on pakollinen.
- Allekirjoitettu lomake liitettään toimitetaan kaupungintalolle kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle. Perusopetuksen johtaja tekee hallintopäätöksen.
- Laaditaan opinto-ohjelma oppimissuunnitelma -tai HOJKS-lomakkeelle.

ERITYISOPETUKSEN KÄYTÄNTEET

Erityisopetus esiopetuksen aikana

Esiopetuksen aikana lapsen edistymistä seurataan jatkuvasti. Kouluvalmiuksien arviointia tehdään hyvissä ajoin, jotta mahdollisiin ongelma-kohtiin ehditään miettiä ratkaisuja. Kiertävät varhaiskasvatuksen erityisopettajat antavat tarvittaessa tukea esiopetuksessa.

Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada laaja-alaisen erityisopettajan antamaa osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Huoltajaa/laillista edustajaa tiedotetaan esim. Wilma-viestin välityksellä, mikäli oppilas saa säännöllistä erityisopetusta.

Oppimisvalmiuksien ja -vaikeuksien kartoitukset auttavat tunnistamaan, millä oppimisen tai opiskelun alueella oppilaalla on tuen tarvetta. Kartoitusten tuottamaa tietoa käytetään tukitoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kajaanissa on sovittu testauskäytäntö, jonka toteuttamiseen on kaksi aikataulullista vaihtoehtoa. Testauskäytännöt myös [liitteenä](#) esim. tulostusta varten.

ERITYISOPETUKSEN TESTAUSKÄYTÄNTÖ 2024 LÄHTIEN

	elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu
Esiopetus	Esiopetuksessa tehty Kummi 3 ja Mavalka/ DigiLukiseulan matematiikan osio, joista tieto siirtyy laaja-alaiselle erityisopettajalle.									
1. lk	*Tulokartoitus					MaKeKo	Opinpa, 1. lk talvisanelu	Luenpa, 1. lk kevätteksti (tarvittaessa 1. lk syysyteksti)		
									Opinpa, 1. lk kevätanelu	
2. lk	Opinpa, 1. lk kevätanelu Luenpa, 1. lk kevätteksti			MaKeKo			Opinpa, 2. lk talvisanelu	ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 2. lk talvisanelu Luenpa, 2. lk talviteksti MaKeKo	
3. lk	Opinpa, 2. lk kevätanelu Luenpa, 2. lk kevätteksti			MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus			Opinpa, 3. lk talvisanelu	ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 3. lk talvisanelu Luenpa, 3. lk talviteksti MaKeKo/Junnauskoe/ KYMPPI- kartoitus	
4. lk	Opinpa, 3. lk kevätanelu Luenpa, 3. lk kevätteksti			MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus				ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 4. lk talvisanelu Luenpa, 4. lk talviteksti MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI- kartoitus	
5. lk	Opinpa, 4. lk kevätanelu Luenpa, 4. lk kevätteksti			MaKeKo/ KYMPPI-kartoitus				ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 5.lk talvisanelu MaKeKo/ KYMPPI-kartoitus	
6. lk	Opinpa, 5. lk kevätanelu Luenpa, 5. lk kevätteksti			MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus				ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 6.lk kevätanelu	
7. lk	RMAT/MaKeKo DigiLukiseula	Pyydetessä/tarvittaessa luetun ymmärtämisen tason ja teknisen luku- ja kirjoitustaidon arviointiin FinRAn Hilleri ja/tai NMI:n YKÄ, matematiikan osalta MaKeKo. Jos testataan, tehdään testit kokonaan ja mieluiten keväällä, että tulos on edelleen ajankohtainen myös toiselle asteelle siirryttäessä.								
8. lk										
9. lk										

☐ = kaikille ☐ = tarvittaessa esim. erityisopetusta saaneille

*) Tulokartoitus = ekasiin tutustuminen, kirjainten tunnistaminen, lukemisen taso (ääne-, tavu-, sana- vai lausetaso), kynäote sekä mahdolliset äännevirheet, matematiikan osalta yksittäisten oppilaiden kanssa osioita esim. Mavalkasta/ MaKeKo:sta/ DigiLukiseulan matematiikasta.

KUVA 6 ERITYISOPETUKSEN TESTAUSKÄYTÄNTÖ I

ERITYISOPETUKSEN TESTAUSKÄYTÄNTÖ 2024 LÄHTIEN

	elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu
eskari	Esiopetuksessa tehty Kummi 3 ja Mavalka/ DigiLukiseulan matematiikan osio, joista tieto siirtyy laaja-alaiselle erityisopettajalle.									
1lk	*Tulokartoitus					MaKeKo	Opinpa, 1. lk talvisanelu	Luenpa, 1. lk kevätteksti (tarvittaessa 1. lk syysyteksti)		Opinpa, 1. lk kevätanelu
2lk	**	MaKeKo			Opinpa, 2. lk talvisanelu Luenpa, 2. lk talviteksti			ALLU, luetunymmärtäminen (tietotekstit)		Opinpa, 2. lk kevätanelu Luenpa, 2. lk kevätteksti MaKeKo
3lk	**	MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus			Opinpa, 3. lk talvisanelu Luenpa, 3. lk talviteksti			ALLU, luetunymmärtäminen (tietotekstit)		Opinpa, 3. lk kevätanelu Luenpa, 3. lk kevätteksti MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus
4lk	**	MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus			Opinpa, 4. lk talvisanelu Luenpa, 4. lk talviteksti			ALLU, luetunymmärtäminen (tietotekstit)		Opinpa, 4. lk kevätanelu Luenpa, 4. lk kevätteksti MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus
5lk	**	MaKeKo/ KYMPPI-kartoitus			Opinpa, 5.lk talvisanelu Luenpa, 5. lk talviteksti			ALLU, luetunymmärtäminen (tietotekstit)		Opinpa 5.lk kevätanelu MaKeKo/ KYMPPI-kartoitus
6lk	**	MaKeKo/ Junnauskoe/ KYMPPI-kartoitus			Opinpa, 6. lk talvisanelu Luenpa, 6. lk talviteksti			ALLU, luetunymmärtäminen (tietotekstit)		Opinpa, 6.lk kevätanelu
7lk	RMAT/ MaKeKo, DigiLukiseula									
8lk										
9lk										

= kaikille = tarvittaessa esim. erityisopetusta saaneille =**Edellisen vuosiluokan kevään mukaiset Opinpa-/Luenpa-kartoitukset tarvittaessa esim. uusille oppilaille.

*Tulokartoitus = ekasiin tutustuminen, kirjainten tunnistaminen, lukemisen taso (äänne-, tavu-, sana- vai lausetaso), kynäote sekä mahdolliset äännevirheet, matematiikan osalta yksittäisten oppilaiden kanssa osioita esim. Mavalkasta/ MaKeKo:sta/ DigiLukiseulan matematiikasta.

KUVA 7 ERITYISOPETUKSEN TESTAUSKÄYTÄNTÖ II

Primus-merkinnät

Laaja-alainen erityisopettaja merkitsee Erityisopetus-välilehdelle, mikäli oppilas saa osa-aikaista erityisopetusta lukuvuoden aikana vähintään viisi kertaa. Merkinnät poistetaan vasta syksyn tilastointipäivän 20.9. jälkeen, ja vasta sen jälkeen voi tehdä uusia merkintöjä alkanutta lukuvuotta koskien. Lisäksi laaja-alainen erityisopettaja merkitsee Koulunkäynnin tuki – lehdelle, jos oppilas on tehostetussa tuessa. Jokaisella tuen tasolla tuen alkamis- ja päättymispäivä on aina merkittävä ja tuen portaan muuttuessa merkintä on aina heti ajantasaistettava.

Opiskelijat multiPrimus 4.63.42 / Kajaanin perusopetus

Toiminnot Lisätoiminnot Ylläpito Etsi Ikkunat Tiedonsiirrot Laskutus

Tiedot KOSKI Opiakelu Huomio Huoltajat HuoltajaWilma Päätökset Koulumatka Koulunkäynti PoissaoloIlmoitus Yhteydenotot WilmaPoissaolot mamu Erityisopetus Koulunkäynnin tuki Koulutulokkaat IP-toiminta

Osa-aikaisessa erityisopetuksessa

Valinnat Arvosanat Opsin rakenne Wilman merkinnät Koearvosanat

Primus Primus

- VTYÖ Vuorovaikutustaido
 - A | vTYÖ; vTYÖ; vTYÖ; vTYÖ; vTYÖ; vTYÖ
- vKH Käyttäytyminen
 - vKH1 vKH2 vKH3 vKH4 vKH5 vKH6 vKH7 vKH8 vKH9 vKH10 vKH11 vKH12
- vAIK Äidinkieli ja kirjallisuus
 - vAI Suomi äidinkielen 1 A

Opiskelijat multiPrimus 4.63.42 / Kajaanin perusopetus

Toiminnot Lisätoiminnot Ylläpito Etsi Ikkunat Tiedonsiirrot Laskutus

Tiedot KOSKI Opiskelu Huomio Huoltajat HuoltajaWilma Päätökset Koulumatka Koulunkäynti Poissaoloilmoitus Yhteydenotot WilmaPoissaolot mamu Erityisopetus Koulunkäynnin tuki Koulutulokkaat IP-toiminta

Tuen vaihe

Joutavassa perusopetuksessa (JOPO)

Tehostettu tuki

Erityinen tuki

Erityisopetuspäätös

Perusteet erityisopetukselle ja

Valinnat Arvosanat Opsin rakenne Wilman merkinnät Koearvosanat

Primus Primus

vTYÖ Vuorovaikutustaido

A vTYÖ vTYÖ vTYÖ vTYÖ vTYÖ

vKH Käyttäytyminen

vKH1 vKH2 vKH3 vKH4 vKH5 vKH6 vKH7 vKH8 vKH9 vKH10 vKH11

vAIK Äidinkieli ja kirjallisuus

Erityisopetuksen pienryhmät

Erityistä tukea saavan oppilaan opetus voidaan järjestää joko yleisopetuksen ryhmässä tai osittain/kokonaan erityisopetuksen pienryhmässä. Kajaanissa erityisopetuksen pienryhmiä on useilla kouluilla. Pienryhmät tekevät usein yhteistyötä yleisopetuksen ryhmien kanssa. Ryhmät voivat pitää esimerkiksi yhteisiä oppitunteja tai pääsääntöisesti pienryhmässä opiskeleva oppilas voi opiskella jotakin oppiainetta yleisopetuksen ryhmässä integroituneena, jos se on hänen oppimisensa ja koulunkäyntinsä kannalta tarkoituksenmukaista.

Oppilaan integroitumisessa yleisopetuksen luokkaan on huomioitava seuraavat asiat:

- ensin suunnitelma, sitten toteutus ja seuranta (kirjaukset kaikissa vaiheissa HOJKS:aan)
- yhteistyö oppilaan, huoltajan, luokanopettajan/-valvojan sekä muiden oppilasta opettavien opettajien ja rehtorin kanssa
- integroitumisen säännöllisyys
- suunnitelmavaiheessa huomioitava mm. oppilaan edellytykset, resurssit, lukujärjestykset
- integroitumista voi ja kannattaa pohjustaa esim. luokkien välisellä yhteistyöllä
- integroitumisluokan opettajan myönteinen asenne ja sitoutuminen

Siirtymävaiheista sekä niihin liittyvistä käytänteistä lisää tietoa luvuissa [OPPILAAN VAIHTAESSA YLEISOPETUKSEN LUOKASTA ERITYISOPETUKSEN LUOKKAAN](#) ja [OPPILAAN VAIHTAESSA ERITYISOPETUKSEN LUOKASTA YLEISOPETUKSEN LUOKKAAN](#).

Yhteisopettajuus

Yhteisopetuksen opetuskäytännöt pyrkivät hyödyttämään kaikkia oppilaita ja parantamaan mahdollisuuksia erityisoppilaiden sosiaaliseen integroitumiseen yleisopetuksen luokissa. Kolmiportaisen tuen mallissa on vahva kannustus yhteisopettajuuteen ja muihin opettajien välisiin yhteisöllisiin työskentelytapoihin. Opettajien laaja yhteistyö opetuksessa ja tuen järjestämisessä kuuluu oleellisesti kaikille kolmiportaisen tuen tasoille.

OPISKELUHUOLTO

YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Niillä voidaan täydentää oppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Esimerkiksi tehostettua tai erityistä tukea saavalle oppilaalle voi olla tarpeen tehdä psykologinen tutkimus tai kuraattorin laatima sosiaalinen selvitys.

Toisin kuin oppimisen ja koulunkäynnin tuki, yksilökohtainen oppilashuolto perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Suostumus tarvitaan myös monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamiseen.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisen, tapauskohtaisesti koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän työssä kertyvät tiedot kirjataan opiskeluhohtokertomukseen. Kirjaamisesta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tiedot ovat salassa pidettävä. Opiskeluhohtokertomukseen voidaan kirjata tieto, että oppilas saa oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tai tieto, että tuen antamista selvitetään.

(Lähde: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-oppilashuolto>)

Materiaalia yksilökohtaisen verkostotapaamisen järjestämisen tueksi:

[VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA](#)

[VERKOSTOTAPAAMINEN: YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ](#)

[VERKOSTOTAPAAMINEN: TIETOA KOULULAISEN HUOLTAJALLE](#)

Lisätietoja yksilökohtaisesta opiskeluhohtotyöstä:

[Tukea arkeen -opas, s.21](#)

Toimintaohje

Se opiskeluhohton toimija, joka havaitsee monialaisen opiskeluhohton tarpeen, kokoaa ryhmän. Koska oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen opiskeluhohto ja sen palvelujen vastaanottaminen on oppilaalle ja huoltajalle vapaaehtoista, ryhmän perustamiseen ja jäsenyyteen tarvitaan oppilaan/huoltajan/laillisen edustajan suostumus. Ennen suostumuksen pyytämistä kirjallisesti oppilasta ja huoltajaa on informoitava asianmukaisesti asiantuntijaryhmän toimintaperiaatteista sekä siitä, että ryhmän jäsenillä on oikeus ilmaista toisilleen asian hoitamisen kannalta välttämättömiksi katsomansa tiedot sekä oikeus konsultoida muita asiantuntijoita. Suostumus kirjataan opiskeluhohtokertomukseen viimeistään asiantuntijaryhmän tapaamisen alkaessa.

Suostumukseen liittyen huomioitavia asioita:

- Jos monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamiseksi tarvitaan huoltajan suostumus, ei suostumuksen voida katsoa olevan sellainen lapsen tulevaisuuden kannalta merkittävä päätös, jonka yhteishuoltajat voivat tehdä vain yhdessä. Näin ollen huoltajan suostumukseksi riittää yhden huoltajan antama suostumus.
- Molempia lapsen yhteishuollosta vastaavia huoltajia pyydetään silti osallistumaan monialaisen ryhmän työskentelyyn, ellei alaikäinen ole pätevästi sitä kieltänyt.
- Opiskelijan kantaa yhteistyöhön huoltajien kanssa opiskeluhohtollisissa asioissa on syytä kysyä aina toisen asteen opinnoissa, useimmiten peruskoulun yläluokilla ja tilanteen mukaan joskus jo aiemminkin. Esiopetuksessa ja alimmilla luokilla suostumuksen monialaisen asiantuntijaryhmän perustamiseen antaa yleensä huoltaja.

- Lain mukaan huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä opiskelijaa käyttämästä opiskeluhoollon palveluja tämän iästä riippumatta.
- Jos opiskelija peruuttaa jonkun jäsenen osalta suostumuksensa, on myös hänen käyttöoikeutensa sanottuun rekisteriin poistettava. Ja jos ryhmään nimetään suostumuksen perusteella uusi jäsen, hänelle annetaan myös rekisterin käyttöoikeudet.
- Opiskelijalla on henkilötietolain mukainen tarkastusoikeus ja julkisuuslakiin perustuva oikeus tietojen saantiin, ellei sille tilannekohtaisesti ole laissa säädettyjä epäämisperusteita. Vastaava oikeus on huoltajalla siltä osin kuin alaikäinen opiskelija ei ole pätevästi kieltänyt tietojensa antamista huoltajalle.

Oppilaan asiat pyritään aina hoitamaan yhteistyössä huoltajien kanssa ja huolehditaan heidän oikeudestaan tulla kuulluksi. Huoltajien osallisuudessa yksilökohtaiseen opiskeluhoollotyöhön on huomioitava mahdolliset muutokset oppilaan huoltajuudessa. Lähtökohtaisesti koulun on selvitettävä huoltajuustilanne ja tarjottava tilaisuus tulla kuulluksi. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa oppilaan osallisuus toteutuu tuen porrastuksen ja kurinpidollisten asioiden osalta iän ja kehitystason edellytysten mukaisesti. Lähtökohtana on oppilaan etu.

Kirjaamiseen liittyen huomioitavia asioita:

- Asiantuntijaryhmien työskentely kirjataan ryhmän vastuuhenkilöksi valitun toimesta Opiskeluhoollkertomukseen (Wilma/PDF-lomakkeet).
- Oppilashuollkertomukseen voidaan kirjata tieto, että oppilas saa oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tai tieto, että tuen antamista selvitetään (ei siis tämän tarkempaa/yksityiskohtaisempaa kirjausta).
- Perusopetuslaissa säädettyihin tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyvä moniammatillinen opiskeluhooll ammattihenkilöiden konsultaatio on pedagogista tukea.
- Sen sijaan opettajan tai muun henkilöstön työhohaus, koulun työrauhaongelmat, kurinpidollisten toimenpiteiden arviointi tai erityisen tuen päätöksiin liittyvät konsultaatiotehtävät ovat opetuksen järjestämiseen liittyviä tehtäviä, joita ei käsitellä opiskeluhoollolaissa tarkoitetussa asiantuntijaryhmässä. Tästä syystä niiden käsittelyyn ei myöskään perusteta opiskeluhoollolaissa tarkoitettuja monialaisia asiantuntijaryhmiä.

Säilytykseen liittyen huomioitavia asioita:

Oppilashuollkertomusten arkistointi tapahtuu kouluilla omana kansionaan ja erillään kaikista muista asiakirjoista. Opiskeluhoollkertomukset muodostavat koulun Opiskeluhoollrekisterin, jonka yhteyteen liitetään rekisteriä varten laadittu tietosuojaseloste. Opiskeluhoollrekisterin rekisterinpitäjä on koulun rehtori.

Lisää tietoa opiskeluhoollon järjestämisestä ja toteuttamisesta Kajaanin perusopetuksen verkkosivuilta: [Kajaanin esi- ja perusopetuksen opiskeluhoolltosuunnitelma](#).

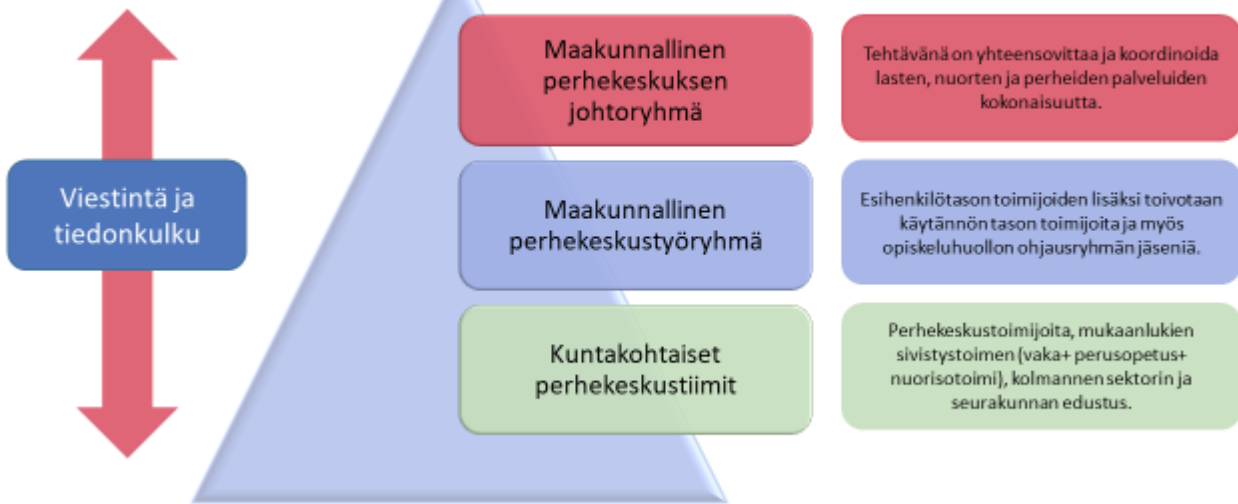
OPISKELUHOOLLON VERKOSTOTOIMIJAT

PERHEKESKUSVERKOSTO

Perhekeskustoiminta on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä edistävä sekä varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta tarjoava monialainen verkosto. Perhekeskus pohjautuu perhekeskustoimintamalliin, jossa sovitaan tarvittavista yhteistyörakenteista ja yhteisistä käytänteistä hyvinvointialueella lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntien, järjestöjen, yhdistysten ja seurakuntien toimijoiden kanssa.

Perhekeskusverkostotyöryhmien rakenne:

Kainuun perhekeskusverkosto

Lisätietoja: [Perhekeskukset | Kainuun hyvinvointialue](#)

KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhoitaja

Kouluterveydenhoitajan työn tavoitteena on turvata jokaiselle koululaiselle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys. Varsinainen sairaudenhoito ei kuulu kouluterveydenhuoltoon, paitsi ensiapu koulutapaturmissa ja ensihoito-ohjeet sairastuneille. Terveystarkastaja tapaa oppilaat vuosittain ja terveystarkastukset ovat laajoja 1., 5. ja 8. luokilla. Kouluterveydenhoitajat huolehtivat myös oppilaiden rokotusohjelman mukaisista rokotuksista.

Kouluterveydenhoitaja toimii moniammatillisessa yhteistyössä koulun henkilökunnan, varhaiskasvatuksen, lääkäreiden, perheneuvolan, sosiaalitoimen, miekkareiden ja muiden lasten-, nuorten- ja aikuispsykiatristen sairaanhoitajien kanssa (LANU). Yhteistyötä tehdään myös erikoissairaanhoidon poliklinikoiden, perusterveydenhuollon terapeuttien ja vastaanottotoiminnan, maahanmuuttopalveluiden, seurakunnan, vapaaehtoisjärjestöjen ja tiedotusvälineiden kanssa. Terveystarkastaja osallistuu moniammatillisiin verkostopalaveriin.

Kouluterveydenhuollon tehtäviin sisältyvät:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- laajojen- ja määräaikaisten terveystarkastusten suunnittelu ja toteuttaminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyys- ja turvallisuus sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset:
 - 1) asianomaisen alan erikoislääkärin tekemä näön tai kuulon tutkimus ja hänen määräämänsä muut tarvittavat tutkimukset;
 - 2) lasten- tai nuorisopsykiatrin tekemä tutkimus mielenterveyden selvittämiseksi; ja
 - 3) psykologin tekemä tutkimus.

Koulujen terveydenhoitajien yhteystiedot ja koulujaot löytyvät Kainuun hyvinvointialueen sivuilta.

- [Kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)
- Kouluterveydenhuolto Kajaani: [Kajaanin kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)

Koululääkäri

Koululääkäri toimii lääketieteellisenä asiantuntijana kouluterveydenhuollossa. Lääkäri työskentelee terveydenhoitajan työparina ja on konsultoitavissa myös silloin, kun hän ei ole koulussa paikalla. Kouluterveydenhuoltoon ja koululääkäri-toimintaan ei kuulu varsinainen sairaanhoito. Koululaisten sairaanhoidolliset asiat hoidetaan pääsääntöisesti kuntien terveysasemilla, jonne huoltajat varaavat ajan tarvittaessa.

Yksilökohtainen työ:

- Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä kasvun ja kehityksen seuraaminen.
- Laajojen terveystarkastusten toteuttaminen yhdessä terveydenhoitajan kanssa.
- Terveysneuvonta
- Lisä- ja seurantakäyntien toteuttaminen.
- Tarvittaviin lisätutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen.
- Koulunkäyntiin liittyvien lääkärintoimien laatiminen.

Koulun terveydenhoitaja antaa ajat koululääkäriin vastaanotolle ja puhelinajoille.

Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari

Koulujen psykiatrinen sairaanhoitaja eli miekkari työskentelee nuorten (13–18 v.) perustason mielenterveytyöissä. Miekkari ehkäisee ja puuttuu varhain oppilaiden/opiskelijoiden huolenaiheisiin ja psyykkiseen oireiluun sekä antaa vanhemmille ja koululle keinoja tukea oireilevia oppilaita. Nuori itse, hänen vanhempansa tai muu huolen huomannut henkilö voi ottaa yhteyttä miekkariin.

Miekkarin tärkeimmät tehtävät:

- Yksilötyöskentely nuoren kanssa; arviointi, tilanteen kartoittaminen ja selvittely, hoidon tarpeen arvio, hoitosuunnitelma ja hoito
- Perheen ja vanhempien tukeminen ja ohjaaminen/hoitaminen
- Nuoren hoito silloin, kun nuori on ollut nuorisopsykiatrisen poliklinikan/osaston potilaana

Miekkareiden yhteystiedot ja koulujaot löytyvät Kainuun hyvinvointialueen sivuilta

- [Kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)
- Kouluterveydenhuolto Kajaani: [Kajaanin kouluterveydenhuolto | Kainuun hyvinvointialue](#)

KURAATTORIPALVELUT

Koulukuraattori on oppilaitoksen sosiaalialan asiantuntija, joka antaa opiskelijalle ja hänen lähiyhteisölleen tukea, ohjausta, konsultaatiota sekä asiantuntija-apua. Koulukuraattorin työn keskeisinä tavoitteina ovat opiskelijan hyvinvoinnin edistäminen ja koulunkäynnin tukeminen.

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut on tarkoitettu Kainuun alueella esiopetuksessa oleville lapsille, perusopetuksen oppilaille sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoille oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti. Kuraattorin palvelut ovat oppilaille ja opiskelijoille vapaaehtoisia. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki, 18§).

Hyvinvointialueella jokaiselle koululle ja esiopetuspisteelle on nimetty oma kuraattori.

Voit olla yhteydessä koulukuraattoriin:

- jos on huolta koulunkäynnistä tai opiskelusta (esim. kaverisuhteet, kiusaaminen, kouluun tuleminen, koulussa työskentely, poissaolot)
- jos on huolta kotiin ja vapaa-aikaan liittyvistä asioista (esim. vuorokausirytmii, liiallinen pelaaminen, erimielisyydet perheessä)
- motivaatiopulmissa
- jaksamiseen ja mielialaan liittyvissä asioissa
- kriisitilanteissa
- jos päihteidenkäyttö huolestuttaa

Yhteydenoton jälkeen koulukuraattori arvioi tuen tarpeen ja sen kiireellisyyden yhteistyössä oppilaan tai opiskelijan ja tarvittaessa hänen huoltajansa kanssa. Kuraattori toimii yhteistyössä oppilaitoksen työntekijöiden kanssa ja tarvittaessa ohjaa hänet myös muiden tukipalveluiden piiriin.

Koulukuraattori voi:

- Keskustella lapsen tai nuoren, huoltajien ja oppilaitoksen työntekijöiden kanssa tarvittavan tuen suunnittelemiseksi
- Tarjota keskustelukäyntejä lapselle, nuorelle tai huoltajille
- Tehdä yhteistyötä lapsen, nuoren ja huoltajien sekä sovittujen koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Aikuisten yhteistyöllä pyritään selvittämään, mistä vaikeudet johtuvat, millaista tukea lapsi tai nuori tarvitsee ja mitä voidaan tehdä tilanteen helpottamiseksi
- Havainnoida luokassa osana lapsen tai nuoren tuen suunnittelua tai opettajan konsultaatiota
- Pitää erilaisia ryhmiä esimerkiksi tunne- ja kaveritaitoihin sekä stressinhallintaan liittyen
- Olla mukana kehittämässä yksittäisten luokkien ja koko koulun/oppilaitoksen hyvinvointia tukevia toimenpiteitä

Koulukuraattorityö on luottamuksellista ja sitä ohjaavat salassapitosäännökset. Koulukuraattorilla on oppilashuoltolain ja opetustoimen lainsäädännön lisäksi myös sosiaalihuoltolain noudattamisvelvollisuus. Kuraattori huolehtii omalta osaltaan oppilaiden oikeusturvasta ja sen toteutumisesta siten, että oppilas saa tarvitsemansa tuen ja palveluohjauksen.

Toimi näin

Ota yhteyttä koulukuraattoriin puhelimitse tai jätä yhteydenottopyyntö viestin, sähköpostin tai Wilman kautta. Yhteydenottoosi vastataan mahdollisimman pian. Kuraattorin yhteystiedot löytyvät koulun / oppilaitoksen verkkosivuilta.

PSYKOLOGIPALVELUT

Koulupsykologit toimivat kouluilla osana koulujen oppilashuoltoa yhteistyössä oppilaiden, vanhempien, opettajien ja muun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Koulupsykologin tehtävänä on tukea esi- ja perusopetuksessa olevien lasten koulunkäyntiä, psyykkistä hyvinvointia ja kokonaiskehitystä sekä kartoittaa ja ennaltaehkäistä oppimisen pulmia.

Koulupsykologien työtehtävät:

- kouluyhteisön kehittämistehtävät ja muu ennaltaehkäisevä työ
- toimiminen osana esi- ja perusopetuksen oppilashuoltoa
- opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön konsultointitehtävät
- huoltajien ohjaus ja neuvonta
- opetuksen järjestämistä koskevien tukitoimenpiteiden suunnittelu yhdessä oppilaan, huoltajien ja opettajien ja oppilashuollon toimijoiden kanssa
- oppimisedellytysten arviointi psykologisia tutkimusmenetelmiä käyttäen
- psyykkisen tuen tarpeen arviointi, tarvittava jatko-ohjaus sekä yhteistyö mm. perheneuvolan, lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon kanssa

Koulupsykologiin voivat ottaa yhteyttä niin vanhemmat, opettajat, muu koulun henkilökunta kuin oppilaatkin.

Lisätietoja: [Koulupsykologit | Kainuun hyvinvointialue](#)

PERHENEUVOLA

Kainuun perheneuvola tarjoaa lapsiperheille Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista matalan kynnyksen peruspalvelua. Moniammatillinen työyhteisö koostuu sosiaalityöntekijöistä ja psykologeista. Perheneuvolapalvelut ovat vapaaehtoisia, maksuttomia ja luottamuksellisia. Työskentelyn ytimessä ovat perheille annettava ohjaus, neuvonta, arvio ja tuki erilaisissa elämäntilanteissa sekä tarpeen vaatiessa hoidollinen työskentely ja/tai tutkimus. Alaikäisten lasten vanhemmat voivat asioida perheneuvolassa myös parisuhdeasioissa ja saada perheasioiden sovittelua erotilanteissa. Verkostoyhteistyötä eri toimijoiden kanssa tehdään asiakkaiden luvalla ja perheneuvola on mukana Varhaisen tuen tiimi-mallissa. Perheneuvola on mahdollista konsultoida huoltajien luvalla tai ilman asiakkaiden nimiä. Asiakkuuteen voi hakeutua Omasoten kautta tai puhelimitse, ja yhteistyötahot voivat tehdä perheneuvolaan vapaamuotoisen lähetteen asiakkaiden luvalla. Paikkakuntakohtaiset yhteystiedot ja tarkemmat ohjeet löytyvät alla olevilta Kainuun perheneuvolan verkkosivuilta.

Lisätietoja: [Perheneuvola | Kainuun hyvinvointialue](#)

LAPSIPERHEIDEN SOSIAALIPALVELUT

Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden ammatillinen kotipalvelu on sosiaalihuoltolain (1301/2014,19§) mukaista lapsiperheille suunnattua sosiaalipalvelua. Lapsiperheiden kotipalvelu on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista. Kotipalvelulla tuetaan perheen omien voimavarojen vahvistumista ja arjessa selviytymistä. Palvelua voivat saada lapsiperheet, jotka tarvitsevat esimerkiksi lyhytaikaista tukea välttämättömistä kotiaskareista huolehtimiseen ja / tai lastenhoitoapua.

Tavoitteena on vahvistaa perheen arjessa selviytymistä. Työskentelyllä pyritään perheiden varhaiseen tukemiseen esimerkiksi kuormittavissa elämäntilanteissa. Lapsiperheiden kotipalvelun tarve arvioidaan tapauskohtaisesti ja palvelun määrästä ja yksityiskohdista sovitaan yhdessä perheen kanssa ennen kotipalvelun aloittamista. Kotipalvelun tuen tarvetta arvioitaessa kartoitetaan myös perheen omat verkostot ja muut mahdolliset tukimuodot kuten päivähoito ja kolmannen sektorin palvelut.

Palvelu myönnetään pääsääntöisesti tilapäisenä palveluna. Muu kuin tilapäinen kotipalvelu katsotaan säännölliseksi kotipalveluksi ja se edellyttää palvelun tarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa.

Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen. Kotikäynnit kirjataan asiakastietojärjestelmään.

Lapsiperheiden kotipalvelulla voidaan tukea esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- raskauteen, synnytykseen tai vauvan hoitoon liittyvä tarve
- äkillinen elämäntilanteen muutos perheessä (esim. perheen jäsenen sairastuminen tai avio-/avoero)

- vanhemman tilapäinen uupumus tai väsymys
- vanhemman sairaus tai tapaturma ja toipuminen
- lasten tai vanhemman terapia- ja lääkärikäynnit

Asiakasmaksut

Tilapäinen lapsiperheiden kotipalvelu (enintään seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) on maksullista palvelua, 5 € / tunti.

Tilapäisestä kotipalvelusta ei peritä maksua, mikäli palvelu on lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Säännöllisen (enemmän kuin seitsemän (7) käyntikertaa kalenterivuodessa) kotipalvelun maksu määräytyy perheen henkilömäärän ja tulojen mukaan.

Lisätietoja asiakasmaksusta löytyy Kainuun soten voimassa olevasta asiakasmaksuohjeesta:

[Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksut](#)

Lapsiperheiden kotipalvelun hakeminen Kainuun hyvinvointialueen kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä kotipalvelun sosiaaliohjaajaan.

Kotipalvelua kannattaa hakea hyvissä ajoin varmistaakseen kotipalvelun saamisen tiettyyn ja tarvittavaan ajankohtaan (palvelun järjestämisaika on 14 vrk).

Hakemukset ja lisätietoja palvelusta: [Lapsiperheiden kotipalvelu | Kainuun hyvinvointialue](#)

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun hyvinvointialue / Perhetyö
Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaaliohjaaja
Kajaanin perhekeskus
Lönnrotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Lapsiperheiden kotipalvelun sosiaaliohjaaja
puh. 044 797 4434

Perhetyö

Lapsiperheiden ammatillinen perhetyö on sosiaalihuoltolain (1301/2014, 18 §) mukaista sosiaalipalvelua. Perhetyö on lapsiperheiden auttamista ja tukemista arjessa esim. keskustelua, ohjausta, neuvontaa ja mallintamista sekä yhdessä tekemistä. Perhetyön tarpeen perheessä voi aiheuttaa elämäntilanteen yllättävä muutos, kriisi, päihdeongelma, uupumus, lapsen käyttäytymiseen tai koulunkäyntiin liittyvät ongelmat.

Perhetyö toimii lapsiperheiden ennaltaehkäisevänä varhaisen tuen palveluna. Yhteistyötä tehdään mm. äitiys-, lasten- ja perheneuvolan, päivähoidon, koulun ja terapiatyöntekijöiden kanssa. Perhetyö ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta, mutta voi olla lastensuojelun avohuollontukitoimena.

Työskentely on tavoitteellista, suunnitelmallista sekä määräaikaan rajattua. Perhetyön tavoitteet määritellään perhe- ja tilannekohtaisesti. Lapsen hyvinvointi on perhetyössä tärkeintä. Asiakastapaamiset kirjataan asiakastietojärjestelmään. Työntekijän ja perheen välinen suhde perustuu luottamuksellisuuteen.

Perhetyön tavoitteet:

- perheen omien voimavarojen ja toimintakyvyn vahvistaminen
- vanhemmuuden tukeminen
- vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen
- lapsen ja nuoren hoidon ja kasvatuksen tukeminen
- sosiaalisten verkostojen laajentaminen
- perheen elämänlaadun parantaminen ja arjen hallinta

- perheen itsenäinen selviytyminen arjessa

Nopsa-perhetyö

Nopsa-perhetyö on lyhytkestoista matalan kynnyksen perhetyötä, johon sisältyy 1-5 tapaamista asiakasperheen tarpeen mukaan. Nopsa-perhetyön työskentely keskittyy asiakasperheen kanssa perheessä sillä hetkellä olevaan akuuttiin pulmaan. Työskentely on ratkaisukeskeistä ja siinä hyödynnetään perheen kokemaan pulmalliseen tilanteeseen kohdennettuja työskentelytapoja. Työskentelyn aikana tavataan vanhempia, lasta sekä perhettä yhdessä. Nopsa-perhetyön tapaamisten päätyttyä perhetyön työntekijä soittaa asiakkaalle ”mitä kuuluu” – puhelun.

Perhetyön sosiaaliohjaaja puh. 044 797 4878

Perhetyön hakeminen Kainuun hyvinvointialueen kunnissa:

Palvelua voidaan hakea täyttämällä sähköinen lomake omasotessa, täyttämällä tulostettava lomake tai ottamalla yhteyttä perhetyön sosiaaliohjaajaan.

Hakemukset ja lisätietoa Kainuun hyvinvointialueen perhetyöstä:

[Perhetyö | Kainuun hyvinvointialue](#)

Paperiset hakemukset toimitetaan osoitteeseen:

Kainuun hyvinvointialue / Perhetyö

Kajaanin perhekeskus

Lönnrotinkatu 2 C, 87100 Kajaani

Perhetyön sosiaaliohjaaja puh. 044 797 4878

Tietoa perhetyöstä löydät myös osoitteesta:

[Perhetyö | THL](#)

Lapsiperheiden sosiaalityö

Palvelutarpeenarviointi

- Kajaanissa ja Sotkamossa palvelutarpeenarviointia tekevät omat tiimit, muissa kunnissa palvelutarpeenarviointia tekevät kaikki lapsiperheiden sosiaalityön työntekijät. Työntekijöitä voi konsultoida tarvittaessa, työntekijöiden yhteystiedot ja puhelinajat löytyvät [Kainuun hyvinvointialueen nettisivuilta](#).
- [Yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi](#) -lomake ja [lastensuojeluilmoitus](#) voidaan tehdä sähköisesti, täyttämiseen ja lomakkeiden sähköiseen lähettämiseen ei vaadita kirjautumista. Lastensuojeluilmoituksen ja yhteydenoton voi tehdä myös paperilomakkeella, jolloin ne on toimitettava oman kunnan lapsiperheiden sosiaalityöhön, tulostettavat lomakkeet löytyvät hyvinvointialueen [nettisivuilta](#).

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa lapsen ja perheen nykytilanteen kartoitusta ja tuen tarpeen selvittämistä. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään myös tarvittaessa lapsen lastensuojelun tarve. Palvelutarpeen arviointi alkaa yhteydenotosta sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi, hakemuksesta tai lastensuojeluilmoituksesta. Jos varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa nousee huoli lapsesta tai siellä huomataan perheen tuen tarve, yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tehdään yhteistyössä vanhempien kanssa heidän suostumuksellaan. Mikäli suostumusta ei saada, tulee lapsesta tehdä lastensuojeluilmoitus.

Palvelutarpeen arviointi tarkoittaa arviointia siitä, tarvitseeko lapsi tai perhe palveluja. Perhe tai lapsi voidaan ohjata palvelujen piiriin kuten perheneuvolaan, kotipalveluun tai perhetyöhön. Palveluna voi olla myös tukihenkilö tai tukiperhe. Sosiaalihuoltolaki 36 § edellyttää, että ratkaisu palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä tehdään seitsemän arkipäivän

kuluessa asian vireille tulosta. Vireille tulon perusteella sosiaalialan ammattihenkilö ottaa yhteyttä lapsen vanhempiin/huoltajiin ja sopii yleensä tapaamisen.

Palvelutarpeen arvioinnin aikana kartoitetaan lapsiperheen kokonaistilanne. Palvelutarpeen arvioinnin on valmistuttava viimeistään 3 kuukauden kuluessa. Palvelutarpeen arvioinnin perusteella myönnetyt palvelut perustuvat sosiaalihuoltolakiin ja ne myönnetään määräajaksi. Sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen saaminen ei tarkoita lastensuojelun asiakkuutta. Palvelutarpeen arviosta tehdään kirjallinen yhteenveto asiakkaan tilanteesta ja tuen tarpeesta. Yhteenveto lähetetään kirjallisesti kotiin. Palvelutarpeen arvioinnin valmistuttua asiakkuus voi jatkua sosiaalihuoltolain mukaisena, asiakkuus voi alkaa lastensuojelussa tai asiakkuus voi päättyä ja asiakas voi saada tarvittaessa tuen peruspalveluista.

Lastensuojelu

[Lastensuojelulain 25§](#) mukaisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikäli he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttävät mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. **Lastensuojeluilmoitus on tehtävä viipymättä huolen herättyä.** Kiireellisissä tilanteissa yhteyttä voi ottaa sosiaalipäivystykseen p.044 797 0676.

Kiireettömässä tilanteessa on hyvä ottaa ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä huoli puheeksi perheen kanssa sekä kertoa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei voi delegoida toiselle. [Lastensuojeluilmoitus](#) voidaan tehdä sähköisesti. Ilmoituksen täyttämiseen ja lomakkeiden sähköiseen lähettämiseen ei vaadita kirjautumista. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä myös paperilomakkeella, jolloin ne on toimitettava oman kunnan lapsiperheiden sosiaalityöhön. Lomakkeet löytyvät hyvinvointialueen [nettisivuilta](#). **Mikäli et ole varma lastensuojeluilmoituksen tekemisestä, voit konsultoida sosiaaliohjaajaa tai sosiaalityöntekijää kertomatta lapsen henkilöllisyyttä.**

Ennen lastensuojelun asiakkuuden aloittamista lapselle tehdään useimmiten palvelutarpeen arviointi. Lastensuojelun asiakkaalle määritellään hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, joka on lapsen tukena, antaa ohjausta ja neuvontaa sekä hoitaa lapsen asioita asiakkuuden aikana. Lastensuojelun työntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

Lastensuojelussa tuetaan asiakasperheitä ensisijaisesti *avohuollon tukitoimilla* lapsen asuessa kotona. Avohuollon tukitoimina voidaan järjestää sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden lisäksi varhaiskasvatusta, tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta ja taloudellista tukea. Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti kodin ulkopuolelle. Lapselle ja perheelle voidaan järjestää myös muita palveluja yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Aina avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä, jolloin lapsi voidaan ottaa huostaan ja sijoittaa kodin ulkopuolelle. Sijoituksen jälkeen lapsella on oikeus saada lastensuojelun jälkihuollon tukea. Lapsen joutuessa välittömään vaaraan, hänet voidaan sijoittaa myös kiireellisesti.

Sosiaalityöntekijä laatii yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa asiakassuunnitelman, jossa määritellään lapsen tarvitsemat tukitoimet. Suunnitelma voi olla avohuollon, sijaishuollon tai jälkihuollon asiakassuunnitelma. Joskus riittää lyhytaikainen tuki, toisinaan tarvitaan pitkäjänteistä, jopa vuosia kestävää tukea.

- Huolen herätessä varhaiskasvatuksesta tai perusopetuksesta tehdään tarvittaessa yhdessä huoltajien kanssa yhteydenotto lastensuojelun sosiaalityöntekijälle.
- Jos varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen työntekijä on tehtävässään saanut sellaista tietoa, että herää vakava huoli lapsen hyvinvoinnista, on hänen velvollisuutensa tehdä lastensuojeluilmoitus.
- Lastensuojelun sosiaalityöntekijä osallistuu lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin Vasu - keskustelussa tarvittaessa.
- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstöllä on mahdollisuus konsultointiin, yhteystiedot ja puhelinajat löytyvät [Kainuun hyvinvointialueen nettisivuilta](#).

Lisätietoa palvelutarpeenarvioinnista, lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja lastensuojelusta:

[Huoli lapsesta | Kainuun hyvinvointialue](#)

[THL:n lastensuojelun käsikirja](#)

Perheoikeudelliset palvelut (lastenvalvojat)

Lastenvalvojat voivat pyytää varhaiskasvatukselta lasta ja hänen vanhempiaan koskevaa lausuntoa käräjäoikeudelle tehtävää olosuhdeselvitystä varten (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019, 16 §). Lausuntopyynnössä eritellään asiat, joista tarvitaan tietoa. Vastattaessa pyydetään huomioimaan molempien vanhempien rooli lapsen elämässä ja tuomaan asiat esille avoimesti ja kattavasti olemassa olevan tiedon pohjalta. Varhaiskasvatuksen lausunnolla on suuri merkitys, koska käräjäoikeus pyytää olosuhdeselvityksiä saadakseen kattavan käsityksen lapsen ja vanhempien kokonaistilanteesta päätöksenteon perusteeksi.

Lastenvalvoja puh. 044 750 2167

Puhelinaika ma–pe klo 9–10

[Lastenvalvojien yhteystiedot | Kainuun hyvinvointialue](#)

Sosiaalipäivystys

P. 044 797 0676

Kiireellisissä sosiaalihuollon avun tarpeessa asiakkaan tulee olla yhteydessä sosiaalipäivystykseen.

Sosiaalipäivystyksellä tarkoitetaan välttämättömien ja kiireellisten sosiaalipalvelujen ja muiden tukitoimien järjestämistä erilaisissa sosiaalisissa hätä- ja kriisitilanteissa.

Lisätietoja: [Sosiaalipäivystys | Kainuun hyvinvointialue](#)

KUNTOUTUS

Fysioterapia

Fysioterapeutin tehtävänä on tuottaa kainuulaisille lakisäätiset lääkinnällisen kuntoutuksen fysioterapia- ja apuvälinepalvelut osana asiakkaan/potilaan hoito- ja palveluketjuja. Tavoitteena on edistää/tukea asiakkaan/potilaan/perheen fyysistä toimintakykyä ja itsenäistä selviytymistä arjessa. Työ on osa moniammatillista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Fysioterapia on näyttöön ja tutkimukseen perustuvaa.

Fysioterapiapalveluita tarjotaan kaikille ikäryhmille yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kaikilla terveysasemilla fysioterapiaan pääsee tuki- ja liikuntaelinvaivoissa lääkärin tai hoitajan tekemän hoidontarpeen arvioinnin mukaisesti. Asiakkaita ohjautuu myös esim. neuvolasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta. Asiakkailta on mahdollisuus päästä fysioterapiaan ohjauksikäynnille terveysasemille ottamalla itse yhteyttä oman kunnan terveysasemalle.

Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen henkilöstö voi ohjata vanhempia ottamaan yhteyttä fysioterapeuttiin huolen herätessä.

Lisätietoja: [Fysioterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Puheterapia

Puheterapian tarkoituksena on vuorovaikutuksen tukeminen, puheen, kielen, äänen, syömisen ja nielemisen häiriöiden ennaltaehkäiseminen, tutkiminen, ohjaus, seuranta ja terapia. Tavoitteena on myös ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Tarvittaessa lapsi ohjataan jatkotutkimuksiin. Puheterapia perustuu asiakkaan, perheen ja terapeutin yhteistyöhön. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä esimerkiksi neuvolan, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toimintaterapeutin, psykologin ja lääkärin kanssa. Puheterapeutti voi osallistua tarpeen mukaan esikoulun palaveriin. Puheterapeutin voi myös perustellusta syystä pyytää mukaan yksilölliseen oppilashuoltopalaveriin, kun asiakkuus on jo olemassa. Puheterapiakuntoutuksen tavoitteet ja menetelmät valitaan lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Puheen ja kielen kehitystä tuetaan muun muassa erilaisten leikkien, pelien ja tehtävien avulla. Kotiharjoittelu on tärkeä osa puheterapiaa.

Esikoulu- ja kouluikäiset lapset tulevat puheterapeutin arviointiin neuvolan terveydenhoitajan/kouluterveydenhoitajan/lääkärin/psykologin pyynnöstä. Puheterapeutti kutsuu perheen ensikäynnille puhelimitse tai kirjeitse. Uudet asiakkaat täyttävät tarvittaessa esitietokyselyn ensikäyntiä varten Omasotessa. Kainuun hyvinvointialueen puheterapian nettisivulla on ohje vanhemmille sähköisen esitietokyselyn täyttämistä. Sieltä löytyy myös varhaiskasvatuksen kyselylomake, joka täytetään esikoulussa. Perhe kertoo saamastaan puheterapia-ajasta esikoulussa, jossa tulostetaan ja täytetään lomake. Vanhemmat tuovat sen mukanaan puheterapiakäynnille.

Kouluikäisiä lapsia ohjautuu puheterapiaan harvakseltaan. Puheterapiaan ohjautumisen syynä voi olla mm. änkytys tai puhemotoriikan pulmat esim. sitkeä äännevirhe.

Lisätietoja: [Puheterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Ravitsemusterapia

Ravitsemusterapeutin työtä on ravitsemushoidon ja ravitsemukseen liittyvän terveyden edistämisen kehittäminen sekä sairauksien ennalta ehkäiseminen ja hoito. Ravitsemusterapiassa pyritään tunnistamaan ravitsemukseen liittyviä haasteita ja löytämään toimintamalleja niiden helpottamiseksi yhdessä asiakkaan ja perheen kanssa.

Ravitsemusterapiapalveluihin ohjaututaan neuvolasta, kouluterveydenhuollosta tai lasten- ja nuorten somaattisen ja psykiatrian poliklinikoilta terveydenhuollon ammattilaisen pyynnöllä. Pyyntö perustuu terveydenhuollon ammattilaisen tekemään hoidon tarpeen arvioon. Syitä, jonka vuoksi ravitsemusterapeutille ohjaututaan ovat mm.: vaikea lihavuus, kasvunpoikkeamat, huomattavan rajoittunut ruokavalio esim. allergian tai valikoivan syömisen vuoksi, syömishäiriöoireet, ruoansulatuskanavan sairaudet ja vaikeat oireet, diabetes, kasvis- ja vegaaniruokavaliot.

Lisätietoja: [Ravitsemusterapia | Kainuun hyvinvointialue](#)

Toimintaterapia

Lasten toimintaterapian tavoitteena on tukea lapsen suoriutumista niissä toiminnoissa, joita hän parhaillaan ikänsä ja kehitysvaiheensa mukaisesti harjoittelee sekä osallistumista arjessa itselle merkityksellisiin toimintoihin ikätasoisesti. Toimintaterapiassa lapsen taitoja vahvistetaan esimerkiksi tavoitteellisten leikkien ja pelien avulla kohti terapiatavoitteita. Lasten toimintaterapia toteutuu aina tiiviissä yhteistyössä perheen ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen/koulun kanssa. Näin taitojen oppimista voidaan tukea lapsen lähiympäristössä esimerkiksi

kotiharjoittein. Toimintaterapiassa huomioidaan lapsen yksilöllinen kehitys, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä arjessa esiin nousevat haasteet.

Perusteena toimintaterapia-arvioon ohjautumiseen voivat olla esimerkiksi haasteet leikissä, kaveritaidoissa, hahmottamisessa, (hieno)motorisissa taidoissa tai itsestä huolehtimisen toiminnoissa. Jos lapsella on toiminnan ohjauksen sekä mahdollisen käyttäytymisen haasteita, lähete toimintaterapia-arvioon tehdään vain, jos lapsella on muutakin edellä mainittua taitohaastetta. Lapset, joilla ei ole taitohaasteita, suositellaan ohjaamaan perheneuvolaan. Perustasolla toimintaterapia-arvioon ohjaututaan yleisimmin terveydenhoitajan tai lääkärin pyynnöllä, joissain tapauksissa myös perheneuvolan kautta (lähettämisen kriteerit). Toimintaterapia-arviossa kartoitetaan mahdollisia tuen tarpeita ja tarvittaessa lapsi voi arvion jälkeen saada toimintaterapiaa.

Lisätietoja: [Toimintaterapia](#) | [Kainuun hyvinvointialue](#)

ERIKOISSAIRAANHOITO

Lastenpsykiatrian poliklinikka

Lastenpsykiatriseen erikoissairaanhoidon tarviin lähete, joka osoitetaan aina Kainuun keskussairaalan (KAKS) lastenpsykiatrian poliklinikalle, vaikka lähettävällä taholla olisi toive lapsen tutkimus- tai hoitajaksosta lastenpsykiatrian osastolla. Tutkimusten ja hoidon tarpeen, kiireellisyyden ja toteutussuunnitelman määrittää lastenpsykiatrian erikoislääkäri yhdessä moniammatillisen työryhmän kanssa. Lasten kanssa toimijat kutsutaan ensikäynnille mukaan tai tilanteen mukaan esimerkiksi koulusta opettajan laatima yhteenveto, jonka vanhemmat pyytävät ja toimittavat ensikäynnille. Tilanteesta ja lähetteen sisällöstä riippuen voidaan lähettää (etukäteen) kyselylomakkeita, jotka liittyvät lapsen haasteisiin.

Lasten psykiatrista poliklinikkaa voi konsultoida nimettömästi. Konsultointi tapahtuu soittamalla osastosihteerin numeroon (lastenpsykiatria osastosihteerin p. 044 797 0028) ja kertomalla, että halutaan konsultoida. Osastosihteerin antaa lastenpsykiatrian konsultoivan työntekijän numeron, johon konsultointia tarvitseva soittaa. Mikäli lastenpsykiatrian konsultoiva työntekijä ei vastaa, hän soittaa takaisin. Mahdollista on konsultoida myös suoraan hoitajien numerosta, jos on esimerkiksi tuttu hoitaja tiedossa. Lääkäreille ei saa soittaa suoraan, lastenpsykiatrian konsultoiva työntekijä jättää tarvittaessa soittopyynnön lääkärille.

Lähetteessä/konsultaatiopyynnössä tulee riittävällä tavalla kuvata lapsen kasvua ja kehitystä, oireiden ilmaantumista, esiintymistä, kestoja ja kulkua, lapsen toimintakykyä (koulunkäynti, sosiaaliset suhteet), perheen elämäntilannetta ja vanhemmuutta, sekä jo tehtyjä tutkimuksia, annettua hoitoa ja tukitoimia. Lähetteestä/konsultaatiopyynnöstä tulee käydä ilmi, miksi lapsi ja perhe lähetetään erityistason lastenpsykiatriin palveluihin.

Terveydenhuoltolain mukaan erikoissairaanhoidon saa tehdä lähetteen vain lääkäri, mutta Kainuussa on poikettu tästä määräyksestä jo vuosien ajan, lähinnä lääkärripulasta johtuen. Kainuussa lastenpsykiatrialle saa lähetteen tehdä myös perheneuvolan sosiaalityöntekijä tai psykologi, äitiys- ja lastenneuvolan tai kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja, tai koulupsykologi. Esimerkiksi koulukuraattorit, lastensuojelun sosiaalityöntekijät, puheterapeutit tai toimintaterapeutit eivät itse voi tehdä lähetettä lastenpsykiatrialle, vaan heidän on ohjattava lapsi perheineen jatkoarvioon ja tutkimuksiin hoidonpöytäkirjan mukaisesti esimerkiksi perheneuvolaan tai koululääkärille (perustasolle).

Akuuteissa ja kiireellisissä tapauksissa lapsi perheineen voidaan ohjata päivystykseen, mikäli tilanne ei voi odottaa virka-aikaa ja lastenpsykiatrian työntekijän konsultointia. KAKS:n lastenpsykiatrian osasto ei päivystä, vaan on sovittu, että päivystävä lastenlääkäri arvioi lapsen tilanteen ja konsultoi tarvittaessa lastenpsykiatrian päivystystä Oulun yliopistollisessa sairaalassa (OYS). Myös 12 vuotta täyttäneen lapsen tahdosta riippumaton lastenpsykiatrisen hoito toteutetaan pääsääntöisesti OYS:n lastenpsykiatrian klinikassa.

Lastenpsykiatrisessa erikoissairaanhoidossa tutkitaan ja hoidetaan lähinnä vaikea-asteisia ja/tai asianmukaisista perustason hoito- ja tukitoimista huolimatta pitkäaikaisia psykiatrisia häiriöitä.

[Lastenpsykiatrian poliklinikka](#) | [Kainuun hyvinvointialue](#)

Nuorisopsykiatrian poliklinikka

Nuorisopsykiatrialle lähetteen voi tehdä esim. opettaja, oppilashuollon henkilö, sosiaalityöntekijä tai terveydenhuollon henkilö. Nuorisopsykiatrian poliklinikalle voi yhteyttää ottaa myös vanhempi tai nuori suoraan. Lähettävä työntekijä arvioi, onko kysymyksessä 13–17-vuotiaan nuoren toimintakykyä alentava mielenterveydenhäiriö, kohtalainen tai vakava psyykinen oireilu tai ongelma. Lähtökohtaisesti ajatellaan, että perustasolla arvioinnin tekee terveyden- tai sosiaalihuollon ammattilainen.

Lähetteen käsittelyssä hyödynnetään jo olemassa olevaa verkostoa ja kertynyttä tietoa. Lähetteessä on kuvattava, mitä ennen lähetteen laatimista on jo tehty ja, mitkä tahot ovat osallistuneet tehtyihin selvityksiin. Lähettävän työntekijän tulee tarvittaessa tehdä lastensuojeluilmoitus, josta tieto tulee kirjata lähetteeseen.

Kiireellisyysarvio: Lähettävä työntekijä tekee ja kirjaa lähetteeseen oman arvionsa lähetteen kiireellisyydestä. Kiireellisyysarvio tehdään myös nuorisopsykiatrialla lähetettä käsiteltäessä. Luotettava kiireellisyysarvio vaatii riittävän perusteellisen lähetteen, mistä ohjeet alla.

Päivystyksellistä, välitöntä tutkimusta ja hoitoa vaativa potilas: lähetetään virka-ajan ulkopuolella keskussairaalan päivystykseen. Virka-ajalla ennen lähettämistä soita nuorisopsykiatrian poliklinikalle tai osastolle, jolloin saat ohjeet tarkemmasta toimintatavasta. Välitöntä hoitoa vaativat esim. akuutti itsemurhavaara, akuutti psykoosi, akuutti vaarallisuus ympäristölle.

Kiireellisyysluokka 1-7 vuorokautta: esim. vaikea-asteinen masennustila, jossa on psykoottisuutta tai vakavaa itsetuhoisuutta. Tähän kiireellisyysluokkaan kuuluu lisäksi vakava psykoosiepäily, vaikea-asteinen laihuushäiriö tai vakavan rikoksen uhriksi joutuminen viime aikoina.

Kiireellisyysluokka 8-30 vuorokautta: tähän kuuluvat vähintään keskivaikea tunne-elämän tai käyttäytymisen häiriö, toimintakykyä haittaava neuropsykiatrinen oireilu tai keskivaikea syömishäiriöoireilu. Lastensuojelulain mukaiset erikoissairaanhoidon edellyttävät arviot: arvio esim. ennen sijoittamista tai huostaanottoa vaatii vain harvoin osastotutkimusjakson, minkä mahdollinen tarve arvioidaan nuorisopsykiatrialla. Yleensä arvio tehdään poliklinikkakäynneillä.

Tutkimuksiin ja hoitoon pääsystä ilmoitetaan nuorelle ja useimmiten huoltajille sekä tarvittaessa lähettävälle taholle. Lähettävä taho huolehtii odotusaikana tarvittavan hoitokontaktin. Nuoren tilanteen mukaan arvio voidaan tehdä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa myös nuoren kotona, koulussa tai lastensuojeluyksikössä.

Lähetteen tarkempi sisältö

Lähettäjä: nimi, organisaatio, yhteystiedot. Tieto siitä voiko lähettävä työntekijä jatkaa potilaan hoidossa.

Nuoren ja huoltajien suhtautuminen lähetteeseen: lähetteen tekemisestä on sovittava nuoren ja huoltajien kanssa. Vain poikkeustilanteissa lähetteen voi tehdä vastoin nuoren ja perheen tahtoa (tämän voi tehdä vain lääkäri), tällöin on syytä konsultoida etukäteen nuorisopsykiatrian poliklinikkaa. Joissakin tapauksissa nuori voidaan ottaa hoitoon ilman ilmoitusta huoltajalle. Toki lääkäri voi harkintansa mukaan laatia tarkkailu/M1-lähetteen vaikeaoireisesta potilaasta.

Lähettämisen syy: kysymyksen asettelu: ”Mihin ensisijaisesti tarvitaan nuorisopsykiatrista arviota tai hoitoa?”, kiireellisyysarvio.

Lähetteessä tulee olla henkilö- ja perhetiedot: nuoren nimi, henkilötunnus ja ajantasaiset yhteystiedot, vanhempien yhteystiedot, huoltajuustiedot, perhetilanteen kuvaus ja asumisen järjestelyt, perheessä olevat mahdolliset mielenterveyshäiriöt tai sairaudet, kontaktit lastensuojeluun ja työntekijöiden yhteystiedot, nuoren ja huoltajan äidinkieli ja mahdollinen tulkin tarve, nuoren oppilaitos ja luokka-aste.

Psyykkinen oireilu ja toimintakyky: nuoren ajankohtaiset ongelmat, ongelmien aiheuttamat haitat, selviytyminen koulussa, itsestä huolehtiminen ja vuorokausirytmä, suhteet perheenjäseniin ja kavereihin sekä muutokset niissä, harrastukset, päihteiden käyttö.

Aikaisemmat tutkimukset ja hoidot: perustasolla tehdyt tutkimusyhteenvedot, tarvittaessa kuvaus somaattisesta terveydentilasta, syömishäiriöpotilailta vähintään paino ja pituus, kasvukäyrät, verenpaine ja pulssi.

Lähetteen käsittelyn yhteydessä lääkäri ja moniammatillinen työryhmä arvioi lähetteen kiireellisyyden ja työskentelyn aloittamisen tavan (lääkärijohtoinen hoitokokous, yksilöselvittely, psykologinen tutkimus jne.)

[Nuorisopsykiatria | Kainuun hyvinvointialue](#)

[Nuorisopsykiatrian LANU-työryhmä | Kainuun hyvinvointialue](#)

Lastenneurologian poliklinikka

Lastenneurologian poliklinikalle tullaan lääkärin tai koulupsykologin läheteellä. Ennen lapsen tai nuoren suunniteltuja tutkimuksia esi- tai perusopetuksen opettaja täyttää ”Kyselylomake opettajalle lastenneurologista tutkimusjaksoa varten”. Opettajan lomakkeen voi tulostaa verkkosivulta (kts. linkki alla) tai vanhemmat toimittavat tarvittavat lomakkeet opettajalle saatuaan ne sairaalan kutsukirjeen yhteydessä. Poliklinikalta voidaan lähettää kotiin ja kouluun toimitettavaksi myös muita lapsen yksilölliseen seurantaan liittyviä tiedonkeruulomakkeita. Opettaja palauttaa lomakkeen/lomakkeet sairaalaan. Tarkemmat ohjeet ovat lomakkeissa. Toivottavaa on, että vanhemmat ovat lukeneet koulupalautteet ennen niiden lähettämistä. Tutkimusten päättyessä verkostopalaveriin kutsutaan vanhemman luvalla koulun ja muun lähiverkoston edustajat.

Lastenneurologisen työryhmän työntekijät osallistuvat tarvittaessa lapsen/perheen tuen suunnitteluun ja arviointiin, HOJKS- tai opetussuunnitelmakeskusteluun sekä havainnointiin lapsen esiopetus- tai koululuokassa. **Opettajalla/koulun henkilöstöllä on mahdollisuus saada konsultointia työryhmältä.** Työryhmän yhteystiedot löytyvät alla olevalta verkkosivulta.

Lomakkeiden palautus osoitteeseen:

KAKS/Lasten neurologian poliklinikka

PL 400

87070 Kajaani

Lisätietoja: [Lastenneurologian poliklinikka | Kainuun hyvinvointialue](#)

Kehitysvammapoliklinikka

Kehitysvammapoliklinikalla tehdään tutkimuksia sekä ohjataan ja neuvotaan kaikissa kehitysvammaisuuteen liittyvissä asioissa. Kehitysvammapoliklinikan asiakkaaksi tullaan tavanomaisesti keskussairaalan siirtona kehitysvammadiagnoosin perusteella. Kehitysvammapoliklinikan palveluja annetaan kehitysvammaisille henkilöille, heidän perheilleen ja muille yhteistyötahoille.

Kehitysvammapoliklinikalla toimii moniammatillinen työryhmä. Kehitysvammapoliklinikan työryhmä suunnittelee yhdessä kehitysvammaisen henkilön ja hänen perheensä kanssa hoitoon, varhaiskuntoutukseen, opetukseen, työllistämiseen ja asumiseen liittyviä palveluja poliklinikkakäynnin yhteydessä. Poliklinikkakäynnit toteutetaan päiväkäynteinä. Käynnin perusteella kehitysvammaiselle henkilölle laaditaan kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelma sisältää suositukset asiakkaan tarvitsemista palveluista, kuten opetuksesta, päivätoiminnoista, asumisesta ja kuntoutuksesta (esim. terapiat).

Kehitysvammapoliklinikan työryhmän jäsenet tekevät koti-, päiväkoti-, koulu- ym. käyntejä ohjaten perheitä ja lähityöntekijöitä. Lisäksi työryhmä toimii yhteistyössä mm. kehitysvammapalvelujen sosiaaliohjaajien ja -työntekijöiden, kehitysvammayksiköiden henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Työryhmä järjestää myös kysynnän mukaan koulutusta ja konsultaatiota kehitysvammaisten henkilöiden kanssa työskenteleville.

- Perusopetus täyttää esitietolomakkeen kuntoutuksen suunnittelupalaveria varten. Esitietolomake toimitetaan poliklinikkakutsun mukana lapsen kotiin, josta vanhemmat toimittavat lomakkeen perusopetukseen (Lomake ei ole vielä saatavana sähköisesti).
- Vanhemmat kutsuvat halutessaan kuntoutuspalaveriin perusopetuksen edustajan/-t.
- Työryhmän jäsenet osallistuvat lapsen tuen suunnitteluun ja arviointiin HOJKS-keskusteluissa sekä havainnointiin lapsen ryhmässä tarvittaessa.
- 5v. ja 16v. täyttävälle kehitysvammaisille lapsille/nuorille tehdään psykologin tutkimukset perusopetuksen ja jatko-opiskelujen suunnittelua varten.

Lisätietoja: [Kehitysvammapoliklinikka](#) | [Kainuun hyvinvointialue](#)

SAIRAALAOPETUS JA PALOKANKAAN KOULU

[Palokankaan koulu](#) | [Kajaani](#)

Kajaanissa sairaalaopetuksesta vastaa Palokankaan koulu, joka sijaitsee Kajaanin keskussairaalan tiloissa osoitteessa Sotkamontie 13, 87300 Kajaani. Palokankaan koulussa annettava sairaalaopetus on osa Kajaanin kaupungin perusopetusta. Koulun oppilaina ovat Kainuun alueelta tulevat peruskoulun 0-9.luokkalaiset, jotka ovat tutkimuksissa tai hoidossa Kainuun keskussairaalassa. Lisäksi sairaalakoulussa opiskelee polikliinisessa hoitosuhteessa olevia avo-oppilaita, jotka opiskelevat lähtökohtaisesti kotoaan käsin Palokankaan koululla. Koululla järjestetään tarvittaessa myös aamupäivä- ja iltapäivähoitoa. Erityisesti huomioitavaa on se, että kaikki oppilaat pysyvät koko sairaalaopetusjakson ajan oman koulunsa oppilaina.

Sairaalaopetuksen tavoitteena on antaa mahdollisimman tarkoituksenmukaista, yksilöllistä ja kattavaa perusopetusta. Opetus on osa lapsen/nuoren kokonaiskuntoutusta, ja sen tarkoituksena on kohottaa oppilaan itsetuntoa, luoda tulevaisuuden uskoa ja ehkäistä syrjäytymistä.

Koulu ja hoitotaho toimivat tiiviissä yhteistyössä yhdessä laadittujen opintopolkujen ja suunnitelmien mukaisesti. Palokankaan koulun edustajat tapaavat oppilaan ja vanhemmat mahdollisimman pian hoidon alkuvaiheessa. Jokaisen oppilaan opetus suunnitellaan yksilöllisesti ja oman koulun opetussuunnitelmaa noudatetaan mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi koulupäivän pituuteen vaikuttavat oppilaan voimavarat ja kyky opiskella ryhmässä. Opettajat ovat mukana hoitoneuvotteluissa hoidon alussa ja lopussa sekä tarvittaessa. Päivittäinen tieto koulun ja osaston välillä kulkee oppilaan koulupassin mukana, kun taas kodin ja koulun välillä yhteydenpito hoituu pääsääntöisesti puhelimitse, koulupassin ja Wilman välityksellä.

Sairaalakoulun opettajat tekevät tiivistä yhteistyötä myös oppilaan oman koulun kanssa. Sairaalakoulujakson alkaessa Palokankaan koululta ollaan yhteydessä oppilaan omaan kouluun ja suunnitellaan yhteistyössä jakson sisältöjä ja

tavoitteita. Jakson aikana ollaan omaan kouluun tarvittaessa yhteyksissä ja välitetään tietoa mm. Wilman ja puhelimen välityksellä tapauskohtaisesti sovitusti. Oppilaan siirtyessä sairaalakoulusta vastaanottavaan kouluun, siirto valmistellaan ja toteutetaan huolellisesti käyttäen apuna sairaalakoulujaksolla tehtyjä havaintoja ja resursseja. Siirtopalaveriin osallistuvat oppilaan ja huoltajien lisäksi yleensä hoitotahon edustajat, sairaalakoulun opettaja ja oppilaan oman koulun yhteyshenkilö.

Palokankaan koululle oppilaaksi hakeudutaan erilaisten reittien kautta.

Osastoluokille oppilaat ohjautuvat aina hoitotahon kontaktin kautta. Osastoluokkia Palokankaan koululla on kolme kappaletta: alakoulu (0–6-luokat), yläkoulu (1–9-luokat) ja kehitysvamma (0–9-luokat). Näiden pääasiallisina yhteistyötahoina toimivat lasten ja nuorten psykiatrian sekä kehitysvammaosastot.

Vastaavasti avoluokille oppilaat ohjautuvat hakemusmenettelyn kautta. Hakemukset käsittelevät monialaiset ohjausryhmät. Hyväksytyt päätökset ja oppilaspaikan saamisen jälkeen oppilaan aloittaessa tehdään avoluokkasopimus, jossa määritetään määräaikaisen jakson tavoitteet sekä käydään läpi mm. huoltajan velvoitteet avoluokalla opiskeluun liittyen.

[Avoluokkahakemus](#)

Konsultoiva erityisopetus

Palokankaan koulun alaisuudessa toimii sairaalaopetuksen konsultoiva erityisopetus. Konsultoivan erityisopetuksen tavoitteena on yhdessä maakunnan koulujen henkilöstön kanssa pohtien löytää keinoja, joilla voitaisiin tukea oppilasta omassa lähikoulussaan. Konsultoiva erityisopetus voi olla mukana varhaisen puuttumisen vaiheesta vaativan tuen tarpeisiin sekä olla vertaistukena koulun henkilökunnalle. Konsultoiva erityisopetus on mukana avoluokkien ohjausryhmissä ja on osaltaan tuomassa tietoa kouluilta avoluokkapaikasta hyötävistä oppilaista.

Yhteyttä konsultoivaan erityisopetukseen voi ottaa oppilashuollon henkilöstö, opettaja tai oppilaan hoitotaho. Konsultaatioprosessi käynnistyy yhteydenottopyynnöstä ja yksilötason konsultointiin tulee olla oppilaan huoltajan suostumus. Varsinainen konsultaatio voidaan toteuttaa oppilaan omassa koulussa, puhelinkonsultaationa tai etäpalaverina. Konsultaatio voi kohdistua yksittäisen oppilaan, luokan tai koulun tasolle.

Lukuvuonna 2023–2024 konsultoivan erityisopetuksen puhelinnumerot ovat:

0405319702 (Mira Mantsinen) ja 0406125081 (Heli Rytivaara)

[Konsultoivan erityisopetuksen esite](#)

[Yhteydenottolomake erityisopetuksen konsultaatio](#)

[Suostumus konsultaatioon -lomake](#)

POLIISI

Yhteistyö poliisin kanssa liittyen lapsen kohdistuviin väkivaltaepäilyihin

Lapsen kohdistuvissa fyysisen ja seksuaaliväkivallan epäilyissä tulee konsultoida poliisia puhelimitse ennen kirjallisen tutkintapyynnön tekemistä. Ilmoituksen tekee se henkilö, jolle rikosepäily on herännyt.

Kiireellisissä epäilyissä:

- 1) konsultoi puhelimitse poliisia arkisin klo 12–16 p. 0295 464450 (viranomaisnumero), muina aikoina p. 112
- 2) konsultaation perusteella ilmoitus tehdään salatulla sähköpostilla: esikasittely.oulu@poliisi.fi

Kiireettömissä epäilyissä:

- 1) konsultoi puhelimitse poliisia arkisin klo 12–16, p. 0295 464450 (viranomaisnumero)
- 2) konsultaation perusteella ilmoitus tehdään salatulla sähköpostilla: esikasittely.oulu@poliisi.fi

Lisätietoja:

Lapsen/nuoren pahoinpitely ja seksuaalinen hyväksikäyttö –epäily, työohje, Wilman PDF-lomakkeet (ohje pyritään päivittämään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa lv 2024–2025)

[Toimintaohje-vakivaltaepäilyyn-heraamisen-tilanteisiin.pdf \(barnahus.fi\)](#)

Koulupoliisi

Koulupoliisitoiminta on osa ennalta estävää toimintaa.

Jos haluat pyytää poliisia esimerkiksi osallistumaan tapahtumiin tai luennoimaan ennalta estävästi jostain aiheesta, ota yhteyttä ennalta estävän toiminnan koordinoijiin. Tavoitat heidät lähettämällä viestin sähköpostiosoitteeseen ennaltaestava.oulu@poliisi.fi tai soittamalla seuraavaan puhelinnumeroon:

Kainuussa 0295 464 278

Lähde:

[Ennalta estävä toiminta Oulun poliisilaitoksessa - Poliisi](#)

Ankkuritoiminta

Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta sekä nuorisotoimesta. Tiimi tapaa nuoren ja hänen perheensä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea ja tarvittaessa ohjata avun tai tuen piiriin.

Lähde:

[Ankkuritiimi apunasi | Ankkuritoiminta](#)

SIIRTYMÄVAIHEIDEN JA NIIHIN LIITTYVIEN TIEDONSIIRTOJEN KÄYTÄNTEET

Merkittäviä siirtymävaiheita peruskouluikäisen elämässä on siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen, alakoulusta yläkouluun sekä toisen asteen jatko-opintoihin perusopetuksen jälkeen. Siirtymien helpottamiseksi ja sopivan tuen kohdentamiseksi oppimisen ja opiskeluun liittyvissä asioissa siirretään opetuksen kannalta välttämätöntä tietoa. Oleellisia seikkoja ovat muun muassa oppilaan vahvuudet, lukemisen ja kirjoittamisen erityispiirteet ja haasteet sekä tehostetun ja erityisen tuen tarve sisältöineen.

Tiedonsiirto tapahtuu yhteistyössä huoltajien ja lasta opettavien opettajien ja kanssa. Peruseriaatteena on pedagoginen tiedonsiirtotilanne, johon oppilas ja huoltaja ovat tervetulleita mukaan. Yhteistyötä tehdään koulunkäynnin- ja henkilökohtaisten ohjaajien kanssa. Yhteistyöhön pyydetään mukaan tarvittaessa moniammatillisia asiantuntijatahoja.

TIEDONSIIRROSSA HUOMIOITAVAT ASIAT

Opetuksen järjestäjän on annettava opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot oppilaan kanssa työskenteleville, jotta oppilaan perusopetuslain 30 §:n mukainen oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen toteutuisi.

- Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiksi ja siten siirrettäviksi tiedoksi (Opetushallituksen ohje) luetaan tieto erityisen tuen päätöksestä sekä siitä, että oppilas saa tehostettua tukea. Käytännön kannalta tärkeitä ovat kaikki tiedot, jotka vaikuttavat oppilaan päivittäisen koulunkäynnin järjestämiseen ja tuen antamiseen.
- Jos oppilaalla on esimerkiksi lukemisen pulmia, on kaikkien niiden opettajien, joiden oppiaineissa tarvitaan vähänkin lukemista, saatava tieto oppilaan vaikeudesta. Lisäksi he tarvitsevat omaa työtään varten tietoa siitä, kuinka oppilaan yksilölliset tarpeet tulee ottaa huomioon ja kuinka oppilasta tulee tukea.
- Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen luovuttaminen ei edellytä huoltajan suostumusta. Huoltajalta tulee kuitenkin pyytää yksilöity lupa tietojen siirtoon silloin, kun halutaan luovuttaa muutakin kuin välttämätöntä tietoa. Tällöin käytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvää pyyntö-/lupalomaketta asiapapereiden siirtämiseen.
- Opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä opiskeluhuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.
- Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan taikka, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.

PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Oppimisen tuen uudistuksen myötä ohjeistus syksyllä 2025.

VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN

Varhaiskasvatuksen opettaja täyttää Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen –lomakkeen ja käy sen läpi yhdessä huoltajien kanssa huhtikuun loppuun mennessä. Huoltajan allekirjoittama lomake toimii tiedonsiirron välineenä varhaiskasvatuksen erityisopettajalle ja tulevalle esiopettajalle. Tarvittaessa järjestetään lapsikohtaisia siirtopalavereja vastaanottavan esiopetusyksikön kanssa esimerkiksi silloin, kun lapsella on oppimiseen liittyviä tuen tarpeita. Tämä tieto on ensisijaisen tärkeä tulevalle esiopettajalle lapsen tarkoituksenmukaisen tuen järjestämiseksi ja oppimisen ilon säilyttämiseksi mahdollisimman varhaisesta vaiheesta lähtien.

ESIOPETUKSESTA ALKUOPETUKSEEN

Lapsikohtaiset oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t siirtyvät tulevalle luokanopettajalle/laaja-alaiselle erityisopettajalle Wilmassa. Lisäksi esiopetuksessa tehty Kummi 3 - ja Mavalka -/ DigiLukiseulan matematiikan osio -testien tulokset siirretään laaja-alaiselle erityisopettajalle.

Tarvittaessa lapsen tarkoituksenmukaisen tuen järjestämiseksi tietoja vaihdetaan puhelimitse ja järjestetään lapsikohtaisia palavereja yhteistyössä esiopetuksen, huoltajien, vastaanottavan koulun ja mahdollisesti muiden asiantuntijoiden kanssa. Lapsikohtaisissa palavereissa arvioidaan mahdolliset lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan, esiopetuksen tehostettuun oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan kirjattujen tukimuotojen jatkamisen tarve. Lisäksi käsitellään myös lapsen aamu- ja iltapäivätoiminnan ja mahdollisen koulukuljetuksen järjestäminen. Esiopetuksen opettaja kutsuu koolle tarvittavat asiantuntijat.

Tehostetun tuen oppilaalle ei tarvitse tehdä pedagogista arviota 1. luokalla. Hänelle laaditaan uusi oppimissuunnitelma.

Erityisen tuen aloittaminen siirtymävaiheessa

Mikäli esiopetusajana yhteistyössä huoltajien, lasta tutkivien ja hoitavien tahojen sekä mahdollisten muiden asiantuntijoiden kanssa todetaan, että lapsi tarvitsee todennäköisesti 1. luokalle siirtyessään erityistä tukea ja esim. erityisen tuen pienluokkapaikan, toimitaan seuraavasti.

→ otetaan yhteys ensisijaisesti siirtymävaiheeseen nimettyyn perusopetuksen työntekijään, kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijaan, konsultoidaan puhelimitse tai pyydetään osallistumaan lapsen palaveriin

→ jos todetaan erityisen tuen tarve, esiopetuksen opettaja kutsuu kevään aikana koolle moniammatillisen lapsen kasvun ja oppimisen tuen ryhmän, jossa käsitellään pedagoginen selvitys

→ mikäli kouluterveydenhoitaja/koulupsykologi/koulukuraattori on estynyt osallistumaan palaveriin, häntä voidaan konsultoida

→ pedagoginen selvitys lähetetään sivistyspalvelukeskukseen, lausunnot liitteenä

→ selvityksen perusteella tehdään varhaiskasvatuksen/perusopetuksen hallintopäätös

→ järjestetään tiedonsiirtopalaveri

→ HOJKS laaditaan koulussa oppilaan aloitettua 1. luokan

HUOM! Jos lapselle on tehty hallintopäätös erityisen tuen aloittamisesta esiopetusvuoden alkaessa, hänelle on tehtävä uusi hallintopäätös siirtymävaiheessa opetusryhmän muuttuessa em. ohjeen mukaisesti.

ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN

Tiedonsiirron tarkoituksena on yläkoulun oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen siirtäminen alakoulusta vastaanottavaan yläkouluun. Tiedonsiirrosta vastaa luokanopettaja/erityisluokanopettaja/erityisopettaja tai muu koulun henkilöstön edustaja, joka on hyvin perillä oppilaan valmiuksista ja tuen tarpeesta sekä toimivista käytänteistä. Alakoulujen ja yläkoulujen henkilöstö sopivat tiedonsiirron käytänteistä helmi-maaliskuussa.

Tarvittaessa järjestetään oppilaskohtaisia tiedonsiirtopalavereita yhteistyössä oppilaan, huoltajien, alakoulun, vastaanottavan yläkoulun ja mahdollisesti opiskeluhuollon ammattilaisten sekä muiden asiantuntijoiden kanssa. Kun kyseessä ovat pedagogiset asiat, kirjaukset tehdään oppilaan sen hetkisen oppimissuunnitelman/HOJKS:n tarkistusosioon. Opiskeluhuollollisissa asioissa kirjaukset tehdään opiskeluhoitokertomukseen. Tietoa vastaanottavat henkilöt tekevät tarvittaessa omat henkilökohtaiset muistiinpanonsa.

Alakoulun laaja-alainen erityisopettaja antaa tiedot oppilaiden luetun ymmärtämisen testien tuloksista sekä viimeisimpien saneluiden tuloksista yläkoulun laaja-alaiselle erityisopettajalle oppimisen tuen järjestämistä varten.

YLÄKOULUSTA TOISELLE ASTEELLE

Tiedonsiirron tarkoituksena on toisen asteen opintojen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen siirtäminen perusopetuksesta tai muusta oppilaitoksesta Kajaanin kaupungin toisen asteen oppilaitoksiin.

Tiedonsiirrosta vastaa erityisopettaja/erityisluokanopettaja/luokanvalvoja tai muu koulun henkilöstön edustaja, joka on hyvin perillä oppilaan valmiuksista ja tuen tarpeesta sekä toimivista käytänteistä.

Tiedonsiirto tehdään tiedonsiirtolomakkeella. Tiedonsiirtolomake täytetään perusopetuksen päättöluokan aikana tai ennen ammatilliseen koulutukseen siirtymistä ennen koulun päättymistä tai siirryttäessä oppilaitoksesta toiseen. Tämänhetkisen käytännön mukaan Kajaanissa laaja-alainen erityisopettaja/erityisluokanopettaja ja oppilaanohjaaja täyttävät tiedonsiirtolomakkeen Wilmassa tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden sekä tarvittaessa yleisen tuen oppilaiden osalta. Pienemmän huolen oppilaiden osalta ei tarvitse täyttää koko lomaketta, vaan lomakkeeseen täydennetään vain tarvittava tieto, esim. oppilas on saanut erityisopetusta matematiikassa.

Tiedonsiirtolomake pyritään täyttämään yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa (alle 18 v.) sekä tarvittaessa moniammatillisen tiimin (luokanvalvoja, opinto-ohjaaja, ohjaaja) kanssa.

Lomakkeesta täytetään vain välttämättömät ja toisen asteen opintojen järjestämiseksi tarvittavat olennaiset tiedot ja kohdat. Tiedonsiirtolomake on Wilmassa oppilaan tukivälilehdellä.

(PoL 628/1998 40§, PoL 1216/2020 40§), Oppivelvollisuuslaki (1214/2020, 23 §).

HUOM!

Tiedonsiirtolomake Wilmassa siirtyy vain saman organisaation eli Kajaanin perusopetuksen ja toisen asteen välillä. Esim. Luovin yksikkö on eri organisaation yksikkö.

Luoville siirtyvien oppilaiden osalta tulostetaan lomake ja lähetetään se joko suojatulla sähköpostilla tai postitse Kajaanin Luoville alla olevaan osoitteeseen. Myös Kajaanista muualle Luoviin siirtyvien lomakkeet voi toimittaa ko. osoitteeseen, josta ne toimitetaan eteenpäin oikeille henkilöille.

Postiosoite:

Ammattiopisto Luovi
Marjo Liikanen
Kummuntie 11
91500 Muhos

Sähköpostiosoite:

marjo.liikanen@luovi.fi

The screenshot shows the VISMA system interface. The top navigation bar includes 'Viestit', 'Ryhät', 'Kokeet', 'Hakemukset ja päätökset', 'Tulosteet', 'Kyselyt', 'Tiedotteet', 'Opetussuunnitelma', 'Opiskelijat', and 'Opettajat'. The main menu includes 'Yhteenveto', 'Tuntimerkinnät', 'Kursisarjotin', 'Opinnot', 'Opetussuunnitelma', 'Kokeet', 'Tuki', and 'Hakemukset ja päätökset'. The 'Tuki' tab is highlighted in red. The main content area displays a list of documents:

- Pedagoginen arvio (Lisää uusi)
- Oppimissuunnitelma (Lisää uusi)
- Pedagoginen selvitys (Lisää uusi)
- 19.01.2023 Tehostettu tuki Testi X (Kopioi)
- HOJKS (Lisää uusi)
- Muut asiakirjat (Lisää uusi)
- 17.01.2023 Nivelitiedot peruskoulusta (Kopioi)
- 12.01.2023 Nivelitiedot peruskoulusta (Kopioi)
- Toimenpiteet (Lisää uusi)

The VISMA logo is visible at the bottom of the interface.

KOULUNKÄYNNIN POIKKEUKSELLINEN ALOITTAMINEN

Oppilaalle voidaan hakea mahdollisuutta koulunkäynnin poikkeukselliselle aloittamiselle, jos huoltajat, esiopetus ja koulupsykologi puoltavat hakemusta. Hakemuksella voi hakea koulunkäynnin aloittamista vuotta tavanomaista aikaisemmin tai vuotta tavanomaista myöhemmin. Tämän lomakkeen kautta on mahdollista hakea lykkäystä/pidennystä oppilaalle, jolla ei ole vielä erityisen tuen päätöstä.

[Koulunkäynnin poikkeuksellinen aloittaminen](#)

VUOSILUOKAN KERTAAMISEN KÄYTÄNTEET

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuottaan koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty.

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushallitus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuosidistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat. (Kajaanin perusopetuksen opetussuunnitelma 2014)

Kajaanissa oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot viikoilla 20 ja 24.

Mikäli vuosiluokan kertaamiseen päädytään, oppilaan huoltajalle tulee varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa käytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvää asiakirjaa Päätös oppilaan jättämisestä luokalle.

OPPILAAN VAIHTAESSA LUOKKAA KOULUN SISÄLLÄ

Toisinaan opiskeluolosuhteista syistä oppilaan voi olla perusteltua siirtyä rinnakkaisluokan oppilaaksi. Kajaanin kouluilla on erilaisia siirtoprosesseja, joilla taataan tasapuolinen ja oikeudenmukainen toiminta. Ennen siirtymän suunnittelua onkin tärkeää selvittää oman koulun käytännöt ja mahdollisuudet. Siirtymän edellytyksenä lähtökohtaisesti on, että oppilasta on tuettu eri tavoin ja tilannetta selvitetään riittävästi (kiusaamistapaukset). Kaveritoiveet eivät ole yksistään riittävä peruste luokanvaihdolle. Oppilaan siirtyessä rinnakkaisluokalle, huolehditaan asianmukaisesta tiedonsiirrosta.

OPPILAAN VAIHTAESSA YLEISOPETUKSEN LUOKASTA ERITYISOPETUKSEN LUOKKAAN

Lähtökohtaisesti oppilaan siirtymisen kokoaikaiseen tai ajallisesti yli 50 % pienryhmäopetukseen edellyttää tutkimus/asiantuntijaperustaista erityiseen tukeen siirtymistä, koska pienryhmäpaikkoja on rajallisesti.

Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan oppilas voi olla kokeilujaksolla pienryhmässä tai kokeilujaksolla yleisopetuksessa, mutta kokeilujakson tulisi olla viikkoja.

Tämän jälkeen on huolehdittava erityisen tuen aloittamisesta eli tehdään pedagoginen selvitys, jonka mukaisesta esityksestä tehdään hallinnollinen päätös. Ns. lähettävä taho on vastuussa pedagogisen selvityksen laatimisesta.

Kaikki erityisopetuksen pienryhmäpaikat ovat kaupungin yhteisiä, joten paikkojen täyttäminen ja vapautuminen aina kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijan kautta, jotta myös mahdollisesti jonossa olevat oppilaat saavat tarvitsemansa tuen eikä tule päällekkäisyyksiä. Koskee myös siirtymiä saman koulun sisällä. Myös tieto kokeiluista pienryhmään siirtymiseksi kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle ennen kokeilun aloittamista.

Edellytyksenä pienryhmäpaikan saamiseksi ovat oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen selvittely, riittävän monipuoliset tukitoimet yleisopetuksen ryhmässä sekä keskustelu paikasta kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijan kanssa.

Toimintatapa, kun havaitaan erityisopetuksen pienryhmäpaikan tarve:

- keskustelu asiasta luokanopettajan/luokanvalvojan, laaja-alaisen erityisopettajan ja apulaisrehtorin/rehtorin kanssa
- alustava keskustelu huoltajan kanssa tuen tarpeen havaitsemisesta ja paikkatilanteen selvittämisen mahdollisuudesta
- yhteys kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijaan paikkatilanteen kartoittamiseksi, sovitaan yhteydenotto vastaanottavaan kouluun
- asia puheeksi oppilaan ja huoltajan/laillisen edustajan kanssa
- pedagoginen selvitys (ks. ohjeistus [Erityinen tuki](#))
- sovitaan tutustuminen ja tiedonsiirtopalaveri, johon kutsutaan oppilas, huoltaja/laillinen edustaja, vastaanottava opettaja sekä tarvittaessa muita työntekijöitä ja toimijoita.

OPPILAAN VAIHTAESSA ERITYISOPETUKSEN LUOKASTA YLEISOPETUKSEN LUOKKAAN

Opetushallituksen ohjeistuksen mukaan oppilas voi olla kokeilujaksolla yleisopetuksessa, mutta kokeilujakson tulisi olla viikkoja.

Tämän jälkeen on huolehdittava erityisen tuen lopettamisesta/siirtymisestä tehostettuun tukeen eli tehdään pedagoginen selvitys, jonka mukaisesta esityksestä tehdään hallinnollinen päätös. Ns. lähettävä taho on vastuussa pedagogisen selvityksen laatimisesta.

Kaikki erityisopetuksen pienryhmäpaikat ovat kaupungin yhteisiä, joten paikkojen vapautuminen aina kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijan kautta, jotta myös mahdollisesti jonossa olevat oppilaat saavat tarvitsemansa tuen eikä tule päällekkäisyyksiä. Koskee myös siirtymiä saman koulun sisällä.

Suosittelava tapa toimia, kun suunnitellaan oppilaan siirtymistä erityisopetuksen luokasta yleisopetuksen luokkaan:

- keskustelu luokanopettajan/luokanvalvojan, laaja-alaisen erityisopettajan ja apulaisrehtorin/rehtorin kanssa
- asia puheeksi oppilaan ja huoltajan/laillisen edustajan kanssa
- suunnitelma kokeilujakson etenemisestä kirjataan HOJKS:aan (ks. suositukset oppilaan integroitumiseen liittyen [Erityisopetuksen pienryhmät](#))
- tieto kokeilusta kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle
- jos oppilas siirtyy kokeilujakson myötä yleisopetuksen luokkaan, tehdään pedagoginen selvitys (ks. ohjeistus [Erityinen tuki](#))

OPPILAAN SIIRTYESSÄ JOPO-OPETUKSEEN

JOPO voi olla hyvä vaihtoehto oppilaalle, jolla on alisuoriutumista, koulumotivaation puutetta sekä mahdollinen riski jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta ja siten syrjäytyä jatko-opinnoista ja työelämästä.

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan koulumotivaatiota ja elämänhallintaa, lisätä positiivista asennetta koulunkäyntiä ja elämää kohtaan, kasvattaa tavoitteellisuutta sekä vahvistaa itsetuntoa. JOPO:ssa opiskellaan oman opettajan ja nuoriso-ohjaajan johdolla enintään 10 oppilaan ryhmässä koulussa, leirikouluissa ja työpaikoilla oppilaan oman oppimissuunnitelman mukaisesti.

JOPO-luokalle siirtymisen aloitteentekijä voi olla koulun tai oppilashuollon henkilöstöön kuuluva, oppilas itse ja/tai hänen huoltajansa. Oppilaat valitaan hakemusten perusteella. Varsinainen haku tulevaa lukuvuotta varten on keväällä, mutta paikkoja voidaan oppilastilanteen mukaan täyttää myös lukuvuoden aikana.

Kajaanin joustavan perusopetuksen ryhmät toimivat Kaukametsän opiston (Koskikatu 4B) tiloissa. JOPO on tarkoitettu kaupungin 7.–9. luokkien oppilaille ja siihen haetaan erillisellä hakemuksella.

Lisätietoa ja hakulomake:

[Perusopetuksen oppilaaksi | Kajaani](#)

ESIOPETUKSESTA VALMISTAVAAN OPETUKSEEN

Varhaiskasvatuksen opettaja, VEO:t, kasvun ja oppimisen asiantuntija sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kieli- ja kulttuurikoordinaattori tekevät tiivistä yhteistyötä ja valmistavaan opetuksen tarve sekä sinne siirtyminen valmistellaan huolella ja perheelle kerrotaan tulkkiaivusteisesti valmistavan opetuksen tarkoituksesta ja perusopetuksesta yleensä. Vierailu tulevaan valmistavan opetuksen ryhmään järjestetään yleensä jo keväällä ennen esiopetuksen päättymistä.

VALMISTAVASTA OPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN

Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää oppilaan siirtyessä valmistavasta opetuksesta yleisopetuksen ryhmään. Valmistavan luokan opettaja arvioi oppilaan kielitaitotason perusteella hänen tulevan opetusryhmänsä yleisopetuksessa. Pääsääntöisesti valmistavan luokan jälkeen eri kieli- ja kulttuuritaustaiset oppilaat sijoitetaan vuotta ikätasoaan alemmalle luokka-asteelle omaan lähikouluunsa. Näin annetaan kielitaidon kehittymiselle ja vahvistumiselle lisäaikaa. Tämä käytäntö on myös Opetushallituksen suosittama ja kirjattu Kajaanin kaupungin valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaan. Jokaisen oppilaan kohdalla tuleva luokkasijoitus kuitenkin arvioidaan yksilöllisesti oppilaan edun mukaisesti. Opettaja konsultoi asiassa tarvittaessa perusopetuksen kieli- ja kulttuurikoordinaattoria ja opettaja tai koordinaattori ilmoittaa asiasta oppilaan tulevan koulun rehtorille. Mikäli oppilaalla on suurempi tuen tarve ja harkitaan sijoitusta yleisopetuksen pienryhmään, konsultoidaan asiassa perusopetuksen kasvun ja oppimisen asiantuntijaa, joka päättää oppilaan mahdollisesta pienryhmään sijoittamisesta.

Ennen valmistavan opetuksen päättymistä pidetään tiedonsiirtopalaveri, johon osallistuvat valmistavan luokan opettajan ja lisäksi oppilaan tuleva opettaja/ tulevan koulun edustaja. Lisäksi pidetään myös oppilaan vanhemmille nk. siirtopalaveri, jossa kerrotaan koulupaikan vaihtumisesta ja sovitaan tutustumisesta uuteen kouluun. Tähän palaveriin osallistuu myös kieli- ja kulttuurikoordinaattori ja tulkki.

VALMISTAVASTA OPETUKSESTA TOISELLE ASTEELLE

TUVA

Omassa maassaan peruskoulun suorittaneet tai jo 16 vuotta täyttäneet / pian täyttävät valmistavan opetuksen päättäneet oppilaat ohjataan joko Kajaanin ammattiopiston tai Kainuun opiston tutkintoon valmistavan opetuksen (TUVA) ryhmään. Molempiin ryhmiin on jatkuva haku. Hakemuksen tekemisessä ja opiskelupaikkaan liittyvissä tiedusteluissa kyseisiin oppilaitoksiin auttaa tarvittaessa oppilaan valmistavan ryhmän opettaja ja/tai perusopetuksen kieli- ja kulttuurikoordinaattori.

AIPE

Kuten edelle TUVA:n kohdalla, mutta aikuisten perusopetukseen voi hakeutua vasta sen vuoden syksynä, jona oppilas täyttää 17 vuotta. Kajaanin lähin aikuisten perusopetusta tarjoava oppilaitos on tällä hetkellä Kainuun opisto Paltamossa. AIPE:en on jatkuva haku, oppilaille tehdään siellä alkukartoitus, jonka perusteella määräytyy hänen tasoryhmänsä.

LUKIO

Lukioon valmistavaa opetusta ei Kajaanissa ole tällä hetkellä tarjolla. Kun eri kieli- ja kulttuuritaustainen oppilas hakee lukioon, korostuu myös tässä nivelvaiheen moniammatillisen tärkeys ja opinto-ohjaajien rooli. Kieli- ja kulttuurikoordinaattori kertoo tarvittaessa perheelle suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja lukio-opintojen vaatimuksista tulkkiaavusteisesti.

OPPILAAN VAIHTAESSA KOULUA KUNNAN SISÄLLÄ

Mikäli oppilas muuttaa kunnan sisällä toisen koulun alueelle, huoltaja on yhteyksissä lapsensa tulevaan lähikouluun ja ilmoittaa tarvittavat tiedot. Mikäli huoltaja haluaa lapsensa muuhun kuin lähikouluun, hänen on anottava koulupaikkaa ko. koulun rehtorilta.

Erytystä tukea saavan oppilaan vaihtaessa koulua tehdään pedagoginen selvitys (ks. ohjeistus [Erytynen tuki](#)). Ns. lähetävä taho on vastuussa pedagogisen selvityksen laatimisesta. Mikäli oppilas on erityisopetuksen pienryhmässä, tiedustellaan pienryhmäpaikkaa kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalta.

Tiedonsiirto tehdään tarvittaessa.

OPPILAAN VAIHTAESSA KUNTAA

Oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän opetukseen on huolehdittava tarpeellisesta tiedonsiirrosta. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiksi ja siten siirrettäviksi tiedoksi (Opetushallituksen ohje) luetaan tieto erityisen tuen päätöksestä sekä siitä, että oppilas saa tehostettua tukea. Käytännön kannalta tärkeitä ovat kaikki tiedot, jotka vaikuttavat oppilaan päivittäisen koulunkäynnin järjestämiseen ja tuen antamiseen.

Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen luovuttaminen ei edellytä huoltajan suostumusta. Huoltajalta tulee kuitenkin pyytää yksilöity lupa tietojen siirtoon silloin, kun halutaan luovuttaa muutakin kuin välttämätöntä tietoa tai opiskeluhoillon asiakasrekisteristä sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoillon jatkuvuuden kannalta. Myös pedagogiset asiakirjat suositellaan siirtämään huoltajan yksilöidyllä tiedonsiirtoluvalla, koska pedagogiset asiakirjat voivat sisältää epähuomiossa kirjoitettua tietoa, joka ei ole opetuksen kannalta välttämätöntä tietoa. Näissä tilanteissa käytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvää pyyntö-/lupalomaketta asiapapereiden siirtämiseen.

Jos huoltaja ei anna lupaa, asiakirjoja ei voi siirtää sellaisenaan, vaan niistä on poimittava opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot.

MONIKIELISYYS JA -KULTTUURISUUS

S2 -OPETUS

Suomi toisena kielenä -opetus Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on perusopetuksen opetussuunnitelmassa määritelty kaksi eri oppimäärää, jotka ovat suomi äidinkielenä (S1) ja suomi toisena kielenä (S2).

Maahanmuuttajaoppilaalle opetetaan äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta S2 oppimäärää, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. S2- opetuksessa pyritään mahdollistamaan oppilaalle sellaiset suomen kielen perustaidot, joilla hän kykenee toimimaan koulu yhteisössä tasavertaisesti muiden kanssa. Suomen kieli nähdään paitsi opetuksen kohteena, myös tärkeänä välineenä muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksen lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito, ei luokka-aste, jolla hän opiskelee. Kunkin oppilaan tarpeen S2 oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppimäärän valinnasta lopullisen päätöksen tekee kuitenkin oppilaan huoltaja. S2 -oppimäärä voidaan vaihtaa S1 -oppimäärään, kun oppilas on saavuttanut edellytykset sen oppimäärän mukaiseen opiskeluun.

S2 opetuksen järjestämisestä vastaa oppilaan oma koulu. Opetus voidaan järjestää esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Erillisessä S2 -opetusryhmässä, jossa S2-opettaja vastaa koko oppimäärän tavoitteiden ja sisältöjen toteutumisesta ja sekä oppilaan oppimisen arvioinnista.
- Oppilas opiskelee osan äidinkielen ja kirjallisuuden tunneista S2 -ryhmässä ja osan S1 -ryhmässä. Tällöin luokanopettaja tai äidinkielen opettaja ja S2 -opettaja suunnittelevat opetuksen yhdessä ja vastaavat myös oppilaan oppimisen arvioinnista yhdessä.
- S2-opetusta voidaan antaa myös luokanopettajan tai äidinkielen opettajan ja S2 -opettajan samanaikaisopetuksena, kuitenkin niin, että S2 -oppimäärän mukaiset oppimistavoitteet kunkin oppilaan kohdalla toteutuvat. Opetuksen suunnittelu ja oppilaan oppimisen arviointi tehdään tällöin opettajien yhteistyönä.

Kajaanissa kaksi viimeistä vaihtoehtoa ovat olleet S2 -oppimäärän opetuksen järjestämisessä yleisimmin käytössä. Käytännöissä on ollut koulukohtaisia eroja. Tulevaisuudessa tavoitteena on S2 -opetuksen järjestämisen käytäntöjen yhdenmukaistaminen Kajaanin perusopetuksessa.

VALMISTAVA OPETUS

Valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, jotka ovat äskettäin muuttaneet maahan sekä heille, joilla ei puutteellisen kielitaidon vuoksi ole vielä edellytyksiä opiskella yleisopetuksen luokissa. Opetuksen kesto on noin yhden lukuvuoden, 11–16 –vuotiaille 1000 tuntia, ja 7–10-vuotiaille 900 tuntia. Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan vähitellen yleisopetuksen luokkiin yksilöllisten valmiuksien mukaisesti. Kajaanin sivistyslautakunta on määrittänyt (7.9.2009) valmistavien luokkien enimmäiskooksi 15 oppilasta. Valmistavan opetuksen luokissa on luokanopettajan lisäksi myös aina myös koulunkäynninohjaaja. Kajaanissa esiopetusikäiset eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset sijoittuvat suomalaisten lasten esiopetusryhmiin, joissa opetus on kielitietoista ja S2 -taustaisen oppijan tarpeet huomioivaa. Varsinaista valmistavaa opetusta Kajaanissa tarjotaan vasta oppilaan siirtyessä esiopetuksesta kouluun.

Jokaiselle oppilaalle laaditaan valmistavan opetuksen alussa (viimeistään 3 kk opintojen alkamisesta) henkilökohtainen opinto-ohjelma ja sitä päivitetään opintojen edetessä. Henkilökohtaisen opinto-ohjelman tiedot siirtyvät oppilaan mukana valmistavan jälkeen tulevalle yleisopetuksen koululle. Valmistavan opetuksen oppilaan on mahdollista suorittaa perusopetuksen oppimääriä (esim. taide- ja taitoaineissa näyttökokeiden/ opinnäytetöiden avulla ja osallistuen oppiaineen tunneille yleisopetuksen ryhmässä) tai niiden osia. Etenkin yläkouluikäisenä valmistavaan opetukseen tulevien oppilaiden osalta tämä on tärkeää huomioida. Valmistavan opetuksen opettajan, aineenopettajan ja kieli- ja kulttuurikoordinaattorin sekä oppilaan perheen välinen yhteistyö helpottaa yksilöllisen opinto-ohjelman tavoitteiden toteutumista. Valmistava opetus, kielitietoisuus ja monikulttuurisuus toimivat voimavarana myös koulun suomenkielisille oppilaille ja rikastuttavat koko koulu yhteisöä.

Kajaanissa perusopetuksen kieli- ja kulttuurikoordinaattori haastattelee aina aluksi uudet valmistavaan opetukseen tulevat oppilaat. Tulkin avulla tehtävässä koulunaloitushaastattelussa kartoitetaan lapsen koulunkäyntitausta ja tiedotetaan suomalaisesta koulusta, koulun aloittamisesta ja lapsen tulevasta luokasta. Haastattelun jälkeen perhe käy ohjatusti tutustumassa tulevaan kouluun ja luokkaan. Haastattelun yhteydessä kerrotaan myös koulumatkaan liittyvistä käytännöistä. Koska valmistavaa opetusta ei aina voida järjestää oppilaan lähikoulussa, saavat pienet oppilaat (7–10 v.) ilmaisen bussikortin koulumatkoja varten koko valmistavan opetuksen ajalle ja isot oppilaat (11–16 -v.) kahden ensimmäisen kuukauden ajalle valmistavan opetuksen alkamisesta.

Valmistavan opetuksen oppilaat ovat yleisopetuksen oppilaiden tavoin oikeutettuja tarvittaessa myös tukiopetukseen sekä muihin opiskeluhuollon palveluihin.

LIITTEET

VARHAISEN TUEN VERKOSTOKARTTA

varhaisen tuen verkostokartta, koululaiset

KOULULAISEN VERKOSTOTAPAAMINEN (YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTORYHMÄ) OHJE TYÖNTEKIJÄLLE

PUHEEKSIOTTO

- Ota huoli puheeksi lapsen/nuoren ja huoltajan kanssa.
- Pohtikaa yhdessä, olisiko asian ympärille hyvä järjestää verkostotapaaminen
- Muistathan, että voit ottaa puheeksi pienetkin huolet.

1

Verkoston kokoamisessa apuna voi käyttää verkostokarttaa

2

VERKOSTON SUUNNITTELU

- Suunnittele yhdessä lapsen/nuoren ja huoltajien kanssa
- keitä verkostoon kutsutaan mukaan
 - mistä asioista verkostossa puhutaan.
- Laatikaa samalla tapaamisen asialista

OSALLISTUJIEN KUTSUMINEN

- Ole yhteydessä kutsuttaviin tahoihin yhteisen ajan sopimiseksi
- etsi tapaamiseen sopiva tila.
- Muistathan huomioida myös mahdolliset etäosallistujat

3

4

VERKOSTOTAPAAMISEN ALOITUS

- Koollekutsuja toimii verkoston puheenjohtajana.
- Osallistujat toivotetaan tervetulleiksi ja kerrotaan miksi verkosto on kutsuttu koolle
- Osallistujat esittelevät itsensä ja asiantuntijat kertovat, mihin he kirjaavat verkostotapaamisen

KOKONAISKUVAN MUODOSTAMINEN

- Käydään keskustelukierros, jossa jokainen saa vuorollaan kuvailla lapsen/nuoren tilannetta ja kertoa oman näkemyksensä tuen tarpeesta. Kierroksen aloittaa lapsi/nuori ja hänen huoltajansa.
- Keskustelu on ratkaisukeskeistä ja lapsen/nuoren vahvuudet huomioivaa.

5

Tapaamisesta voi tehdä myös yhteisen muiston.

6

TUEN SUUNNITTELU

- Puheenjohtaja kokoaa käydyin keskustelun
- Kokonaiskuvan pohjalta sovitaan tuen muodoista, yhteistyöstä ja työnjaosta
- Jokainen asiantuntija kirjaa sovitut asiat omalta osaltaan ylös

SEURAAVASTA VERKOSTOSTA JA YHTEYSHENKILÖSTÄ SOPIMINEN

- Sovitaan yhdessä seuraavan verkostotapaamisen ajankohta sekä sovitaan yhteyshenkilö, keneen lapsi/nuori ja huoltajat voivat olla yhteydessä jos tulee kysyttävää

7

VERKOSTOTAPAAMINEN

TIETOA KOULULAISEN HUOLTAJALLE

1

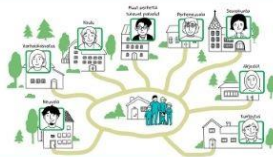
PUHEEKSIOTTO

Ota mieltäsi askarruttava asia puheeksi työntekijän kanssa (opettaja, terveydenhoitaja, kuraattori tai joku muu)

- Pohtikaa yhdessä, olisiko asian ympärille hyvä järjestää verkostotapaaminen

Muistathan, että voit ottaa puheeksi pienetkin huolet.

verkoston suunnittelussa
apuna voi käyttää
verkostokarttaa

VERKOSTOTAPAAMISEN SUUNNITTELU

Suunnitelkaa yhdessä työntekijän kanssa keitä verkostoon kutsutaan mukaan ja mistä asioista siellä puhutaan.

2

- Asiat kirjataan verkostotapaamisen asialistaan

3

VERKOSTON KOOLLEKUTSUMINEN

Työntekijä

- kutsuu verkoston koolle suunnitelman mukaisesti ja kertoo tapaamisen tarkoituksen kutsutuille
- varaa tilan

4

VERKOSTOTAPAAMISEN ALOITUS

verkoston koollekutsunut työntekijä toimii verkoston puheenjohtajana.

osallistujat toivotetaan tervetulleiksi

Käydään asialista läpi

Osallistujat esittelevät itsensä ja asiantuntijat kertovat mihin verkostotapaaminen kirjataan

5

KOKONAISKUVAN MUODOSTAMINEN

- Käydään keskustelukierros, jossa jokainen saa vuorollaan kuvailla tilannetta ja kertoa oman näkemyksensä tuen tarpeesta. Kierroksen aloittaa lapsi/nuori ja hänen huoltaja(t)
- Keskustelu on ratkaisukeskeistä ja lapsen/nuoren vahvuudet huomioivaa.

6

TUEN SUUNNITTELU

- Puheenjohtaja kokoaa käydyin keskustelun
- Kokonaiskuvan perusteella sovitaan tuen muodoista, yhteistyöstä ja työnjaosta
- Jokainen asiantuntija kirjaa sovitut asiat omalta osaltaan ylös
- Tapaamisesta voi tehdä myös yhteisen muistion.

7

SEURAAVASTA VERKOSTOTAPAAMISESTA SOPIMINEN

- Sovitaan yhdessä seuraavan verkostotapaamisen ajankohta
- sovitaan yhteyshenkilö, keneen voitte olla yhteydessä jos tulee kysyttävää

Hellä-hanke 2023

ERITYISOPETUKSEN TESTAUSKÄYTÄNTÖ 2024 LÄHTIEN

	elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu	
Esiopetus	Esiopetuksessa tehty Kurssi 3 ja Mavaika/ Digilukiseulan matematiikan osio, joista tieto siirtyy laaja-alaiselle erityisopettajalle.										
1. lk	*Tulokartoitus							Makeko	Opinpa, 1. lk talvisanelu	Luenpa, 1. lk kevätteksti (tarvittaessa 1. lk syksyteksti)	Opinpa, 1. lk kevätsanelu
2. lk	Opinpa, 1. lk kevätsanelu Luenpa, 1. lk kevätteksti			Makeko			Opinpa, 2. lk talvisanelu	ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 2. lk talviteksti Makeko	Opinpa, 2. lk talvisanelu Luenpa, 2. lk talviteksti Makeko	
3. lk	Opinpa, 2. lk kevätsanelu Luenpa, 2. lk kevätteksti			Makeko/ Junnuskoe/ KYMPPi-kartoitus			Opinpa, 3. lk talvisanelu	ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 3. lk talvisanelu Luenpa, 3. lk talviteksti Makeko/Junnuskoe/ KYMPPi- kartoitus	Opinpa, 3. lk talvisanelu Luenpa, 4. lk talviteksti Makeko/ Junnuskoe/ KYMPPi- kartoitus	
4. lk	Opinpa, 3. lk kevätsanelu Luenpa, 3. lk kevätteksti			Makeko/ Junnuskoe/ KYMPPi-kartoitus				ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 4. lk talvisanelu Luenpa, 4. lk talviteksti Makeko/ Junnuskoe/ KYMPPi- kartoitus	Opinpa, 4. lk kevätsanelu Luenpa, 4. lk kevätteksti	
5. lk	Opinpa, 4. lk kevätsanelu			Makeko/ KYMPPi-kartoitus				ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 5. lk kevätsanelu Luenpa, 5. lk kevätteksti	Opinpa, 5. lk kevätsanelu Luenpa, 5. lk kevätteksti	
6. lk	Opinpa, 5. lk kevätsanelu			Makeko/ Junnuskoe/ KYMPPi-kartoitus				ALLU, luetun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 6. lk kevätsanelu Luenpa, 6. lk kevätteksti	Opinpa, 6. lk kevätsanelu Luenpa, 6. lk kevätteksti	
7. lk	RMAT/Makeko Digilukiseula										
8. lk	Pyydettäessä/tarvittaessa luetun ymmärtämisen tason ja teknisen luku- ja kirjoitustaidon arviointiin FinRan Hilleri ja/ tai NIMI:n YKÄ, matematiikan osalta Makeko.										
9. lk	Jos testataan, tehdään testit kokonaan ja mieluiten keväällä, että tulos on edelleen ajankohtainen myös toiselle asteelle siirryttäessä.										

= kaikille = tarvittaessa esim. erityisopetusta saaneille

*) Tulokartoitus = ekasiin tutustuminen, kirjainten tunnistaminen, lukemisen taso (ääne-, tavu-, sana- vai lausetaso), kynäote sekä mahdolliset äännevirheet, matematiikan osalta yksittäisten oppilaiden kanssa osioita esim. Mavaikasta/ Makeko:sta/ Digilukiseulan matematiikasta.

ERITYISOPETUKSEN TESTAUSKÄYTÄNTÖ 2024 LÄHTIEN

	elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu	joulukuu	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu	toukokuu
eskari	Esiopetuksessa tehty Kurssi 3 ja Mavaika/ Digilukiseulan matematiikan osio, josta tieto siirtyy laaja-alaiselle erityisopettajalle.									
1Ik	*Tulokartoitus					Makeko	Opinpa, 1. lk talvisanelu	Luenpa, 1. lk kevätteksti (tarvittaessa 1. lk syksyteksti)	Opinpa, 1. lk kevätsanelu	
2Ik	**	Makeko		Opinpa, 2. lk talvisanelu Luenpa, 2. lk talviteksti				ALLU, luettun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 2. lk kevätsanelu Luenpa, 2. lk kevätteksti Makeko	
3Ik	**	Makeko/ Junnaukoe/ KYMPPI- kartoitus		Opinpa, 3. lk talvisanelu Luenpa, 3. lk talviteksti				ALLU, luettun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 3. lk kevätsanelu Luenpa, 3. lk kevätteksti Makeko/ Junnaukoe/ KYMPPI- kartoitus	
4Ik	**	Makeko/ Junnaukoe/ KYMPPI- kartoitus		Opinpa, 4. lk talvisanelu Luenpa, 4. lk talviteksti				ALLU, luettun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 4. lk kevätsanelu Luenpa, 4. lk kevätteksti Makeko/ Junnaukoe/ KYMPPI- kartoitus	
5Ik	**	Makeko/ KYMPPI- kartoitus		Opinpa, 5. lk talvisanelu Luenpa, 5. lk talviteksti				ALLU, luettun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa 5. lk kevätsanelu Makeko/ KYMPPI-kartoitus	
6Ik	**	Makeko/ Junnaukoe/ KYMPPI- kartoitus		Opinpa, 6. lk talvisanelu Luenpa, 6. lk talviteksti				ALLU, luettun- ymmärtäminen (tietotekstit)	Opinpa, 6. lk kevätsanelu	
7Ik	RMAT/ Makeko, Digilukiseula									
8Ik	Pyydettyessä/tarvittaessa luettun ymmärtämisen tason ja teknisen luku- ja kirjoitustaidon arviointiin FinRaan Hilleri ja/ai NMI:n YKÄ, matematiikan osalta Makeko.									
9Ik	Jos testataan, tehdään testit kokonaan ja mieluiten keväällä, että tulos on edelleen ajankohtainen myös toiselle siirryttäessä.									

= kaikille
 = tarvittaessa esim. erityisopetusta saaneille
 = **Edellisen vuosiluokan kevään mukaiset Opinpa-/Luenpa-kartoitukset tarvittaessa esim. uusille oppilaille.

*Tulokartoitus = ekasiin tutustuminen, kirjainten tunnistaminen, lukemisen taso (ääne-, tavu-, sana- vai lausetaso), kynäote sekä mahdolliset äännevirheet, matematiikan osalta yksittäisten oppilaiden kanssa osioita esim. Mavaikasta/ Makeko:sta/ Digilukiseulan matematiikasta.

KOULUNKÄYNTIKYVYN ARVIOINTISEULA

Tämä matalan kynnyksen arviointiseula [Koulunkäyntikyvyn arviointiseula \(toimintakykyarvio.fi\)](https://www.koulunkayntikyvyntiseula.fi) on tarkoitettu apuvälineeksi tilanteisiin, kun on huoli oppilaan koulunkäynnistä. Arviointiseula auttaa hahmottamaan suuntaa antavasti, millä alueella oppilaan koulunkäyntikykyä tulee vahvistaa.

Oppilaan henkilö- tai muita tunnistetietoja ei tarvita. Vastaukset kysymyksiin syötetään anonyymisti. Seula tulisi mahdollisuuksien mukaan täyttää yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa sekä mahdollisten muiden tarpeellisten yhteistyötahojen kanssa.

Tulokset voidaan tulostaa. Tulosten perusteella (**vihreä** = ei huolta, **punainen** = tilanne vaatii välittömästi toimenpiteitä) on syytä miettiä, tarvitaanko jatkotoimenpiteitä. Tarvittaessa käynnistetään tarkempi asioiden selvittäminen yhteistyössä oppilaan, huoltajan, opettajan ja koulun oppilashuollon henkilöstön kanssa.

Laaja-alaisemman toimintakyvyn kuvaamiseen voidaan hyödyntää maksutonta verkkopohjaista [Toimintakykyarvio.fi](https://www.toimintakykyarvio.fi) - palvelua. Palvelun tarkoituksena on selvittää oppilaan, huoltajan ja oppilaan arjessa toimivien ammattihenkilöiden yhteinen näkemys oppilaan toimintakyvystä.

LINKKIVINKKEJÄ

Tässä joitakin verkkosivuja opetus- ja kasvatustyön tueksi. Ilmianna lisää hyviä verkkosivuja kasvun ja oppimisen tuen asiantuntijalle, lisätään ne listaan.

Oman työn ja oppilaiden tueksi

[Kouluyhteisö | Mielen terveystalo.fi](https://www.kouluyhteiso.fi)

[Kiva, kun tulit! - Pieni opas koululäsnäolon tueksi ja poissaolojen vähentämiseksi - Valteri](#)

[Yhteisellä koulutiellä : Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen \(valtioneuvosto.fi\)](#)

[Elämää PDA:n kanssa - käytännön ratkaisuja \(squarespace.com\)](#)

[Tukea arkeen! \(oph.fi\)](#)

[Ammattilaisille - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Tervetuloa vastuunportaisiin \(kidsskills.org\)](#)

[Kaveritaitoja Muumien tapaan \(sproppimateriaalit.fi\)](#)

[Kaveritaitoja-ohjelma \(sproppimateriaalit.fi\)](#)

[Friends-toiminta - Aseman Lapset ry](#)

[Wordwall | Luo parempia oppitunteja nopeammin](#)

[Opetusmateriaalit: valmistava opetus \(mahdollisuuksienmatkalaukut.blogspot.com\)](#)

[Learn languages with BABADADA](#)

[Opiskele suomea - Rovala](#)

[Mikä on Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry? - EHYT ry](#)

[Etusivu - Neuvokasperhe](#)

[Opettajalle - Vanhempainliitto](#)

Maksuttomat koulutukset

[Kooste tulevista OPH-koulutuksistamme - KOJU.NMI.FI](#)

[Erkkaa verkossa - Ammattiopisto Luovi](#)

[Opetus- ja kulttuuritoimen koulutukset - AVI Kouluttaa - Koulutamme - Toimintamme - Tietoa meistä - Aluehallintovirasto](#)

[Tapahtumakalenteri | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

[Sivistyksen supervoimia -podcast](#)

[Mikä on LUMATIKKA+? – Matematiikan opetuksen ja oppimisen täydennyskoulutusohjelma LUMATIKKA+](#)